

Distinctio sexta

em qđ dedit mediante charitate cumulatu
est bonu eius. Et ille cu cachinno. **D**edar
inquit sum. nec miru si mentior. **D**ox ego.
Est ne illa ta pulchra sicut dī celestī patria
quā pdidisti. Et rñdit. In infinitu pulchri/
or qđ dicat. Et ego. Velles ne redire ad il/
lam patriā si posses. Et ille. Vellem inquit
qđ possem. 7 vsq ad diē iudiciū oia excogita
ta supplicia sustinere. Cui dixi. Et ego pro/
mitto tibi in periculū salutis mee pmissē si
mendax inueniar. illā perditā glām recu/
perare te posse si tñ hec dixeris. **D**ñe deus
meus peccauit. ignosce mihi. Et mox ille cō/
toro collo exclamat horrifice. **D**ñe domie
Lunq hoc sepius cū clamore valido pso/
naret nec vltra in p̄bis pcederet. **I**mpossi/
bile em sciebā illi vt deū suū dñm recogno/
sceret. 7 se fateret peccasse atq sibi p̄cāretur
ignosci. tandē subiūxit. **D**ñe de⁹ margare/
te. sic em obfessa mulier vocabat. deū reco/
gnoscere dñm suū indignatus. **T**ūc ego ad
illum. **O** infelicissime omnū creaturarū
supbia elisit te 7 de celo depulit. te redire i/
expiables supbia nō pmittit. **N**ec mora cō/
fusus obmutuit. Et post paucos dies non
tamen tūc feminā dereliquit.

QXXXVI

Erat circa cameracū ciuitatē qdam he/
reticus astutus valde. q̄ metuens inquiri 7
cōburi a fratribz p̄dicatozibz q̄ in dicta ciui/
tate eo tempe plurimos cōburebant. fingit
se arreptum a demone. 7 ob hoc ad sanctuz
aycharium in aspira obfessos curare potē/
tem ligatus ab inimicis vlt amicis deduct⁹
est. vt in eo nō heresim. palatam sed furiam
putarent. **E**vt audiuit qdam clericus ob/
fessus a demone 7 ligat⁹ quod eligius boo/
gris. sic em vocabat. ligatus ponere in lo/
cū. **S**ubsequenti nocte idem obfessus cle/
ricus diuino nutu solut⁹ est. et aggregans
mattas 7 stramina atq ecclie scamna sup li/
gatū hereticū cumulauit. **L**udū aut 7 furi/
am credens ille dissimulat quoad usq cleri/
cus ignē de lampade sumens cōburare he/
reticū cepit. Et tunc hereticus clamauit.
Ad cuius vocē expergefacti custodes cum
ignez extinguere niterent. clericus arrepto
gladio quē casu iuxta lectum inuenit omnes
violenter abegit. 7 hereticū in igne combus/
sit. **N**ec mora. diuino exacto iudicio cleric⁹
a demone liberatus. 7 plene sospes apparu/
it.

Incipit distinctio sexta.
Ex libro exemplorū cesarij.
Exemplum **I**

Reculit mihi fra/
ter **S**odefrid⁹ monach⁹ nř qñ/
daz canonic⁹ sancti andree i co/
lonia cū csem⁹ simul in pbatōe rē dignaz
memoria. **A**sserebat sibi a qdam monacho
clareuallis bñ noto relatū qndaz clericum
actu trutannū qles p diuersas vagari solēt
puincias venisse ad clareuallē. nō qđ zelo
ordis s; vt aliqd monasterio raper sub pal/
lio religionis. **F**act⁹ itaq nouici⁹ cū p totū
annū pbatōis sue insidiaret ornamētis ec/
clesie. 7 ppter diligentē custodiam sacrificare
cordis sui nequisset malic e. bec intra se co/
gitabat. **E**ū fact⁹ fuero monach⁹ 7 licuerit
ministrare sine nota ac labore ipos calices
subtrahā. sicq recedā. **E**cce tali intētiōe ele/
git p̄fessionē. pmisit obediētiā. induit cucul/
lā. **S**ed p̄ dñs q nō vult mortē pctōis s;
vt puerat 7 viuat. pueras voluntatē mira/
biliter mutauit 7 venenū in antidotū miseri/
cordis puerit. **I**nduto q̄ habitu monacha/
li p̄trit⁹ 7 puerus a deo p̄fecit in scā religi/
one vt nō multo post ppter merituz vite ad
dignitatē p̄orat⁹ ascēderet in clareuallē.

II

Accidit tpe qdā vt heinric⁹ german⁹ re/
gis frācie veniret i clareuallē locut⁹ bñ
bernardo sup quodā seclari negocio **T**otū
etiā puentū visitās illi⁹ se oīoibz cōmēdauit
Lui venerabil abbas int cetera vite saluta/
ris monita rñdit. **C**ōfido i dño te nō mori/
tuz i eo i q nūc es statu. s; velocitē experimē/
to p̄babis qntū tibi p̄sit istoz oīo q̄s expe/
risti. **Q**đ eodē die pbatū ē. **N**ā multis spūali/
bus viris exultātibz de ei⁹ puerfide sui cū lu/
gebāt 7 tanq mortuū cernerēt ita incōsola/
biliter eiulabāt **E**ū socij ac tota familia hein/
ricū vt iā dixi deplangerēt. andreas qdam
parisiēsis ex nimia impatiētia doloris q̄ in
furore p̄sus dñm suū ebriū. insanū. mētisq;
imporē vociferabat. neq; puicij neq; blas/
phemijs parcēs. **E**t cū heinric⁹ virū sanctū
dep̄caret vt p illi⁹ puerfione opam daret re/
spōdit. **N**e sis p illo sollicit⁹. aia e⁹ mō i ama/
ritudine est. tu⁹ est ille. **E**t cū repeteret au/
diente andrea s; p̄bū. ille scām religionem
plimū abhorres talia i corde suo tacit⁹ vol/
uebat sic postea p̄fessus est. **I**n s renuncio

Ex libro apum

falsum esse ppham. de h̄ em̄ cert⁹ sum q lo/
cur⁹ es h̄bū z nō fiet. h̄ tibi corā rege z p̄nci/
pib⁹ z celebri⁹ uentu improperabo vt falsi/
tas tua oib⁹ inotescat. Et cū altera die rece/
deret mala oīa monasterio imp̄cans. z val/
lē fundit⁹ subruī desiderās in ip̄a nocte vi/
ctus. z q̄i vincit⁹ trabente se gr̄a z vim faci/
ente spū dei vit̄ diē expectare potuit. et ad
mōasteriū reuertēs cunct⁹ miratib⁹ alterū
se exhibendo saulū beato viro se dedit.

III

Ante h̄ triennū miles qdā Ludouicus
noīe acut⁹ febrib⁹ laborabat. z vocat⁹ ē dñs
abbas vt infirmus visitaret. Inardescēte
infirmīte cū miles idē iā oīno esset despe/
rat⁹ monit⁹ est ab abbate vt se ordini red/
deret z votū puerisōis vt mos est h̄bis exp̄/
meret. Qui p̄silio acq̄escens mor̄ vt ex con/
sensu vxor⁹ int̄ man⁹ abbat⁹ se reddidisset.
facies ei⁹ cepit imutari z qdāmodo alterari
ita vt pallor verteret in candorē. z color liui/
dus pficeret in ruborē. cunct⁹ q̄ aderāt stu/
pentib⁹ z dei donū in moribūdo mirantib⁹
Et vt pius dñs adhuc manifest⁹ oīderet.
qz ppter votū ordiis ifirmū distulisset cepit
miles sine sudore. sine sanguīe. sine sternu/
ratiōe p̄tra infirmītat⁹ naturā cōualescere.
Qui non ingrat⁹ b̄nficijs dñis deportari
se fecit ad monasteriū n̄m in q̄ facit⁹ noui/
cius z monachus. nō multū post migrauit
ad dñm.

III

Ante annos viginti q̄ttuor abbas qdaz
morimūdis fuit quē tal⁹ necessitas ad ordi/
nē traxit. Cū eēt inuenis cū ceter⁹ scolarib⁹
studebat parisi⁹. Qui cū eēt duri ingenij la/
bilisqz mēorie. ita vt pene nihil posset cape⁹
retinere ab oib⁹ irridebat. ab oib⁹ idiota in/
dicabat. Cū cepit turbari multisqz dolori/
bus cor ei⁹ affligi. Cōtigit aut̄ vt die qdā in/
firmaret. Et ecce sathan affuit q̄ diceret ei.
Vis mihi facere homagiū z ego tibi dabo
sciam oīm l̄raz. Audiēs h̄ inuenis expauit
z diabolo talia suggerēti r̄ndit. Redi p̄ me
sathanas. qz nūqz eris dñs me⁹ neqz ego tu/
us. z cū ei nō acq̄esceret manū illi⁹ q̄i violen/
ter aperuit. lapidēqz imponēs dixit. Quid iu/
clausum tenuer⁹ lapidē istū in māu tua sci/
es oīa. Recedente inimico inuenis surrexit
scolas intrauit. q̄stīōes p̄posuit. oēsqz dispu/
tando supauit. Mirari sunt oēs vñ idiote
tanta faciūdia. nouitas tā inusitata. Ille ve/
ro negociū celatū habuit necalicui hōi cau

sam tante scie exponere voluit. Nō multo p̄/
infirmari cepit vsqz ad mortē. vocat⁹ ē sacer/
dos q̄ ei⁹ audiret p̄fessionē. Qui int̄ cetera
etiā p̄fessus ē quō a diabolo recepisset lapi/
dē z cū lapide sciam R̄ndit sacerdos. Pro/
h̄ce miser artē diaboli ne expers fias scia di/
Territ⁹ ille lapidē quē adhuc māu tenebat
piecit. z cū lapide fallacē scientiaz deposuit
Quid plura. De iunc⁹ est cleric⁹ z corp⁹ ei⁹
positū in ecclia. ordinatis circa feret⁹ scola/
rib⁹ q̄ more xp̄iano psalmos decātarēt De/
mones aut̄ aīaz tollētes z ad vallē pfundā
terribilē fumūqz sulphureū euaporātes illā
portātes ordinabāt se ex vtraqz p̄vallē. Et
q̄ stabāt ex vna pte aīam miserā ad similitudi/
nē ludi pile p̄ciebāt. alij ex pte altera pae/
ra volantē manib⁹ suscipiebāt. Quorū vn/
gues ita erāt acutissimi vt oīne acumē ferri
incōparabilē superēt. A q̄b⁹ ita torq̄batur
sic postea dicebat cū eū iactarēt vl̄ excipient
vt illi tormēto nullū genus tormēti posset
eq̄parari. Diferet⁹ illi⁹ dñs misit nescio qm
celestē psonā. viz magne reuerētie q̄ demo/
nib⁹ tale nunciū deferebat. Audite p̄cepit
vob dñs altissim⁹ vt aīam a vob deceptaz
dimittatis. D̄or omēs sil̄ aīam dimiserūt
nec eā ampl⁹ tangere p̄sumpserūt. Quere/
uersa ad corp⁹ mēbra exanimata viuifica/
uit. viuificata erexit. scolares circūsedētes i/
fugā vertit. Descēdensqz de feretro dicebat
se viuere. z qd viderit qd ve audierit mag⁹
ope q̄ sermone manifestauit. Nā statim cō/
uersus in ordine cisterciēsi tā rigid⁹ fuit si/
bi. tā dur⁹ castigatoz corpis sui vt oib⁹ q̄ eū
videre potuerāt patenē dare⁹ intelligi. qz pe/
nas senserat purgatozj vl̄ potius inferni.

V

Lantgrau⁹ turingie Ludouic⁹ pessim⁹
tyrann⁹. sibi cōmissuz p̄lm̄ indebit⁹ exaccio/
nib⁹ dep̄mebat. possessiōes etiā eccliaz in/
iuste vsurpabat. z plura alia mala faciebat.
Cū frequēt a religiosis viris ammonit⁹
r̄ndebat. Celū celi dño trā aut̄ dedit fili⁹
hoīm. Is cū in suis pctis moreret⁹ duos fi/
lios reliq̄t heredes. Ludouicū. s. q̄ in p̄ma
expeditiōe hirosolymitana q̄ facta est ip̄ib⁹
friderici impator⁹ defunct⁹ est. z bermānu⁹
q̄ eidem in p̄ncipatu successit q̄ nuper obiit
Ludouic⁹ hō q̄ sat⁹ erat tractabil⁹ z huma/
nus. z vt veri⁹ dicā ceter⁹ tyrānis min⁹ ma/
lus tale edictū p̄posuit. Si aliq̄s eēt inq̄t q̄
veris indicij⁹ p̄a mihi de aīa patr⁹ mei dñi

Distinctio sexta

cere posset bonā curtim a me recipet. Audi
ebat hec miles qdā paup q frēm hēbat cleri
cū in nigromācia qñqz sac expeditum. Cui
cū pba pncipis indicasset. rñdit ille. Bone
frat diabolu aliqn p carmia vocare pſueui
ſciſcitabar ab illo q voluit. dñ est q ei col
loquīs artibusqz renūciaui. Inſtate milite
oportune iporune. ad mēoriā ei⁹ reducēs
ppriā paupertatē pmiſſumqz bonorē. Preci
bus ei⁹ tandē cleric⁹ vic⁹ demonē vocauit.
Vocat⁹ qd veller inqſiuit. Rñdit clericus.
Penitet me tāto tpe reſeſſiſſe a te. Indica
mibi obſecro vbi ſit aīa dñi mei lantgrauū
At demō. Si vis mecū pgere ego illū tibi
oñdā. Et ille. Libent illū viderē ſi ſine picu
lo vite mee illū videre poſſem. Cui diabo
lus. Juro tibi p altiſſimū z p tremendū ei⁹
iudiciū qz ſi fidei mee te cōmiſer⁹ incolumē
te illuc ducā hucqz reducā. Ponit cleric⁹ p
pter frēm aīam ſuā in manib⁹ ſuis collū de
monis aſcēdit. quē infra breue tps aīa por
tā inferni depoſuit. Inſpiciēs cleric⁹ cō
tēplat⁹ eſt loca nimis horrēda. penariqz di
uerſa genera z demonē qndā aspectu terri
bilē ſup opertū puteū reſidentē. Cleric⁹ vt
hec vidit tor⁹ p̄tremuit. z clamauit demon
ille ad demonē baiulū. Quis eſt ille quē te
nes i eo. Adduc eū huc. Qui rñdit. Ami
cus nſ ē. z iurauit ei p p̄tutes tuas magnas
qz eū nō lederē. ſed aīam lantgrauū dñi ſui
oñderem vt oib⁹ tuā imenſaz p̄dicet p̄tutē.
Ille p̄o ſtatim operculū igneuz cui inſedit
amouit. z tuba enea puteo imiſſa tā valide
buccinauit vt viderē cleric⁹ tor⁹ tremere
mūdus. Poſt horā vt ei videbat nimis lon
gā puteo eructate flāmas ſulphureas lant
grauū int̄ ſcintillas aſcēdentes ſil̄ aſcēdēs
videndū ſe cleric⁹ colloten⁹ p̄buit. Ad quē
ait. Ecce p̄ſto ſum miſer ille lantgrau⁹ qn/
dā dñs tu⁹ z vtinā nunqz nat⁹. Cui cleric⁹.
Diſſus ſum a filio vſo vt ei renūciare poſ
ſim de ſtatu vſo. et ſi in aliq̄ poteſtis iuuari
mibi dicere debet⁹. Rñdit ille. Statū meū
bñ vides. ſ tñ ſcias. qz ſi filij mei reſtituere
vellēt tales poſſeſſiones taliū ecclīaz p̄p̄ijs
noib⁹ eas exp̄mens qz mibi iniuſte vſurpa
ui. z ſub titulo hereditario ip̄is reliqui ma
gnū aīe mee p̄ferrēt remediū. Cui cū cleric⁹
diceret. dñe nō credēt mibi. Rñdit. Ego dī
cā tibi ſignū qd nemo nouit p̄ter me z filios
meos. Accepro ſigno. z lantgrauio eo vidē
te puteo imerſo p demonē reduc⁹ eſt. Qui

licet vitā nō pdiderit. ita tñ pallid⁹ z langui
dus redijt vt vit agnoſceret. pba p̄is filijs
retulit. ſigna oñdīt ſed modicum illi p̄fuit.
Hō em̄ in b̄ p̄ſentire voluerūt vt poſſeſſio
nes reſtituerent. Rñdit tñ Ludouic⁹ lant
grau⁹ cleric⁹. ſigna cogſco. p̄rem menz vi
diſſe n̄ dubito. p̄poſitū tibi p̄miū dare n̄ re
nuo. Ad quē ille. Dñe curtis vſa vob ma
neat. ego cogitabo qd aīe mee expediat. Re
lictis oib⁹ fact⁹ eſt monach⁹ i ordine cister
ciēſi p̄rēnēs oēm laborē ſuſtinere t̄palē dū
mō penā euaderet etnā.

VI

Iuuenis quidā nobil⁹ puerſus ē in qdā
domo ordinis nſi. Habebat at̄ ep̄m qndā
cognatū a q̄ vnice amabat. Qui cognita ei⁹
cōuerſione ad monaſterium venit. z vt redi
ret ad ſeculū p̄bis quib⁹ poterat ſuaſit. ſed
p̄ſuadere nō potuit. Anno pbatōis expleto
fact⁹ eſt monach⁹. z mltō poſt q̄darim aſcē
dens in ſacerdotē eſt ordinat⁹. Qui ſuadē
te diabolo a q̄ p̄mus hō eiecit⁹ eſt de paradī
ſo oblit⁹ voti. oblit⁹ ſacerdotij. z qd peſſimū
eſt creatoris ſui ordinēz deſeruit. Et q̄a ad
parētes redire erubuit p̄donib⁹ ſe cōiunxit
Qui ita dat⁹ eſt in reprohū ſenſum vt q̄ pri
us bonis erat melior poſtea mal⁹ fieret de
terior. Accidit vt i obſidione cuiuſdā caſtri
telo p̄cuſſus z p̄foſſus ad extrema deueni
ret. Depoſitat⁹ eſt a ſocijs in qndā villā ad
hibit⁹ q̄buſdā q̄ ei miſtrarēt. Et cum nulla
ſpes eſſet euadēdi mortē t̄palez hortabant̄
ad p̄feſſionē vt ſaltē illi⁹ bñficio mortē eua
deret eternā. Quib⁹ rñdit. Quid mibi p̄deſ
ſet. p̄feſſio q̄ tanta z tā innumera feci mala.
qui tam enormia cōmiſi ſcelera. Ad hec illi.
Maior eſt dei miſcōdia q̄ iniquitas tua. Vig
tandē importunitate vic⁹ illoz ait. Voca
te ſacerdotē. Qui cū vocat⁹ adēſſet z coraz
infirmo ſederet. p̄ dñs q̄ potens eſt aufer
re cor lapideū z dare cor carneū. tantā cor
di eius p̄tulit p̄titionē vt ſepe p̄feſſionē in
cipet z p̄pter lachrymas z ſingult⁹ i voce de
ficeret. Tandē collecto ſpū in h̄mōi pba p
rupit. Dñe peccaui ſup arenā maris. mona
chus ſum ordis cisterciēſi. in ordine ſacer
dos fact⁹ ordine p̄ctis meis exigentib⁹ de
ſerui. z nō mibi ſufficit q̄ apoſtataui. ſz z p̄
donib⁹ me cōiunxi. qz in crudelitate ſupe
raui. q̄b⁹ illi tollebat ſubam. ego abſtuli vi
tā. Remini parcebat oculus meus. Si illi
qñqz parcebat hūana ducti miſeratiōe. ego
cordis mei impellētē malicia nemini q̄ntuz

Ex cesario

in me fuit parcere potui. **V**ultorū vxores
et filias violauit. incendijs plurima vastauit.
Enumerauit et alia q̄ plurima q̄dā mō na/
turā humanā excedentia. **T**alibz sacerdos
audire p̄ctōrum et enozmitate territ? sicut
stult? fuit. ita et stulte r̄ndit. **M**aior est inq̄t
iniq̄tas v̄ra q̄ vt veniam mereamini. **R**ū/
dit ille. **D**ñe l̄rat? sum. sepi? audiui et legi. qz
nulla sit cōpatio humane malicie ad dinaz
bonitatē. **A**it em̄ p̄pham **E**zechielem. **I**n
q̄cunqz hora p̄ctōz ingemuerit saluus erit.
Itē. **H**olo mortē p̄ctōzis. s; vt puertat? et vi
uat. **R**ogo vos q̄ intuitu diuine misericōdie vt
aliquā mibi dignemini p̄nīaz iniūgere. **E**t
sacerdos. **N**escio qd tibi iniūgere debeam.
qz hō p̄dit? es. **R**ūdit monachus. **D**ñe exq̄
nō sum dign? a vobis recipe p̄nīam. ego mī
hīpī p̄nīam iniungā. **E**ligo em̄ duo milia
annoz esse in purgatorio vt post illos mī/
sericordiā inueniā corā deo. **E**xq̄ ḡ negatis
mibi medicinā satisfactōis peto vt nō frau
detis me a viatico sacre cōionis. **R**ūdit ei
stolidus sacerdos. **S**i tibi ausus nō fui in/
iungere p̄nīaz quō p̄sumo tibi dare xpī cor
pus et sanguinē. **E**t cum ad neutz q̄sceret
vnicā tandē rogauit petitionē dicēs. **S**ta/
tū meū in cedula scribere volo et vos defer
re eā debet? tali ep̄o cognato meo ex nomie
eū designās. spero qz p̄ me orabit. **E**t p̄mi/
sit sacerdos. **M**ortu? ē monach? et ad pur/
gatoriu deponatus. **E**t venit sacerdos ad
ep̄m defuncti l̄ras ei deferēs. **Q**uos cū le/
gisset amarissime fleuit. dixitqz sacerdoti.
Aūqz em̄ dilexi hoīem. dolui de apostasia.
doleo de morte. dilexi viuū. diligo mortuū
qz iuuari p̄t et p̄rit? obijt. ozonibz ecclie mee
nō carebit. **E**t euocās platos ep̄at? sui. ab/
bares. s. decanos. p̄ores. pastores eccliaz q̄/
b? cōmissa fuerat cura aīaz. et hīpm deman
dās monasterijs sc̄rimonialiū. rogās mltā
hūilitate et p̄stātia viua voce p̄ntes. l̄ris ab
sentes vt oēs speciales ozones q̄s ip̄e iniū
xit illo anno aīe iā dicti defuncti impēderēt
tā in missis q̄ i psalmis. **I**p̄e hō p̄t missas
et eleosynas ac ozones peculiāres q̄s p̄ eo
fecit singul? diebz hostiā salutarē p̄ absoluci
one aīe et? imolauit. qz si forte i maxia neces
sitate vlt? infirmitate h̄ p̄ seipm facere nō po
tuit alter defectum illū suppleuit. **A**nno cō/
pleto i fine misse p̄ altare stans defunctus
apparuit ep̄o pallid? exilis. macilent?. in ve
ste pulia. vultu habituz statū suū bñ decla

rans. **Q**uē cū interrogasset quō h̄ret vlt? vnde
veniret. r̄ndit. **I**n penis sum et de penis ve
nio. s; ḡras ago charitati tue qz ann? iste p̄
pter eleosynas et ozones tuas atqz bñficia
ecclie tue mibi exhibita abstulit mibi mille
annoz penas q̄s sustinere habebaz in pur
gatorio. qz si adhuc vno āno silem mibi im
pender? op̄e oīno liberabor. **A**udies h̄ ep̄s
let? effect? deo ḡras egit. **D**iss?sqz l̄ris ad
ecclias siue mōasteria vīsiōne oībz exposuit
et vt adhuc vno āno iniūctas suaret ozones
obtinuit. **E**p̄s hō annū se q̄ntē p̄cedēti cōti
nuauit tāto in exhibitōe feruētior q̄nto iā
de liberatiōe securior. **E**xpleto āno cū ep̄s
missas p̄ eo celebraret itez affuit illic in cu
culla niuea et facie serenata. dicēs sibi omīa
optate succedere. et ait ep̄o. **R**emuneret de?
om̄ps charitatē tuā sc̄issime p̄f. qz p̄p̄tūz
solicitudinē erep̄? de penis iam ingreditōz
gaudiū dñi. et ecce isti duo anni reputati sūt
mibi p̄ duobz milibz annoz. **E**t nō vidit eū
ampli?.

VII

Beat? **B**ernard? monachū q̄ndā habu
it. q̄ suadēte inimico habitū deposuit. et par
rochiā q̄ndā eodē coopante regendā suscep
pit. **E**rat q̄ppe sacerdos. **E**t quia sepe p̄ctm
p̄ctō punis defertor ordinis in viciuz labis
libidinis. p̄cubinā sicut mules? p̄suetudinis
est ad sibi cohabitandū accepit de q̄ et libe
ros genuit. **A**ccidit aut vt post ānos plur
mos miserāte dō q̄ neminē vult perire san
ctus abbas villaz in q̄ monach? habitauit
trāsiret. et ad domū illi? hospitādi ḡra diuer
teret. **Q**uē ille bñ cognoscēs q̄ p̄p̄tū p̄rem
cū multa reuerētia excipiens deuote muni
strauit. et tā ip̄is q̄ socijs ac iumentis necessa
ria copiose pcurauit. nō tñ recognit? est ab
abbate. **V**ane cū vir sc̄tūs dict? matutinis
parat? esset ad eunduz. nec posset loq̄ sacer
doti eo qz maturi? surgēs isset ad ecclesiam.
ait filio ip̄i? sacerdoti. **V**ade defer nunciū
istud dñō tuo. **E**rat aut puer mutus a nati
uitate. **Q**ui p̄cepto obediēs et p̄cipiens p̄ru
tē in se sentiens ad p̄rem cucurrit sc̄tū p̄ris
verba p̄bis valde absolute exp̄ssit dicens.
Nec et hec mādāt tibi abbas. **P**ater p̄maz
vocē filij audiens et p̄ gaudio lachrymans
vt secūdo et tercio eadē p̄ba repeteret am
monuit. et qd sibi abbas fecerit diligēt in
q̄siuit. **Q**ui ille. **N**ihil aliud mibi fecit. s; so
lūmodo verbis dixit mibi. **V**ade dic dñō
tuo p̄ba hec. **A**d tam euidentis miraculū sa

Distinctio sexta

cerdos cōpunct⁹ festinanē ad sc̄m virū ve-
nit. seqz cū lachrymis ad pedes illi⁹ prostra-
uit. **Dñe** p̄r inquit monach⁹ vester talis ac-
talis fui. ⁊ tali tpe a monasterio recessi. Ro-
go igit̄ paternitatē vestrā vt liceat mihi re-
dire vobiscū ad monasteriū. qz de⁹ in aduē-
tu v̄so visitauit cor meū. **Cui** sanct⁹. Expe-
cta me ⁊ ego pacto negotio ocius reuertēs
ducā te mecū. Timens ille mortē quā pus
nō timebat. r̄ndit. **Dñe** timeo interim mo-
ri. **Ad** hec ille. Hoc p̄ certo scias qz si in ta-
li p̄ritiōe ac p̄posito mortu⁹ fueris corā deo
monachus inuenieris. **Recessit.** rediit. illuz
recenter mortuū ac sepultū audiens sepul-
chrū aperiri p̄cepit. dicentibz q̄ aderant qd
facere vellet r̄ndit. **Volo** videre virū in se-
pulchro iaceat monachus an cleric⁹. **Cleri-
ci** inquit. in habitu clericali sepeliūm⁹ eū.
Reiecta terra nō in veste q̄ sepult⁹ fuit. sed
in tonsura ⁊ habitu monachi cunctis appa-
ruit. **Et** magnificat⁹ est ab oibz deus q̄ vo-
luntatē p̄ facto reputat.

VIII

Ante paucos annos in regno francie e-
rat sacerdos quidā q̄ in ip̄a nocte natal' do-
mini trāsire debebat p̄ breuē campū d̄ vna
villa ad aliā vt ibidē fm̄ p̄suetudinē matu-
tinas diceret. missasqz celebraret. **Opa** dia-
boli vt crediū iuxta villā sola mulier occur-
rit. ⁊ qz sine teste fuit solus cū sola peccauit.
Perpetrata culpa tam nefaria. nō eū retra-
xit a maiori p̄temptu accusatrix cōscientia.
sed mag⁹ timens humanā verecundiam q̄s
diuinā vindictā eccl̄iaz intrauit. dictisqz ma-
tutinis missam de nocte primo gallicantu
fm̄ moze solennit̄ inchoauit. **Trās** substan-
tiationē facta panis videlicet in corp⁹ ⁊ vini i
sanguinē xp̄i colūba nūeq ip̄o sacerdote a-
spiciente sup̄ altare descēdit. totūqz ebibēs
qd̄ erat i calice. rostro suo hostiā tulit ⁊ auo-
lauit. **Videns** ista sacerdos satis ⁊ si nō salu-
briter est terri⁹. ⁊ qd̄ faceret nō paz p̄plet⁹
canonē. p̄pter populū circūstantē quātū ad
verba ⁊ signa cōpleuit. sed fructu canonis
caruit. **Post** missam decantatis laudibz. cū
missam de mane diceret. eo qz nō h̄ret q̄ vi-
cem suā suppleret eadē colūba hora q̄ prius
itez. venit sacramētū abstulit ⁊ recessit. **Pre-
sbyter** nō cessauit a p̄sumptione sua. s̄z tercio
accedens ad altare celebratur⁹ missam de
die p̄ eandē colūbaz eo modo q̄ p̄mo ⁊ sc̄do
ei puer natus sac̄m corporis ⁊ sanguinis sibi
subtraxit. **Tandē** in se reuersus et de culpa

licet indign⁹ dei cū gr̄a cōpunctus. venit ad
quendā abbatē ordinis nostri p̄fessionē fa-
ciens tanti peccati. exposuit ei omnē ordinē
rei cū multis lachrymis. **Abbas** vero sicut
vir prudens ⁊ discret⁹ cōtritu cū ex toto cor-
de p̄siderans. virtutē p̄tritionis. p̄bare vo-
lens p̄niam suspēdit. ⁊ vt ocius iret celebra-
re p̄cepit. **Ille** vero q̄i deo obediens p̄fesso-
ri suo cū multo timore ⁊ lachrymis ad alta-
re missam celebratur⁹ accessit. quē p̄r dñs
q̄ nihil horz odit q̄ fecit. s̄z dissimulat pecca-
ta hoīum. p̄pter p̄niam mirabiliter letificauit.
Ante horā sumptōis colūba rediens tres
hostias q̄s singillatim tulerat sil' rostro de-
ferens corporali imposuit. ⁊ triū missaz liq̄rē
de gutture suo calici immisit ac recessit. **Vi-
dens** hec p̄s byter gaudio replet⁹ est marcio
gr̄as agens deo q̄ facit mirabilia mag⁹ so-
lus. reuersusqz ad abbatē diuinā ei p̄solati-
onē recitauit. ⁊ vt ab eo in monachū recipe-
ret hūiliter supplicauit. **Cui** r̄ndit abbas. **Nō**
te hoc tpe suscipiā. sed volo vt mare transe-
as ⁊ p̄ peccato tuo tribz annis in hospitali
infirmantibz seruias. si tūc reuersus fueris
nullā a me repulsam patieris. **Volebat** ei vt
p̄ laborē tanti itineris ⁊ pericula maris pe-
nā peccati deleteret ⁊ paupes infirmosqz pro-
pter opa misericordie sibi intercessores fa-
ceret. **Fecit** ille qd̄ abbas p̄cepit. ⁊ p̄ tres
annos reuertens habitū religionis in eius
domo suscepit.

IX

Hildebrandus habitās in villa q̄dam
dyoces traiectē. q̄ d̄z holten. die q̄dā siluā
cū alio q̄dam p̄ciue suo intrauit. quem sua-
dente diabolo cū soli eēnt occidit. **Fuerāt**
enī aliqñ inf̄ eos inimici cie. s̄z tūc t̄pis peni-
tus erāt sopite reuerso hildebrando i villā
introgabant euz amici occisi vbi esset. **Cui**
r̄ndit. **Nescio.** **Expectātibz** die illo ⁊ altero
cū nō rediret q̄ iā redire nō potuit. suspectū
h̄ntes iā dictū hildebrādūz. p̄r antiq̄s ini-
micias corā iudice in causaz traxerūt. et i-
menqz homicidij imposuerūt. q̄ timide ne-
gante cepit ip̄a facies eū prodere. **Et** cū in-
stantibz illis iā negare nō posset. cōfessus ē
qz hoīem occidisset. statim data sup̄ eū sen-
tentia pene rotali adiudicat⁹ ē. **Cūqz** duce-
ret ad mortē sacerdos eiusdē ville **Berthol-
phus** cū alio sacerdote q̄ vocabat̄ **Johes**
traxerūt reū in partes. satis diligenter eum
monētes de p̄fessione atqz p̄tritiōe cordis.

Ex cesario

Et qz miser hō p se surgere non potuit. nec manū se subleuātē sensit miserabiliter rñdit. Quid mihi possent illa pdesse. Nō em̄ dā/ nat⁹ sum. reuera rñdit sic hō indurat⁹ z de/ sperat⁹. Et ait illi sacerdos. Adiuro te p pa/ trē z filiū z sp̄m sc̄m vt infra dies. xxx. mihi appareas et sine oī piculo vite mee de statu tuo me certifies. Rñdit. si mihi licuerit. li/ bent⁹ h̄ faciā. Sicqz roali pena plex⁹ d̄ tor/ mento corpis trāsiuit ad tormētū etne dā/ natōis. Nocte quadā infra statutū tps ber/ tholpho dormiēte i strato suo rāt⁹ cē cepit circa domū fragor arbor. tā vehemēs flat⁹ ventoz vt ipa aialia stuperet z vir suis loz/ infra claustra stabuli retineri possent. Exp/ gefact⁹ bertholph⁹ respexit ad ostiū dom⁹ z ecce ianue qī vētoz ipulso aperiebant. vi/ ditqz hildebrandū i camino ardēte residen/ tē sibiqz celer⁹ p̄pinqntē. Territ⁹ aut supra modū se signauit z vt staret sub inuocatiōe diuini noīs pcepit. Ecce h̄ sum sic p̄misi in/ q̄t. Sciscitāte illo de statu suo Rñdit. Eter/ naliē dānat⁹ sum eternisqz incēdijs ppter de/ sperationē maxime deputat⁹. Si fm tuuz p̄siliū egissem p̄niaz. p penā tpalē euasisses eternā. Hocaū scito qz si nō fuisset viu⁹ a te adiurat⁹ ne tibi mortuus nocerē malo tuo buc aduenissem. Cōsulo tibi vt vitā tu/ am emēdes ne post hāc vitā siles penas re/ cipias. Erat aut idē bertholph⁹ sacerdos noīe sed nō re. Hā vsqz ad illud tps sine or/ dine p̄s byterij celebrauit. Qui cum adhuc miser ampli⁹ introgare vellet. rñdit. Nō li/ cet mihi h̄ diuī⁹ morari. qz multi demōes for⁹ aū ostiū p̄stolant⁹ reditum meū. h̄ dicto statim ipulsus z expulsus cū stridore z vlu/ latu maxio ab eo discessit. trāsiensqz sec⁹ sta/ bulū aialia sic p̄p̄ in stupore z cōmotionē puerit. Bertholph⁹ hō tiore tā horrēde vi/ sionis seculū deseruit. z in domo qdā ordi/ nis n̄ri religiōis habitū suscepit. Abbas lo/ ci illi⁹ eo qz intellexisset eū viz esse l̄ratū z e/ loquentē vt ei ad ordines liceret accedere fat⁹ apud dñm papā innocētiuz laborauit. sed obrinere nō potuit. Aū h̄ biennū sic mi/ bi retulit por de campo i manu quā extēde/ rat temere ad archam dei graui morbo pu/ n̄t⁹ est. Que cū ei qī p remedio eo qz morbo serpēs sit abscideret nihil illi p̄fuit. imo do/ lor dolor addit⁹ mortē ei pon⁹ accelerauit. Voluit euz dñs vt spero punire in p̄tine/ puniret in futuro. X

Eo tpe q magister Jōhes rantenſis ſco/ laſtic⁹ z magiſter oliuerus coloniſis dyo/ ceſis ſcolati⁹ cruce p̄tra ſarracenos p̄di/ cabant in dyoceſi traiecenti. erat ibi qdaz ruſtic⁹ ſi bñ memini noīe goſſchal⁹ opere uſurari⁹. Iſte cū ceteris nō ex deuotiōe vt poſtea patuit. ſed ex circūſtantiū importu/ na cōmotiōe cruce ſuſcepit. Lūqz diſpenſa/ tores ex mādato innocentij pape pecuniaz redēptōis colligerēt a ſentis paupibz z infir/ mis. idē uſurari⁹ ſe paupem mentiens cui/ dā diſpenſatori circa ſummā qnqz talento rū dedit taliqz dolo ſacerdotēz circūuenit. Teſtati ſunt poſtea vicini ei⁹ qz dediffe po/ tuiſſet. xl. marcas. nec tñ exheredaffet libe/ ros ſuos qd ipē p̄tendebat. De⁹ aut q falli nō potuit ei⁹ fallaciā poſtea terribiliē p̄clu/ ſit. Sedebat miſer in tabernis deum puo/ cans. cuiqz pegrinis exprobrans in hunc modū. Vos ſtolidi mare tranſibit⁹. ſubam vram expendet⁹. vitāqz vram multis piculis exponetis. ego vero cū vxore z liberis meis domi reſidēs. ppter qnqz marcas qbz rede/ mi crucez meā ſilem vobis habebō merce/ dem. Sed iuſtus dñs vt palā oñderet qn/ tum placeret labor z expenſe pegrinantiū z quantū ei⁹ oculis diſpliceret dolus ac blaſ/ phemia detrahentis boīem miſerrimū tra/ didit ſathane vt diſceret non blaſphemare. Nocte quadā dormiente eo cū vxore ſua i p̄prio molendino domui ſue p̄iguo motuz qī rote molentis audiuit. Clamansqz puez dixit ei. Quis admiſit molēdinū. vade vide qd ibi ſit. Iuit puer z redijt. Himio ei hor/ rore pcuſſus pcedere nō potuit. Cui domi/ nus. Dic qd eſt ibi. Reſpondit. Tā⁹ hor/ roz ad oſtiū molendini me inuaſit vt cōpel/ leret redire. Et ille. Eriaz. Si diabolus ibi ſit. ego vadā z videbō. Iniecitqz toga ſca/ pulis eo qz nudus eſſet. ad molendinum ve/ nit. oſtiū aperuit. introſpexit. in q horrēdaz viſionē vidit. Stabāt ibi duo equi nigerri/ mī. z vir quidaz deſormis eiſdem coloris iuxta equos. q dicebat ad ruſticū. Feſtina. aſcende equuz iſtum. quia ppter te adduc⁹ eſt. Expalluit ille z cōtremuit. qz iubentis vocem minus libent⁹ audiuit. Lūqz ad ta/ lem obedientiaz imparat⁹ eſſet. iterato cla/ mat diabolus. qd tardas. p̄ſce veſtē z veni. Erat autē crux quam ſuſcepat eidem veſti/ aſſuta. Quid plura. Virtutē diabolice vo/ cis p deſperationē in corde ſuo ſentit⁹. z iā

Distinctio sexta

resistere nō valēs. vestē reiecit. ī molendinū
intrauit. equū imo diaboliū ascēdit. Ascēdit
z diaboliū equūz alterz. z sub mltā celeritate
simul deducti sunt ad diuersa loca penarū.
In q̄bō hō miser p̄fem z m̄fem miserabilē
vidit. aliosq̄ plurimos q̄s defunctos igno-
rauit. Vidit etiā ibi q̄ndā honestū militez
nup mortuū belia nōmīe de runinge burg
gratiū in castro hurst vacce furēti insidēte
aduerso corpe. ita vt dorsū h̄fēt ad cornua
vacce. que huc illucq̄ discurrebat. z crebris
ictibz dorsum militis crucebat. Cui cū vsu
rarius diceret. Dñe q̄re sustineris tantā pe-
nā. R̄ndit. Vacam istā rapui sine misericōdia
cuidā vidue z iō sine misericōdia oportet me ab
illa penā hanc sustinere. Ostēsa ē ei in eisde
locis ignea sedes in q̄ nulla potuit esse q̄es
sed sessio penal' z pena intermiabil'. dicitūq̄
est ei. Hodo reuerteris in domū tuaz. post
tres aut dies exuto corpe reuerteris in locū
tuū. z mercedem tuam accipies in sede ista.
Hōra demone redue? z ī molēdino de-
posit? pene exanimis relic? est. Inuē? ibi
ab vxore z familia atq̄ ī lectū deportat? cū
requireret vbi eēt. vnde veniret. r̄ndit. Ad lo-
ca ifernalia duce? fui. hec atq̄ h̄ ibidē vidi.
ōndit mibi in eisde locis ductor me? sedez
vnā z dicit. q̄ mibi foret p̄parata. z q̄ post
tres dies receprur? essem mercedē meaz in
ea. Vocat? est sub celeritate sacerdos et ro-
gat? ab vxore vt pusillanimē p̄fortaret de-
speratū erigeret. z ad ea q̄ sunt salut' horta-
ret. Quē cū sacerdos moneret vt p̄tritiōem
h̄fēt de pctis suis. z vt purā faceret p̄fessio-
nē dicens. neminē debere de dei misericōdia de-
sperare. R̄ndit. Quid p̄sunt yba ista. Non
possum p̄eri. supflūū iudico p̄fiteri. Qd de
me dispositū est. necesse est impleri. Sedes
mea parata est post terciū diē illuc veniaz z
fm qd gessi in ea recipiā. Sicq̄ sine p̄triti-
one. sine p̄fessione. sine viatico z sacra vincti-
one. tercio die defunct? in iferno sepult? est.

XI

A viris religiosīs z l̄ratis vt sūt abbates
z scolastici p̄rigisse pariss? veraciter itelleri.
Erat ibi iuuenis qdā in studio q̄ suggeren-
te humani generis inimico talia qdā pctā cō-
miserat q̄ obstāte erubescētia nulli hoīm cō-
fiteri potuit. Cogitans tñ q̄ malis p̄parata
sunt tormēta gebēne. z q̄ bonis abscondita
sunt gaudia pēnis vite. timens etiā q̄tidie
iudiciū dei sup se int? corquebat morisū cō-

scientie z for? tabescebat ī corpe. Quid pla-
ra. Tandē miserante deo timor ille nullis
verecundiā vicit. Veniens ad sc̄m victorē
priorē vocauit. z q̄ p̄fendi grā venisset in-
dicauit. Ille parat? ad tale officiū sic om̄s
sunt fr̄es eiusdē monasterij. statim venit in
loco ad hoc deputato vbi sedit p̄missaq̄ ex
hortatiōe iunenē p̄fiteri volentē expectauit
Vira res. Tantā hora eadē p̄ dñs cui?
natura bonitas est. cui? voluntas p̄as est.
cui? opus misericōdia est. cordi ei? p̄tulit cōtri-
tionē vt q̄tiens p̄fessionē inciperet toties sin-
gultibz intercepta vor deficeret. In oculis
lachryme. suspiria in pectore. singult? erant
in gutture. Hec vt vidit p̄or dicebat scola-
ri. Vade z scribe pctā tua in cedula z defer
ad me. Placuit cōsiliū iuueni abijt. scripsit.
die altera redijt. z si p̄fiteri posset iterū tem-
ptās vt p̄us defecit. z cū nihil p̄ficeret cedu-
lā priori porrexit. legit p̄or z obstupuit. dicit
q̄ iuueni. nō sufficio tibi solus dare cōsiliū.
vis vt oñdā abbatē. et licentiauit ei. Venit
p̄or ad abbatē z porrexit cedula legendaz.
rem ei p̄ ordinē exponēs. Quid deinde ge-
stū sit audiāt pctōres z p̄solent' desperati et
recreent'. Hōr em̄ vt abbas cartulā ad le-
gendū aperuit torā ei? p̄tinentiā deletā in-
uenit. Et ait abbas p̄ori. Quid legam in ce-
dula ista. nihil in ea scriptū est. Hec vt prior
audiuit cedula simul cū abbate respexit. di-
xitq̄ ad illū. Sciar p̄ certo paternitas v̄ra
supradictū iuuenēz in hac cedula scripsisse
peccata sua. z cuz a me fuissent lecta. vobis
etiā donauī legenda. sed vt video misicors
de? q̄ maximā iuuenis p̄tritionē attendit.
culpā iam sufficienter punitā iuste deleuit.
deletio siquidē tot? scripti abolitionēz siq̄
tot? delicti. z aduocantes scolare ostenderūt
cedulā. dicentes ei? peccata diuinitus esse
deleta. quā cū p̄spexisset z ex signis bene co-
gnouisset intantuz cor ei? ex magnitudine
gaudij est dilatatū. inquātū p̄us ex magni-
tudine tristicie fuerat angustatū. z nullā ei
iniungentes satisfactiōē. monuerūt qua-
tenus deo de p̄ceptis beneficijs grās age-
ret. atq̄ de cetero cautius viueret.

XII

Mulier qdā igne libidis succēsa. prius
adamauit filiū d̄ q̄ p̄cepit z pepit filiū alterz.
Terrore tā nefarie cōmixtiōis p̄cussa q̄libz
momēto timens se tradi sarbane vl' morte
subitanea iterire. dō miserāte de satisfactiōe

Ex cesario

antiar cepit. phabito p̄us p̄silio sacerdot̄
sui. infantulū secū tollēs romā venit. et cum
multa importunitate dñi Innocentiū pa/
pe ocul̄ se ingessit cū tant̄ lachrymis et cla/
moribz cūctis audientibz faciēs p̄fessionē vt
oēs verteret in stuporē. Restauit i brachijs
infantē cōmissi facinor̄ testē. Videns dñs
papa i mliere tantā p̄tridēm. et qz eēt peni/
tens miscōia mor̄ sup eā sicut prudēs me/
dicus volens infirmaz plene et cito sanare.
cōtritionē etiā. p̄bare. p̄cepit vt in tali veste
ibi appareret in q̄li venerat ad filiū cū pecca/
ret. Illa p̄fusione eternā tpali anteponēs
mor̄ se exuit. vestes posuit. i camisia redijt
q̄ paratissima foret ad oēm satisfactionē in
tali obediētia sat̄ oīdens. Cōsiderās vir
litteratissim⁹ tali obediētie. tali verecundie
tali p̄nie. null⁹ peccati penā posse resistere.
corā oībz dixit ad mulierē. Dimissum est
p̄ctm̄ tuū. Vade in pace. et nihil amplius in
iungit ei. Audiuit hec q̄dam ex cardinalibz
et cū phariseo p̄ papā murmurans iudiciū
ei⁹ rep̄bendit. dicēs ad tantā culpā tam bre/
uem p̄niam min⁹ sufficientē. Cui ille r̄ndit
Si ego iniuste egi cū mliere ista et insuffici/
ens est ei⁹ corā deo p̄nia. p̄tēz habeat dīa/
bolus ingrediēdi corp⁹ meū et corā oībz me/
veret. Si ḡ tu iniuste me rep̄bendis simile
tibi fiat. Statim diabolus cardinalē eun/
dē vexare cepit. p̄ cui⁹ vexationē p̄fectā mu/
lieris p̄niam de⁹ palā oīdit. Tandē omniū
ozone purgat⁹ cardinalis didicit in suave/
ratione diuie miscōie de cetero nō oblatra/
re.

De h̄c op̄ine XIII

In dyocesi Leodiensi adolescēs q̄dā no/
bilis habitauit. cui p̄ moriens v̄pote vir
magn⁹ et potens multas diuitias reliquit.
fact⁹ miles idē iuuenis vt gl̄iam sibi cōq̄re/
ret tpalez. in breui ad magnā deductus est
paup̄ratē. Causa eīm laudis hūane cornea/
mentis totus dedit⁹ erat. Distriōibz lar/
ga manu sua tribuebat. Et qz ad tales effu/
siones reddit⁹ annui min⁹ sufficiebāt. herē/
ditatē paternā vendere compellebat. Erat
aut̄ in p̄mo manēs miles quidā honest⁹
et diues. ministerialis tñ. Huic iuuenis iā
dicit⁹ alodia siue feuda sua partim v̄debat
partim in vadimonio exponebat. Et cū iā
nō h̄ret qd v̄deret v̄l exp̄oneret. cogitabat
exulare. tolerabilius iudicans int̄ extrane/
os mendicare q̄ int̄ notos et affines egesta/
tis p̄fusione sustinere. Habebat aut̄ villicū

hoiem quidē malignū. nomie nō re christia/
nū. et demonū ministerio totū mancipat⁹
Videns hic dñm suū tristem et tristitie nō
ignorans causas dicebat ei. Dñe vultis di/
ues fieri. Respondit. Libent⁹ diues fierem.
dūmodo ip̄e diuitie esse possent cū deo. Et
villicus. Nolite timere. seq̄mini tñ me. et be/
ne erit vobis. Statim secut⁹ est misc̄ tan/
q̄ serpent̄ vocē eua. q̄i sibilū aucupis au/
cula in laqueū diaboli celerius deponend⁹
Et duxit eū in ip̄a nocte p̄ q̄dā nem⁹ in lo/
cū palustre. et cepit q̄i cū aliquo habere p̄mo/
nem. Cui iuuenis. Cum quo loqueris. Re/
spondit dñō suo villicus ille inidiat̄is. Ta/
cete tñ vos. nec sit vobis cura cū q̄ loquar.
Cumq̄ secundo loqueret⁹ iuuenis iterato
suscitaret. R̄ndit. Cum diabolo. Et cepit
iuuenis nimis horrere. Dicebat villic⁹ dia/
bolo. Domine ecce virū hunc nobilē domi/
nū meū adduci ḡre vestre. maiestati vestre
supplicans vt vestro auxilio p̄stinis honori/
bus atq̄ diuitijs restitui mereat. Ad quez
diabolus. Si mihi voluerit esse deuot⁹ ac/
fidelis dabo ei diuitias magnas. insup ad/
dam gl̄iam et honores q̄les nō habuerunt
p̄res ei⁹. R̄ndit villicus. Libent⁹ vobis ob/
sequiosus erit et fidelis si talia fuerit cōse/
cutus. Et ille. Si voluerit ista a me consequi
abrenunciare debet i instanti altissimo Dō
cū iuuenis audiret et facere reueneret. dice/
bat ei hō ille p̄ditōis. Quid timez verbu/
lū vnū. dicite abrenūcio. Tandē miser iue/
nis a villico p̄suasus creatorē suū ore nega/
uit. diabolo homagiū faciēs. Hoc scelere p̄/
petrato diabolus adiecit. Adduc op̄ imp/
fectū est. etiā abrenūciare debet m̄i altissi/
mi. Illa eīm est que maximū nob̄ infert dā/
nū. q̄s filius p̄ iusticiā abijcit. m̄ qz nimis
misericors est. ad indulgentiā reducit. Si/
bilauit itēz serpens in aure adolescent̄. vt
dñō suo in hoc obediret. vt sicut filiū ita cri/
am et m̄rem abnegaret. Ad qd p̄bū iuuenis
nimis exp̄auit. turbatusq̄ supra modū r̄n/
dit. Hoc nunq̄ faciā Quare inq̄t. fecist⁹ qd
maius ē. facite nūc qd min⁹ est. Maior est
creator q̄ creatura. Et ille. nunq̄ ego nega/
bo etiā si me oportuerit ostiarim mendica/
re p̄ omnes dies vite mee. et non acquieuit.
Sicq̄ infecto negocio ambo reuersi sunt
nihil quidez honoris cōsecuti. sed maximo
peccati pondere grauati. villic⁹ suadēdo. iu/
uenis p̄o p̄sentiendo. Pergētes vero simul

Distinctio sexta

venerunt ad quandam ecclesiam cuius ianuam campanarii exiens reliquerat semiclausam. **D**or iuuenis desiliens de equo comisit equum villico. dicens. **E**xpecta me hic donec reuertar ad te. **E**t intras ecclesiam ante ortum aurore prostratus ante altare. et ex intimo corde ipsa mater misericordie cepit inuocare. **E**rat autem super idem altare imago ipsius virginis et matris pueri iesum in sinu tenens. et ecce meritis ipsius perclarissimi stelle marie. verum lucifer oriri cepit in corde sepelienti adolescentis. **T**anta enim dominus propter honorem matris quam non negauerat perititionem donare dignatus est ut pro fletu rugiret. et pro planctu nimis clamoribus ecclesiam repleret. **E**adem enim hora supradictus miles quod omnia eius bona habebat. diuino ut creditur nutu ad eandem ecclesiam diuertit. et cum videret apertam portas ibi diuina celebrari maxime propter clamores intrinsecus solus intrauit. **I**uueniesque ante altare. iuuenem sibi bene notum lachrymantem. et putans quod sua solummodo defleret calamitates retro quendam columnam secessit rei exitum expectans. **C**umque terribile illam maiestatem quam negauerat notare vel inuocare non auderet. sed cum proximam genitricem lachrymosis vocibus pulsaret. utroque audiente per os imaginis sue beata et singularis christianorum aduocata filio loquebatur in hec verba. **D**ulcissime fili miserere huic homini. **P**uer vero mater nil respondit. faciem ab ea auertens. **C**umque iterum rogaret hominem seductum asserens. mater dorsum vertit. dicens. **H**omo iste negauit me. quod ei facias. **P**ost haec verba imago surrexit. puerum super altare posuit. eiusque pedibus se prona prostravit et ait. **R**ogo fili ut propter me dimittas ei peccatum hoc. **D**orque infans matrem eleuans respondit illi. **P**ater nunquam tibi aliquid negare potui. **E**cce propter te totum dimitto. prius dimiserat culpam propter perititionem. deinde penam peccati propter matris intercessionem. **S**urgens autem iuuenis exiit ex ecclesia. tristis quidem de culpa. sed hilaris de indulgentia. **E**xiit post eum sepelientis miles latens. et qui rem ignoraret quasi quaerentem humidos et tumidos ipsemet habet oculos. **R**espondit. **D**e ventro est. **E**t ille. **D**omine non me latet causa tristitiae vestrae. habeo autem filiam unicam si vultis illam in vestro suscipite. omnia vestra vobis cum ipsa restituam. insuper et hereditatem meam successoris constituo. **C**onsentit iuuenis. **R**euersus miles proponit vestro. acquiescit. **A**upte celebrant. iuueni sub nomine donis omnia sua restitunt.

XIII

Parisius in ecclesia sancte dei genitricis marie canonicus nup obijt quod multa bonis stipendia delicatissime vixerat. **E**t quod ex deliciis maxime et de his quod ad gulam pertinet libido nascitur nata nutritus. et quotidianis eius incrementis augmentatus. idem iuuenis valde tunicas carnis sue maculauit. et tamen illo quod alijs suis peccatis ira dei in se provocauit. **T**andem per infirmitatem tactus timore mortis confessionem fecit. peccata defleuit et emendationem promissit. viaticum accepit. inunctus est. et hominem deposuit. cuius corpus verpore viri nobiliter diuitisque cum magna pompa secularis glorie tumulatus est. **E**t erat in illa die tanta serenitas ut ipse aer eius obsequijs famulari videretur. **D**ixerunt homines ad inuicem. **M**ulta bona persistit de homini istius. nihil ei defuit horum quod homo christianus habere debuit. **D**ominicus sacramentis munitus est. cum magna gloria sepultus est. **S**ed homo videt in facie. **D**eus autem intuetur cor. **P**ost paucos dies cuidam sibi valde familiari apparens dicebat se esse danatum. **C**umque miraretur ille et expauesceret. **P**riam eius et confessionem. sacramenta etiam communionem et inunctionem commemorans respondit defunctus. **U**num bonum mihi defuit sine quo nullum horum quod enumerata sunt mihi potuisse potuit. **Q**uid est illud inquit. **R**espondit mortuus. **V**era peritio. **L**icet enim deo promiserim confessionis mei continentiam siue aliam quam salutem sunt. tamen dicebat mihi conscientia. quod si conualueris observare non poteris. **E**t quod cor magis declinabat ad transgressionem quam ad voti obseruationem nullus peccati merui remissionem. **D**eus requirit fixum propositum penitendi.

XV

Corrigit in remis quendam militem infirmum. **R**isusque ad mortem. **I**nstinctu diaboli idem miles si bene meminisset habebat auriculi filiam perubinam. cui tanto conglutinatus fuerat amore ut non ammonitione neque aliquo veredicta humana posset vel vellet ab ea separari. **T**imore autem mortis vocauit sacerdotem satis purum et cum lachrymis de omnibus suis peccatis illi faciens confessionem. **Q**uem cum sacerdos moneret ut tamen illicitam abjuraret coniunctionem. ipsamque personam cognatam suam relinqueret. **R**espondit. **D**omine non possum. **E**t ille. **S**i in tali voluntate mortuus fueris. gaudio celestis vite partaberis et eterna tormenta te suscipiet. **P**erlite in sua obstinacia perseverante recessit sacerdos cum corpore domini quod secum detulerat ad communicandum infirmum.

Ex cesario

Autu aut̃ diuio extra domuz sacerdoti oc-
currit sc̃tus Bernard⁹ abbas clareuallis.
Quē cū interrogasset q̃re infirmū nō cōica-
set. causamq; q̃ nota erat omib⁹ intellexisset
ait sacerdoti. Reuertere mecū ad infirmū.
reuerſi sunt. Cū aut̃ sc̃tus vir militi tā mo-
rituro q̃ salutis erant suaderet. ⁊ ille p̃ter
istā solā rem tā dictā in oib⁹ obedientiā spō-
deret. nouissime subiūxit. Nunq̃d non do-
les q̃ nō potes h̃re voluntatē recedendi ab
illa. R̃ndit. Dñe valde doleo me de hoc nō
posse dolere. Audito h̃ verbo abbas mor-
dicit sacerdoti vt corp⁹ dñi daret infirmo.
Mira res. statim vt saluator intrauit facta
est salus huic domui. ab illa em̃ hora tā p̃fe-
cte mutata est volūtas ei⁹ puerſa vt ampli⁹
odiret quā illicite amauerat. ita vt scō viro
cū multis lachrymis diceret. B̃ras deo q̃
me liberauit. q̃z modo libenti⁹ videre bufo-
nē q̃z illam. Sicq; in bona p̃fessionē p̃fecta
p̃ritiōe migravit ad dñi.

XVI

Monachus q̃dā magne opiniōis retu-
lit mihi q̃n nouit⁹ fui. de q̃daz monacho q̃
die quadā cū iaceret in oīone aū q̃dā al-
re. ⁊ dñs ei tantā p̃tulisset grām lachrymaz
vt etiā irrigaret terrā. ex imissione diaboli
vt postea patuit cordi ei⁹ suborta ē inanī
glia ita vt diceret intra se. Utinā videret a-
liq̃s mō istā grām. Vox is q̃ immisit affu-
it ⁊ ad lachrymas ei⁹ stans a latere diligen-
tissime respexit. Transfigurauerat em̃ se in
spēm nigri monachi. Leuās oculos mōach⁹
tā exhorrore mēt⁹ q̃z nigredievest⁹ demonē
tot⁹ supbie auctorē esse dep̃hendit. ⁊ quē p̃-
viciū inanī gl̃e iuitauerat. p̃ p̃tutē hūilita-
tis ⁊ signū crucis fugauit. Ob h̃mōi p̃cula
iubent a dño oraturi intrare cubiculū ⁊ clau-
dere ostiū. H̃ est vitare laudē humanā.

XVII

Miles q̃dā in villa habitauit cui⁹ vxorē
eiusdē ville sacerdos padulteriū mac̃lauit.
Dictū est militi. q̃z sacerdos agere h̃ret cū
vxore sua. Ille cū vir valde prudēs eēt. nec
h̃bis facile crederet nullā mentionē facere
voluit vxori siue sacerdoti. veritatē verius
volens experiri. Nō tamē sine suspitōe fuit.
Cōtigic vt in q̃dā villa nō multū a milit⁹ vil-
la remota quidā obsessus esset in q̃ demo-
niū tam nequā erat vt corā astātib⁹ imp̃ro-
peraret pctā q̃ p̃fessionē verā non fuissent
tectā. Qd cū miles ex multoz didicisset re-

latione rogauit suspectū sibi sacerdotem vt
ad colloquiū q̃dā secū ire nō recusaret. Et
acq̃enit sacerdos. Cū venissent sil in villa
vbi erat obsessus cōsci⁹ ip̃e sibi sacerdos
suspectū cepit h̃re militē. quia nō latebat q̃
obsessus a tā nequā demone in eadez villa
habitarer. Timensq; piculū vite sue si a de-
mone p̃deret. necessitatez nature sacerdos
simulās intrauit stabulū ad fuū milit⁹. ip̃e
q̃z pedib⁹ eius p̃strat⁹ ait. Rogo te. p̃p̃ dñm
vt audias p̃fessionē meā. Quē fuus ep̃pa-
uescens leuauit. audiens q̃ ab illo diceban-
tur. Facta p̃o p̃fessionē cū sibi sacerdos inuū-
gi peteret p̃niam. fuus satis prudēt r̃ndit
illi dicens. Quantuz alteri sacerdoti p̃ali
crimine iniungeret⁹ h̃ sit satisfactio ṽra. sic-
q̃z exiens. iam securior cū milite ad ecclesiā
venit. in q̃ demoniosum offendētes red̃it⁹
est a milite in hec p̃ba. Hosti aliquid de me
hoc em̃ ex industria factū est. vt tā dicto sa-
cerdoti tolleret suspitionē. Qui cū demon-
nescio q̃d r̃nderit adiecit. Quid tibi videt
de isto dño. R̃ndit ille. Nihil de eo. Et cū h̃
dixisset lingua teutonica. latine mor subitū
xit. In stabulo iustificat⁹ est. Null⁹ tūc ad-
erat clericoz. Nō est p̃missus loq̃ teutonice
ne miles factū itelligeret. nec tū tacere licu-
it vt p̃tutē p̃fessionis sacerdoti oñderet.

XVIII

Fuit in brabantia puella quedā religio-
sa ⁊ voto p̃ginitat⁹ gl̃iosa orta de niuella. in-
uidens diaboli⁹ tante p̃tuti in specie viri ad
modū pulchri sat⁹ decent⁹ vestiti apparens
p̃gini cepit illaz h̃bis amatorij⁹ sollicitare.
clenodia offerre. laudare p̃ingū fecūditatez
p̃ginitat⁹ vitupare sterilitatē. Cui virgo ne-
sciens q̃s esset r̃ndit. Vix ducere nō p̃pono
xpi amori nuptias carnales postpono ⁊ p̃e-
no. Cūq; lasciu⁹ spūs nimis esset ip̃ortun⁹
in diuersis loc⁹ ad illā veniens. sciēs puella
multas esse p̃gines se pulchriores. nobilio-
res atq; ditiores. cepit amatorez fantastici
h̃re suspectū ita vt ei diceret. Bone dñe q̃s
vī vnde est⁹ q̃ tāto mihi desiderio copulari
affectat⁹. Cūq; ille nollet se p̃dere ⁊ ego tan-
to p̃pensius instaret. tandē demon necessita-
te cōpulsus p̃fessus est dicēs. Ego sum dia-
bolus. Ad qd p̃bum illa expauescēs r̃ndit.
Ut qd ergo exigis carnale p̃nubinz qd na-
ture tue dinoscit⁹ p̃trariū. At ille. tu em̃ mi-
bi p̃fenti. nihil em̃ aliud a te nisi copule cō-
sensem requiro. Ad quod puella respondit

Distinctio sexta

Dodo oino tibi *Stradico*. fugas illuz scē cruc signaculo. Veniensq; ad sacerdotem reuelauit illi demonis insidias. **A**quo sar edocta ne maligno p̄sentiret reuerſa est domū suā. demon p̄o post p̄fessionē eam oino nō deserēs de remoto tñ alloquēs intātū illā veranū vt q̄libet imūdicia i eius scutellā mitteret cū māducaret vñ mulier cu stodie ei adhibite sunt. **I**n q̄cūq; domo illa fuit. illic demon rīsa dedit. **A**b oib; q̄dem audiebat s; a sola puella videbat. **E**ratq; tā nequā idē spūs vt p̄ntū p̄cā detegeret. crimina improp̄aret. nec aliq̄ p̄cū eū late- rer nisi q̄d̄ p̄fessio regeret. **O**stendit z alia signa neq̄cie sue. stercoza ollasq; cōfractas plenas sup p̄fluētes spargebat. **D**ixerūt ei quidā. **P**osti o diabolice dñicā oīzōnē. **R**espondente illo. optime scio. **R**ogāt est illā dicere. **E**rat. **P**ater noster q̄ es in celis. no men tuū fiat voluntas. z in terra panē nrm quotidianes da nobis hodie. s; libera nos a malo. **E**t cū plures in eadē oīzōne fecisset salus atq; barbarissimos cachinnādo sub- iunxit. **E**cce sic vos laici dicere soletis oīzōnē vram. **R**equisit etia de simbolo dixit se be ne z optime scire. sic incipiens. **E**redo deū p̄fem oīmpotentē. **C**ui cū q̄dā dicerēt dice- re debes. **E**redo in deū. illeq; subiungeret. credo deo. viri l̄fati q̄ tūc erāt p̄ntes diabo- li verbū notātes z vñ accusatiui intelligē- tes institerūt vt diceret. credo in deū. z non poterāt eū ad h̄ inducere. **S**alutationē ve ro angelicā idē demon incipe nō potuit. cū se tñ illā scire p̄fiteret. **I**nterrogat idē de- mon. cur ita raucā h̄bet voces. **R**ndit. q̄a sp ardeo. **F**uit in vicino vir q̄dā qui sup̄dictū demonē audire nimis desiderās. p̄pter tur- pia quedā q̄ cōmiserat p̄cā appropinquare nō audebat timēs sibi illa corā oib; impro- perari. z veniēs ad sacerdotē p̄fessus ē vni- uersa. voluntate tñ peccādī retēta. factusq; ex eadē p̄fessione securior ad domū venit. **D**ira res. **D**ox vt limē attigit z introspe- xit. **D**emon in acre clamauit. **A**mice veni huc. veni. certe te bñ dealbasti. z statim corā oib; oīa ei p̄cā turpia licet p̄fessa prodidit vebementē illū p̄fundēs. **T**ristis effect z cō- scientia accusante i se reuersus ad sacerdo- tem redijt q̄ gesta sunt retulit. p̄fessionē ite- rauit. z qz de reliquo emendaci viuere vel- let de corde pollicit ē deo z sacerdoti. **T**ūc sacerdos. modo inquit reuertere secur nō

te confundet amplius. **E**t fecit sic. **I**ntran- te eo domū quidā ex circūsedentib; demo- ni dixerunt. **E**cce amic⁹ tuus iterum venit. **Q**uibo ip̄e r̄ndit. **Q**uis est. **I**lle inqunt cui paulo antea tā turpia peccata improp̄era- sti. **R**espondit demon. **E**go ip̄i nihil impro- peravi neq; aliqd de eo noui mali. **E**t est; mauerūt demonē mentitū fuisse h̄i q̄ hoīs ignorauerūt p̄fessionē. **S**icq; p virtutē cō- fessionis ip̄e euasit notā maxime p̄fusiōis.

XIX De vita v̄gine

Bunne ciuitatis dyocesis coloniēsis sa- cerdos quidā fuit noīe **P**etrus eiusde; ec- clesie vicarius. **I**ste nescio quo dei iudicio in camere sue ostio se suspendit. cū concu- bina aleydis noīe tam horreda eius mor- te territa seculū deseruit. z in cenobio quo- dam sanctimonialiū q̄ lancruade dñ reli- gionis habitū suscepit. **D**ie quadā cū stans in dormitorio de fenestra p̄spiceret p̄tēpla- ta est iuuenē imo in iuvene demonē stantē iuxta puteū muro dormitorij p̄tiguū. qui ea vidente vñ pedē sup lignū quo ambie- batur putens posuit. z alteruz q̄i volitādo ad ipam in fenestrā deposuit. **Q**uā cū extē- sa māu p caput rapē conare. territa retroz sum cecidit z clamauit pene exanimis facta. **A**udiro eius clamore accurrere sorores in lectulū suū illā reclinātes. **R**ecedentib; illis cū paululū respiraſset solaq; iaceret. demō itez affuit z p̄bis q̄busdā amatorijs eā so- licitare cepit. **Q**ue cum p̄tradiceret intelli- gens spm̄ eū esse malignū. **R**ndit ille. bona aleydis noli sic dicere. cōfenti mibi z ego te h̄re faciā virū honestū p̄bū nobilē diuitēq; **Q**uare fame crucias te in h̄ loco paupere. vigilis alijsq; multis incōmodis añ temp⁹ te interficiendo. **R**euertere ad seculū z vte- re delicijs q̄s deus homi creauit. nihil tibi me duce deesse poterit. **T**ūc illa. **D**oleo qz tamdiu te secuta suz. **R**ecede qz nō acq̄escā tibi. **P**ost hec p̄ba demon suū nasuz emun- gens p̄tra eā ipam imūdiciā ad parietez tam fortitē picit vt pars aliq̄ resiliens vesti- mēto ei⁹ adhereret. sicq; disparuit. **E**ratq; emunctio ipa sicut p̄x nigerrima z tāti fetoris vt tolerari nō posset. **D**einde cū spūs il- le neq̄ssim⁹ die noctuq; esset ei infestissim⁹ suaserūt quedā ex sororib; vt aquā bñdictā semp paratā haberet q̄ venientē aspergeret. **A**lie p̄o vt eundē si aquā nō timeret thurifi- caret. **O**mīa quidē bec temptauit. sed mod⁹

Ex cesario

cū ei p̄fuit. **N**ā q̄tiens p̄ se signū crucis sc̄m
vidit asperione etiā sine tburificationē ad
modicū quidē cessit sed statim rediit. **T**ūc
yna ceteris forozibz etate maturior atqz p̄u/
dencior suasit ei q̄ten⁹ demonē p̄pius acce/
dere sineret. et tūc alta voce salutationē an/
gelicā in ei⁹ faciē iacularet. **Q**uō cum fecisset
diabolus ac si sagitta esset p̄cussus vlturbi/
ne impulsus aufugit nec vnqz p̄pius ei ex il/
la hora accedere p̄sumpsit. dicēsvt alibi ha/
bet. **V**alut diabolus in buccā eius q̄ te h̄
docuit. **S**anctimonialis vō tali iaculo mu/
nita demonē ab illa hora vidit sine terrore
et audiuit sine timore. **D**ie quadā de his lo/
quens cū viro q̄daz religioso suasit ei ille di/
cens. **F**ac porz tuo p̄fessionē generalē pu/
re plene ac deuote inq̄ntū occurrit memo/
rie et liberaberis oīno a demōis hui⁹ infesta/
tione. **C**ui cū p̄siliū tale placuisset. mox ac/
cedens ad priore rogauit sibi p̄figi locum et
horā audiende p̄fessionis. **H**anc dicit ma/
tutinis illa se p̄parans festinauit ad locū p̄/
fixū. capellāscz monasterio adherentez vbi
prior expectabat. **E**t ecce demon occurrēs
in via festināti dixit. **A**leydis q̄ vadis. **E**t il/
la. **V**ado p̄fundere me et te. **T**unc demon.
O aleydis noli. noli. reuerrere. reuerrere.
Rūdit illa. **S**epius cōfudisti me. ego mo/
do p̄fundā te. nō reuertar. **Q**uā cū nō pos/
set blandicijs siue minis retrahere. seq̄bat
eam vsqz ad locū p̄fessionis. sicut miluus in
aere sup̄ ip̄am volitās. **Q**ue mox vt genua
corā p̄ore flectens ad p̄fessionē os aperuit.
ille clamans euanuit. nec vnqz ab illa hora
ab ea visus vlt audit⁹ est. **E**cce h̄ habes ma/
nifestū exemplū quāte p̄tutis sit p̄fessio pu/
ra.

XX

Erat quidā sacerdos admodū religio/
sus et ob vite meritū multis dilect⁹. in p̄bzo
nr̄is parrochiā regens. **I**nuidēs gratie ei⁹
milleartifex diabolus. nolebat eū apertis
tentatiōibz molestare sperans illū sub spe/
cie boni ad suū p̄siliū efficaci⁹ inclinare. **I**n/
angelū lucis se transfigurās minister ille te/
nebrarū ostēdit se sacerdoti et ait. **A**mice dei
missus sum ad te nūciare q̄ ventura sūt at/
qz euenient tibi. **P**repara etenim te qz hoc an/
no morieris. **S**acerdos aut nullā habens
de angelo malo suspicionē sed ita credens
esse futurū vt p̄dixerat. cepit se diligenter q̄i
ad mortē p̄parare. p̄sciam p̄ p̄fessionē mun/
dare. corpus ieiunijs. vigilijs assiduissqz o/
rationibz castigare. annonā suā cū supelle/
ctili egentibz erogare. **C**unqz multi ab eo q̄/
rerent. cur tā indiscrete sua distraberet. vni
illoz sub tipo cōfessionis causam aperuit di/
cens. **A**ngelus dñi reuelauit mibi q̄ h̄ an/
no moriturus sum. **I**lle vero cū hoc mini/
me posset celare. alteri cuidā sibi familiari
dixit. sicqz p̄ eū ad noticiā totius puenit.
Anno cōpleto sacerdos nō est mortu⁹ et in/
uentus est falsus p̄pheta diabolus. **E**t quia
electis omīa cooperant in bonū. in eo in q̄
vir sanct⁹ videbat a diabolo decept⁹ est p̄/
motus. **A**imīs etenim de tam dolosa circū/
uentione erubescens p̄pter homines ad q̄s
verbu⁹ puenerat. nec habens vnde viueret
seculū cū parrochiā deseruit. et in quadā do/
mo ordinis nostri cui⁹ nomen excidit se cō/
necit. facto eo nouitio iterum diabolus af/
fuit et huiusmōi verbis predictū dolū pal/
liauit. **N**e turberis inquit homo q̄ mortu⁹
nō es vt p̄dixi. qz deus sua p̄uidencia vitā
tuā distulit ad multoz edificatiōem. **D**is/
sus sum ab illo vt tibi assistam. instruā et cu/
stodiam. et credidit ei ille. **C**irca quē diabo/
lus frequēter versabat. et semp sicut postea
notauit ad ea que ad cōmodū carnis sunt
eū horrabat. **C**ū eum feruor q̄nqz impelle/
ret amplius ozare. vigilare. siue manibz la/
borare arguit eū dicens. **D**iscretio m̄ vir/
tutū est. diu adhuc poteris viuere. et ideo ti/
bi debes parcere vt possis deo diu seruire.
Quādo lapidē leuare volebat maiorē iter
dicebat. **A**imīs est magn⁹. **L**euā istū. **C**ū
fact⁹ esset monachus ait. **R**oga p̄ore vt p̄ce/
dat tibi ire ad singulares labores q̄ten⁹ li/
berius vti possis colloquio meo et ego tuo.
Et licentiauit ei prior vt causam cognouit.

Nocte quadā volēs diabolus dolū diu p̄/
tractū pducere ad effectū. in tēpesta nocte
ad lectū monachi accessit. dñs inq̄dens vult
remūerare labores tuos magnos. vade ad
camerā p̄uatā. et tibi tali trabe zona tua suspē/
das te vt sic martyre recipiat te. audito hoc
p̄bo monach⁹ expauit. et p̄tra diabolum cre/
brins sp̄uens clamauit. **R**ecede iniqz a me
recede. modo noui q̄s sis. et signans se fuga/
uit illū. **S**tatim surgens ad lectū p̄oris ac/
cessit et dormientē excitauit. signū ei faciens
p̄fessionis. illo innuente. vt expectaret vsqz
mane. cū nō acquiesceret surrexit. atqz cū eo
capitulū intrauit. mox se mōach⁹ p̄sternēs
ad pedes p̄oris p̄fessus ē qualit⁹ a diabolo

Distinctio sexta

sub angeli specie sit mltro tpe decepe? et p si
liū suspēdī a se depheus cōfessus ē et alia
pctā sua. Cui cū pōr aliquā pñiaz iniūctis
et de ceto cauctor foret monuissz ad lectū
suū rediit. **Dōach?** pō ob necessitatē nate
puatā ascēdēs. dum i vna sedīū sederet. de
monē p p̄fessionē exacerbatū cū arcu extēto
sagittaz iposita p̄sevidit stātē et clara voce
dicentē **V**alo tuo p̄fudisti me. ecce iō nūc
occidā te. Cui cū ille rīderet. **V**ade male/
dicte iā nō timeo te. ad signū crucis euauit
sicqz p p̄tutē p̄fessiois liberat? apli? demonē
nō vidit.

XXI

Peregrini qdaz sic mgt **J**ohes tantēf
p̄lo recitauit sub statōibz crucē p̄dicās. cūz
tpe qdā trāsfretaret i succursū ēre scē oīta
ē i mari tēpestas tā valida vt nauis ipa ope
rēt fluctibz. **F**remebāt vēti. excitabāt flu/
et turbulēti. nutabant viri fortissimi. spes
ois nautaz defecit. **V**idētes aī oclōs mor/
tē cepeit singlī vnusqzqz sibi vicino d̄ p̄ctis
suis facere p̄fessionē. et merito. **N**ā p̄t vni?
hois pctā dñs eādē excitauerat tēpestatem.
Erat em̄ i nauī illa hō qdā miserrim? hō se
tidissim? cui? pctā fuere tā gūia tā turpia tā
horreda tā in q̄ntitate q̄ i q̄litate vt n̄ ipm
mare pōd? illoz possz porare. **C**ū em̄ nafa
et p̄t eūcere imūdicias q̄libz cor palef. q̄uo
cōnimitur sustineret tātas imūdicias spūa
les. i. pctā creatori suo p̄ria. **T**imēs hō ille
pctōz vite sue sil? et aīe et p̄t se oēs alios peri/
ditari p̄siderans surrexit et ait. **A**udite frēs
audite. si p̄t pctā tēpestas h̄ oīta ē. ego occa/
sio sum tāti piculi. rogo vt audiat? p̄fessioez
meā. **T**acētibz oibz cepit voce valida tantū
venenū pctōz euomere vt aures hūane eti/
am horrerent audire. **V**ira clementia dei
mor vt massā inīqtatē p p̄fessionē eiecit ma/
re furēs siluit. et facta est trāq̄llitas magna
itavt oēs mirarēt. **V**ir? mirāda succedūt.
statim vt nauis ad lit? puenit audita pecca/
ta de de memorijs singlōz deleuit. **B**ñ p/
misit vt q̄diu erāt i nauī p̄clusi p̄funderet
in p̄spectu illoz. s̄z ne eūtes forte ei? pctā p/
palarēt vlt̄ imp̄operaret induxit eis obliuī
onē. **B**ñ retinuerūt se in mari fuisse piclita
tos hoiez aliqd fuisse p̄fessum. s̄z qd dixissz
p̄sus ignorauerunt.

XXII

In qdam mōasterio sacerdos qdā nup
defūct? ē. cui abbas su? ob meritū vite iniū/
perat q̄tenus fratrz suoz p̄fessioes audiret

Erat in eadez domo adolescēs qdam qd ad
eū p̄fiteādi cā venit. cū qd diabolo instigante
et hūana fragilitate p̄sentiente idē confessor
semel tantūmodo peccauit. **S**tatim ope p
petrato cepit dolere et flere amarissime di/
cebat iuueni. male fecim?. alijs h̄ pctm cōfi/
teri ob verecūdiā nō possum? s̄z p̄sulo vt tū
mibi p̄fitear? et ego tibi. alterqz ab altero su/
scipiat pñiaz. **Q**uid plā. **P**lacuit iuueni p̄fi/
liū. p̄fessi sunt pctm inuicē. et tam durā vn?
ab altero suscepit pñiaz q̄lē nec abbas siue
aliqz p̄fessor ill? iniūctis. **P**aruo post tēpe
sacerdos idē infirmatus est vsqz ad mortē.
et cū iam in extremis ageret et ad exitū valō
festinaret. timore gebēne pctm vtriusqz ab/
bati dixit. psonā pō et pcti p̄sortē nō exp̄ssit.
Defūcto eo abbas vehemēter doluit. q̄ sci/
re nō potuit cū qd peccassz. **A**it tñ itra se. **A**d
p̄fessionēz veniet tibi q̄sqz est iste. **I**nterim
mortuus clara die apparuit adolescenti cū
ipe esset solus. facie lurida et etiā veste trita.
Quem cū ille vidit mor agnouit. timuit et
exhorruit. **C**ui mortuus. ita ne timeas. qd
p̄pter te veni vt indicem tibi de statu meo.
Confortatus iuuenis p̄bis eius et anima/
tus. cum interrogaret vnde veniret vel qd
quereret. r̄ndit ille. **I**n maximis penis suz
p̄pter illud pctm qd tecū cōmisi. **I**gneā em̄
carbena genitalia mea astringit. q̄ suspēsus
torqueor. **C**onfessio illa quā fecim? inuicēz
nihil mibi p̄fuit. qz nihil fuit. **E**t nisi i extre/
mis quoquo modo pctm exerp̄sssem etna/
liter damnat? fuissēm. **C**ui cum iuuenis di/
xisset. **E**st aliqd qd possit vob p̄desse. r̄ndit
ille. **S**i tu pure et plenus p̄fessus fuer? pec/
carum nostz mibi multum p̄derit. sinautē
eterna pena te suscipiet. sicqz disparuit **T**er/
ritus iuuenis recenti visione cū facere vellz
p̄fessionēz abbati. nec posset p̄pter abbatē
absentiā. **I**nterim distulit. **I**ntercedēte pō
tpis dilatione timor conceptus cepit tepe/
scere et verecūdia crescere. intantū est eru/
bescentia victus. vt cū abbas venisset nihil
ei p̄fiteretur. **A**bbas vero nō immemor cul/
pe sibi p̄fesse cum ad confessionē nō veniret
quem quotidie expectauit. cogitauit dilige/
tissime qualiter male latentez salubriter de/
prehenderet. **P**receptiqz toti conuentui sa/
cerdotibz et ordinis inferioris. sanis. infir/
mis vt omnes nescio in qua solennitate ad
maius altare cōmunicarent **U**sū em̄ est
ei qd nequaqz accedere auderet re? de culpa

Ex cesario

illa. sedesq; p altare resperit ad ora singlorz
Adolēscēs vō h ppe se factum putās. et si se
subtrahet notari timēs. cū ceteris accessit. q
cū p pinq; altari tāt eū horroz iuasit tan
timor pculit. vt z p sūptuosus vetaref pcedē
z ocus p pellerē redire. veniensq; ad abbatē
fec ei signū p fessiois. **Q**ui gaudēs z erulās
dicebat itra se. **E**ia certe cepim? bestia. inue
nim? p daz. iste em ē. **E**t surgēs itrauit cū co
capl'm. cuius iuuenis pedibz pstrat? fec de
pctō p fessione. z retulit visionē. suscepit pe
nitentiā. **S**ic p prudentiā medici denuda
tum ac sanatū est vulnus stolidi egroti.

XXIII

Sacerdos qdā cū tpe qdragesimale in
ecclā sua sedet z sibi pmissoz p fessioēs au
diret alijs recedētibz atz alijs accedētibz in
ter expectātes qdā stabat qstū ad apparētiā
corpis iuuenis z robust? p fredi tps expec
tās. oibz expedit? ipe nouissim? accessit. corā
sacerdote genua flexit ad p fessionē os ape
ruit. q tātā z enozmia p fessus ē crimia. tam
mītra homicidia. furta. blasphemias. piuria
discordie semaria z alia his filia. qz se au
ctore intentez sine suggestore esse dicebat.
vt sacerdos tā horrozē qz tedio eozū guar?
diceret ad illū. **S**i mille esses ānoz nimis
essz tā guā et tam mītra te p misisse pctā. **A**d
qd p bū ille rñdit. **A**mpl? sū qz mille ānoz.
Tūc āpl? territ? sacerdos ait. qz g es. **R**ñ
dit ille. **D**emon ego sū. vn? ex his q cū luci
fero cecidef. pctā mea ex mima pte p fessus
sū. si velles audire residua q sūt innūerabi
lia parat? tibi p fiteri essez. **S**ciēs sacerdos
pctm diaboli fore isanabile dixit. **Q**uid tibi
cōmune cū p fessioē o diabole **R**ñdit demō
Stabam ex opposito tui vidis pctōres te
accede z iustos redire. auscultās valde dili
gēter qd illi dixerit. qd ve eis rñsum sit a te.
z q p? guā pctā p mittit eis idulgētia vira
qz etna. **E**go vō sperās idez p se q veni pctā
mea p fiteri. **S**acerdos vō exēplo scī mar
tini diabolo fiducialit? rñdit. **S**i volueris
vri p silio meo z age p niaz o pctis tuis pure
sic bi qz hic exire vidisti. silez indulgentiaz
p se qz. rñdit demō **S**i tollerabile mibi in
iūxer? satisfactōz parebo tibi. **E**go in q sa
cerdos valde modicā z minozē his q aū te
p fessi sūt tibi in iūgā p niaz. **V**ade z tribz vi
cibz i die iacta te in terrā. sicq; pstrat? dicas.
dñe ds creator me? peccau tibi i g sce michi
Noc solūmodo sit p nia tua. **T**ūq; diaboli?

diceret. nō possū h facere. nimis ē mibi gūe.
Rñdit sacerdos. qre in tā modico grauaz.
Nō possū in q me intantū hūiliare. z aliud
qquid iniūxer? libēs suscipiā. **T**ūc indige?
sacerdos subiūxit. **O** diabole si tāta est cor
dis tui supbia vt nec velis nec possis te i tā
modico hūiliare creatori tuo recede a me.
qz neq; h neq; i futuro misericōiaz ab illo p se
quer? **A**d quā vocē mor ille euauit.

XXIII

In monasterio sancti Pantaleonis in
colonia abbas qdam fuit frēm hñs eiusdē
ciuitatis concinē. quez carnaliter diligen
sepe pecuniā monasterij illi occulte largie
batur. **Q**uāppie sube admiscens z i ea ne
gocians quocūq; prexit semp cum damno
redgit. **F**actaq; est ei licz nō aduerteret mo
nasterij pecunia tanq; ignis. z substantia p
pria quasi stipula. **E**t cum esset in mercatio
nibz satis gnarus atq; circūspector ceteris
suis sodalibz. illoz p speritatē suāq; dispen
diuz mirari nō sufficebat. **C**ompassus ei?
infelicitati abbas cū semp ei daret et illi nō
p ficeret. imo semp min? hēret. tandē ad pau
pertatē deuenit. **L**ui abbas. **Q**uid ē frater
quod agis. **Q**uare tam viliter psumis sub
stantiā tuā ad p futionem tuam atq; meam
Rñdit ille. **V**alde pce viuo. mercatū meuz
diligentissime custodio. z qd sit qd circa me
agit penit? ignoro. **T**andē in se reuersuue
nit ad sacerdotē ei oia circa se gesta aperies
p p fessionē. **L**ui dixit sacerdos. **V**ere com
silis meis z cito diues eris. **P**ecunia frā
tui furtū est. z ipa substantiam tuā deuora
uit. **D**e cetero nihil recipias ab eo. z de mo
dico quod adhuc supeft negociare. videbis
qz manum dñi super te bonam. quicqd lu
cratus fueris medietatē fratri tuo reddes.
de reliquo tu viues. z h tam diu facies do
nec omnē pecuniā monasterij tibi datā illē
restituas. **V**ira clementia dei. obediens
homo p fessoris sui p silio in breui adeo di
tatus est vt ipe abundaret et fratri recepta
restituere. **L**ui cum abbas diceret. **U**nde
tibi iste diuitie frater. **R**ñdit. **Q**uid substantiā
fratrz tuoz recepi semp paup et miser
fui. z tu grauiter peccasti nō tua mibi largi
endo. z ego aliena recipiēdo. **E**xquo em de
his penitui z furtū abhorui. benedicente
dño nostro abundaui.

XXV

Duo ciues colonienfes inter cetera sua

Distinctio sexta

pecta pfecti sunt duo pectora gna. q. q. d. e. i. se val
de sunt mag. l. p. p. v. u. mercatoribus maxime
p. u. a. v. i. d. e. a. t. z. q. i. n. l. l. a. m. e. d. a. c. i. u. s. e. z. a. r. z. p. i. u. r. i. u.
D. n. e. i. n. q. u. i. t. p. e. n. e. n. i. b. i. l. p. o. s. s. u. m. e. m. e. r. e. n. i. b. i. l.
v. e. d. e. r. e. n. i. s. i. o. p. o. r. t. e. t. n. o. s. m. e. t. i. r. i. i. u. r. a. r. e. z. s. e.
p. e. p. i. u. r. a. r. e. Q. u. i. b. u. c. u. d. i. c. e. r. e. t. p. l. e. b. a. n. p. e. t. a.
i. s. t. a. s. u. n. t. v. a. l. d. g. u. i. a. z. a. s. a. l. u. a. t. o. r. e. p. h. i. b. i. t. a. i. p. o.
d. i. c. e. r. e. S. i. t. p. m. o. v. i. e. s. t. e. s. t. n. o. n. o. R. u. d. e. r. u. t.
N. o. p. o. s. s. u. m. p. p. e. c. t. u. i. n. e. g. o. c. i. a. t. o. i. b. u. n. o. s. t. r. s.
c. u. s. t. o. d. i. r. e. S. i. t. s. a. c. e. r. d. o. s. v. t. a. m. i. p. s. i. l. i. o. m. e. o. r.
b. n. s. u. c. c. e. d. e. t. v. o. b. N. o. l. i. t. e. m. e. t. i. r. i. n. o. l. i. t. e. i. u. r. a.
r. e. s. i. c. m. e. r. c. a. t. u. v. e. s. t. z. d. a. r. e. v. u. l. t. s. i. c. i. p. m. l. a. u.
d. a. t. e. E. t. p. m. i. s. e. r. i. t. e. i. q. z. t. e. t. a. r. e. v. e. l. l. e. t. v. n. o. a. n. o.
h. e. m. p. e. t. i. u. i. t. I. m. p. e. d. i. c. e. t. e. c. o. s. s. a. t. h. a. n. a. q. s. p.
s. a. u. r. i. h. u. a. n. e. a. d. u. e. r. s. a. t. p. e. n. e. n. i. b. i. l. a. n. n. o. i. l. l. o.
v. e. d. e. r. e. p. o. t. u. e. r. i. t. R. e. u. e. r. s. i. q. z. a. n. o. e. u. o. l. u. t. o. a. d.
s. u. u. p. l. e. b. a. n. u. d. i. c. e. r. i. t. O. b. e. d. i. e. n. t. i. a. h. a. n. i. m. l. i. t. u.
f. u. i. t. n. o. b. d. a. n. o. s. a. h. o. i. e. s. a. n. o. b. d. e. s. t. u. i. t. n. a. l. i.
q. d. s. i. n. e. i. u. r. a. m. e. t. o. v. e. d. e. r. e. p. o. s. s. u. m. T. u. c. s. a.
c. e. r. d. o. s. n. o. l. i. t. e. t. i. m. e. r. e. q. z. t. e. t. a. t. i. o. e. s. i. f. i. x. u. t. e. n. e.
r. e. i. n. c. o. r. d. e. v. i. o. q. n. l. l. a. a. d. u. e. r. s. i. t. a. s. n. l. l. a. v. o. s.
p. a. u. p. t. a. s. a. t. a. l. i. p. p. o. s. i. t. o. a. u. e. r. t. a. t. z. d. n. s. v. o. b. i. s.
b. n. d. i. c. e. r. p. r. o. m. i. s. e. r. i. t. e. z. e. i. d. n. o. i. n. s. p. i. r. a. t. e. q. z. c. u.
s. t. o. d. i. r. e. v. e. l. l. e. t. e. i. p. s. i. l. i. u. z. d. n. i. p. e. c. e. p. t. u. p. o. m. i. s.
d. i. e. s. v. i. t. e. s. u. e. e. t. i. a. s. i. o. p. o. r. t. e. r. e. t. e. o. s. m. e. d. i. c. a. r. e.
D. i. r. a. r. e. s. s. t. a. t. i. d. n. s. i. m. i. s. s. a. z. p. p. e. s. c. u. i. t. t. e. t. a.
t. i. o. n. e. z. c. e. p. e. r. t. e. o. s. h. o. i. e. s. p. l. o. q. z. c. e. r. o. s. m. e. r. c. a.
t. o. r. e. s. f. r. e. q. u. e. n. t. a. r. e. F. a. c. t. i. q. z. s. u. n. t. i. b. r. e. u. i. d. i. u. i. t. e. s.
i. t. a. v. t. m. i. r. a. r. e. f. E. t. r. e. u. e. r. s. i. a. d. s. u. u. p. f. e. l. l. o. r. e. m.
g. r. a. s. e. g. e. r. t. e. o. q. p. e. i. s. a. l. u. b. r. e. p. s. i. l. i. u. a. t. a. g. r. a.
u. i. b. p. e. t. i. s. f. o. r. e. t. e. x. o. n. e. r. a. t. i. z. f. o. r. z. i. r. e. b. o. d. i. r. a.
t. i.

XXVI

Hermán? decan? bññes qñ pleban? fuit
ad scñm martínũ i colonia vñit ad eũ mñr q/
dãrpe qdragesimali pctã sua pñterit. Rectes
corã eo genua qñqd se bñi meminerat pñi
fisse cepit enñterare z cñ phariseo euãgelico
iustificare se dicēs. Dñe tot sexs ferijs soleo
p annũ i pane z aq ieiunare. elemosynas da
re. ecclesas freqñtare. z mltã i hñc modũ. Cui
pleban? dixit. Ad qd dñã venistis. Rñqd p
istis opibz vultis suscipe pñiaz. qre nō dicitis
pctã vĩa. Rñdēte illa. nñl mibi pñcia sum.
ait pleban? cui estis officij. Rñdit mñr. Fer
rũ vñdere soleo. Ad qd ille. Solest aliquñ mi
nores ferri pñculas i ligaturis maioribz in
termiscere vñ sic totũ sñl vñdar. Dicente illa
soleo Rñdit. Ecce h mortale pctm ē qz dol?
Et adiecit. Solest aliquñ mñtiri. iurare. p/
iurare. emulis vñis maledicere. Rñdit illa.
qz i talibz sepe excedo. Pleban? dixit. et ista
oia pctã sñt mortalia. z nñl pñiaz egerit. cō

dignã ocus ibis i gehennã. Territa illa in
pñbis ei? peccasse se recognouit. et quid de
cetero pñterit deberet didicit.

XXVII

In hemmenrode pñersus qdã fuit na/
tione coloniēf noie Liffard? vñr satz hñilis
ac mñsuer? h? erat officij sues mñasterij cu/
stodire. Circa finem vite ei? sic mibi retulit
dñs hermán? tñc abbas illi. tali ordie ten/
tar? ē a spũ supbie. Cũ essz sener et diu por/
cos pauissz. talia cepit i cogitatōibz suis tra
ctare. qd ē qd ago. hñ sñ bñ nar? s. p. p. hñlle
officiũ oibz meis aic? despect? nñ ero diut? i
hñ loco subule? ad illoz pñfusionē. Exq autē
mibi nō parci? hñ recedã hñc. Qui cñ fixuz
teneret i aio qz mane recederet d mñasterio
tentatōes diut? nñ valēs sustiere. Nocte ea
dē cñ in lecto suo sederet et vñgilet. pñona
qdã reuerēda illi apparuit z vt se seqret ma/
nu signauit. Por ille surgēs calciamēta in
duit. z pñcedentē secur? ad ostiũ dormitorij
venit. q celit? patefacto sñl ad ianuã accesser
rūt eccle. quã eadē potētia pñsiderās apertã
sñl ingressi sunt. Ita em ei signis erat ipoz/
tun? vt nō posset nō seq pñcedentē. Lñqz du
ceret p mediũ choz cōuersoz z corã altari
sci Johis baptiste trāsiret. pfunde inclinet
more ordis inclinauit z ille dicēs. Bñ fecisti
sic pfunde inclinao. Veniētesqz ad meri/
dionale ostiũ eccle. p qd icur i claustrz vide
rūt illd aptũ. sñl ostiũ qd ducit ad cimiteri
um. Uniuersa hñ ostia noctibz etiã clauibus
firmat. Disvisis frater Liffard? mirat? est
valde. nec tñ ausus fuit illũ interrogare. tu
qñ es. vel q me duc. Ingressis eis cimite
rium statim apñta sunt sepulcra oia mortuo
rũ. z cñ pñersum durisset ad hoiez recēter
sepultũ dicebat illi. Vides hñc hoiez Liro
talis eris. Quo vis ire. Quē cñ adhuc du
cere vellet ad alia corpa putrida mltiqz fe
tētia cepit pñersus reniti z clamare. Parce
mibi dñe pñ. nñ em illa possuz videre. Cui
ductor rñdit. Si non potes hñ cito eris
videre. vt qd pñ modicã supbiã vis d por/
tu salut? recedere. Si gñ vis vt parci tibi p
mitte mibi qz nō recedas ab hñ loco. z pñmisi
Quē cñ reduceret mor clausa sñt sepulcra.
clausa sñt post eos ostia singla. z cñ trāsiret
añ altare cōuersoz. ibiqz inclinauit. denuo
de hñ cōmendaui. satis ostendēs qz deo
placeret inclinatio pfunda. Ingressis eis
dormitorij statim post eos clausũ ē ostiũ.

Ex cesario

Dox foyt fuerus i suū lectū se recliauit
psona ducentis disparuit. z ab illa hora tē/
ratio immissa cessauit.

XXVIII

Obsessū qndā aīci sui ad qddā cenobiū
ordis nri spe liberatiōis traxerit. Ad quem
egressus por assumpto secū mōacho magne
opiniōis adolescēte quē nouerat pginē cor
pore ait demoni. Si pcepit tibi mōachus
iste vt ex eas. quō audebis manere. Rndit
demon. Nō cū timeo supb est em.

XXIX

Die qdā hūilitatē cā scūs abbas bernar
dus sibi iussit vnguētū dari z i calefactorio
ignē fieri. q sup se ostiū claudēs ne ex ope de
specto laudē q̄rere videret. calceos suos in/
ungere cepit. Inuidēs tāte hūilitati supbie
spūs officinā hūilitatē i forma honesti ho/
spūs itrauit z vbi essz abbas clara voce req̄
siuit. Ad quē cū vir scūs oculos leuassz. de/
mon clamauit. Vach q̄l abbas. Certe ma/
gis deceret illi honestatē hospitibz occur/
rere. q̄ ad pfusionē frat̄z suoz i calceis in/
ungēdis occupari. Stati vir scūs p scm̄
spm̄ illū itelligēs spm̄ esse imundū. rursum
ad op̄ hūilitatē oculos reflexit. z spūs illevē
tosus in aerē resolut⁹ nusq̄ cōparuit.

XXX

Doach⁹ qdā erat i mōte cassino vocem
hūs suauissimā. Dic cū i vigilia pasce leui/
ta cereū bñdiceret. z voce dulcissima eiusdē
bñdictiōis melodia resonar z i auribz oibz
musica i puiuiō vini. bñdictio cereo alioz sū
trāslat⁹ nusq̄ pparuit z nescit vsq̄ i bodier
nū diē a q̄ sit trāslat⁹ v̄l in quē locū deposi⁹
Puto it̄ q̄ āgel⁹ dñi eū nō transtulit. q̄a q̄
virā ei⁹ nouerāt tale sibi testimoniū nō de/
derit. Dagz timef q̄ cā rap⁹ ei⁹ fuerit vitiū
suborte elatōis. nō at meritū deuotiōis.

XXXI

Tpe qdā clerics qbusdā i ecclā qdā secu/
lari fortit⁹ z clamorose nō deuote cātātibz z
voces tumultuosas i sublimē tollētibz. vidit
hō qdā fligiōsus q̄ forte tūc affuit qndā de
monē i loco eminētiōri stātē saccū magnuz
z longū in sinistra manu tenere. q̄ cantanti/
um voces dextera latius extēsa capiebat at
q̄ in eundē saccum mittebat. Illis expleto
cantu int̄ se gloriātibz tanq̄ q̄ bñ z fortit⁹
deū laudassent. Rndit ille q̄ vidit vīsiōnez.
Bene qdem cantastz. sz saccū plenū canta/
stis. Dirantibz illis et interrogantibz cur

hō diceret. vīsiōnem eis exposuit.

XXXII

Cum esset qdam Arnoldus pastor cu/
iusdam ville. z in die aploz Petri et Pauli
eius parrochiani qndam ludum annuū in
chozeis z musicis instrumentis recolerent
ipe habens p̄dicandi auctoritatē cū cruce
ad chozeā accessit. z vt a ludo diaboli rece/
derent omīs monuit rogauit z p̄cepit. Qui
cum in eodem loco p̄dicare cepisset qdam
obedientes ad p̄dicatōez eius venerūt. aliq̄
cum indignatione recedentes p̄ chozeam
steterūt. nōnulli in sua p̄tinacia remāserūt.
Inter q̄s erat vetula vna stulta ac superba
q̄ q̄tiens ad sacerdotem dñi in chozeā cir/
cuedo venisset contra eū respiciens can/
tando subfannauit. q̄ infra triduum subito
defuncta est. quam vir scūs sic defleuit ac si
manibz suis illam extingisset.

XXXIII

Nobilis qdam monasteriū qdā in frā/
cia spoliavit. erat em̄ de ordine nigroz mo/
nachoz. Placuit abbati z fratribz vt vnus
ex monachis ad regem Philipū qui tunc
regnabat mitteret p̄ quē ei violentia milie
exponeret. Missus est iuuenis sanguie no/
bilis tanq̄ qui apud regez p̄pter cognatos
aliqd ampli⁹ possz ipetrare q̄s ceteri. Veni/
ens ad regem ait. Dñe vir ille nobilis mut/
tum indebite monasteriū nostrū damnis z
iniurijs vexat. sepe fratres ac familiāz no/
stram minis ac contumelijs molestat. Ro/
gat maiestatem vestrā hūilis cōuētus no/
ster q̄ten⁹ intuitu diuine remuneratiōis eū/
dem nobilem ab iniurijs tantis cōpescat.
z ad satisfactōez p̄dignā de ablat⁹ p̄pellat.
Considerans rex gestus et habitū mona/
chi ait. Dñe q̄s vel vnde estis. Qui cum iu/
uenis diceret. Dñe filius sum illius patres
suū nominās. Rndit rex. Bñ nobilis estis
Lūq̄ rex post h̄ nescio qd diceret. mōach⁹
subiunxit. Vere dñe omīa q̄ habemus ra/
puit z iā pene nihil nob̄ dimisit. ad qd rndit
rex. Vere dñe h̄ bene apparet in calceis ve/
stris. si aliqd dimisistz vob̄ corij calcei vestri
nō essent tam stricti. q̄nto essz ceter⁹ nobili/
or tanto etiam esse debetis humilior. Tūc
volens post correptōem illum placare ad/
fecit. Nō vos grauare debet correctio mea
quia ad bonū vestrum factum est. Reuerē
mini ad claustrū vestrum z d̄ cetero nō mo/
lestabit vos nobilis ille.

Distinctio sexta

XXXIII

Philippus rex romanorum filius philippi. nescio si habuerit a iā dicto rege francorum i qndā abbatē ordiis nri iaculauit. ad quē cū abbas i equo accessisset dicitur domus sue cū illo locutus. rex ei calciamenta q̄ nimis erāt stricte considerauit. quē cum interrogasset r̄n esset. R̄ndit ille. Dñe de paupere domo. Et rex. Bñ apparet in calceis vris q̄ domus v̄ra pauper sit. nam coriū ibi carū est. De q̄ verbo valde pfusus abbas recessit.

XXXV.

Frater wilhelmus aliqui camerarius nri aū puerione canonicus fuerat apud traiectū inferi. Dicte p̄ adolescentie sue signatus cruce grā dñici sepulcri trāstretauit. aūq̄ nauis i qua erat portū achonis attigisset. ignē saculariū aū ortū aurore circa ciuitatē i diuersis locis tā ipi q̄ ceteri vident. q̄ cū interrogassent nautas cām ignis. r̄ndit. Tēp̄ estiuū et ciues p̄ calorem tentoria sua ob refrigeriū circa ciuitatē metati sūt. Hoc ita esse putātes in portū achonis deuenērūt. tūc p̄m q̄ sarazeni obtinuerūt ciuitatē cognouerūt. Eodez tpe p̄cis nris exigētibus data fuerat traiecta manū saladini regis sirie regnante frederico romanorum ipatore. **Horadinus** autē filius saladini vir naturalr p̄ beneficiū tūc erat i ciuitate. h cū nauim xpianorū i portū vidisset et eū causa aduētus ei eo q̄ esset sola nō lateret miser xpianorū qndā nobile paganū i lingua gallica satis expeditū ad naves cū galea misit p̄ quē ne timerēt mādauit. Usq̄ ad illā horā ignorabāt vix eēt occidēdi vel capiēdi. Interim nobile qdā xpianus de alemania oriūdus i extremis laborās oīa sua arma valde decētia cū tribus dextrariis p̄ eundē paganū noradino misit p̄ vitā fratru illi supplicās. Ego inq̄ tribus ānis vouerā xpo in his armis fūire. s̄ v̄ video nō ē ei volūtas. Destinati sūt et nūc xpiani ex q̄b̄ vnus erat frater wilhelmus p̄ scientiā lingue gallice q̄ munera p̄ncipi p̄sentaret. **Horadinus** s̄o v̄t vidit penia trāsmissa cū mltā duotiōe suscepit. et singlā. i. lorica. clypeū. galeā. gladiū. necnō et dextrarios deosculans. q̄ p̄ se metipm visitare vellet infirmū remādauit. Interim milite mortuo et caute appēso lapide in mari p̄iecto ac demerso. alioq̄ milite egroto eq̄ nobili viro i loco infirmat̄ r̄posito rex mane cum multis diuersi coloris galeis egressus aduenit. nauem intrauit. et de trās

missis grās referēs aū infirmū sedit. atq̄ cū medico quē secū adduxerat de pualescētia illi disputauit. **Obrulit** et qdā nobilissimi generis poma q̄ creuisse dicebat i orto p̄ris sui apud damascū. Deinde ait infirmo. p̄ te oibz xpianis benefaciā. A q̄ cū peteret conductū ad ciuitatē sciām hierlīm quā adhuc tenebāt xpiani. r̄ndit. Nō essz vob turū neq̄ mibi honestū si latrūculi q̄ mō p̄ omnes vias illi vagant̄ vos lederēt et p̄ductū meū violaret. **Egressus** s̄o de nauī tam egroto q̄ ceteri valedixit. dans eis licentiam repatriandi et impet̄ saracenorū siḡ tali regali illos munies. Tūc sup̄dictus nobil̄ paganus reductus secū in ciuitatē fr̄m wilhelmū iterrogauit eū dicēs. Dic o iuuenis quō seruāt xpiani legē xpianā in terra sua. Ille dicere nolēs qd̄ vix fuit. r̄ndit. Satis bñ. Ad qd̄ admiraldus. Ego dicā legē xpianorū terre huius. **P̄ me** erat vir nobil̄ et magnus. misit me ad regē hierosolimitanorū vt gallicū discerē apud illū. ip̄e s̄o p̄sa vice misit p̄ri meo suū filiū ad discēdū ibi ideoma saraceniciū. **Uñ** oīs vita xpianorū bñ et optime mibi nota ē. Nō fuit aliq̄s ciuis adeo diues i hierosolima q̄ p̄ pecūia sorore. filiā. v̄l qd̄ execrabilis erat luxurie pegrinorū vxorē p̄riā non exponeret. sicq̄ illos mercedibz laborū suorū euacuaret. Ita oēs gule et carnis illecebris dediti erāt vt nihil oīno a pecoribz differerēt. **Supbia** s̄o sic in eis regnauit vt cogitare nō sufficerēt q̄li mō vestimēta sua inciderēt stringerēt atq̄ cultellarēt. Idē dico de calciamentis. et adiecit de seip̄o. Considera vestimēta mea. calciamenta mea q̄ sint rotunda. q̄ ampla. q̄ simplici et hūilit̄ formata. Sic nob̄ retulit idē wilhelmus manicas habebat laxas et amplas sic mōdach. nllā erat in vestibz plicarū multiplicitas. nllā curiositas. l̄z ip̄a vestimēta materia foret satis p̄ciosa. **Ecce** inq̄ ista sūt vitia p̄ q̄ eiecit de xpianis sup̄bos et luxuriosos de terra ista. **Nō** em̄ diuini potuit tātas illoz iniq̄tates sustinere. putas qz nris viribz obtinuerim illas nequaq̄. **Novissime** etiā h̄ adiecit. **Novim** qz ex regibz vris xpianus impator qdā surget. **Otto** noīe q̄ terrā hanc cū ciuitate hierlīm cultui xpiano restituet. **Nos** ista audientes sperabam qz p̄phetia illa iplēda essz i otto ne ipatore saxonie q̄ aū aliq̄t ānos defūctus ē. **Eodē** tpe saladinus hūanitatē exhibuit xpianis satis magnā. Cum essz exercit̄ xpianorū

Ex cesario

partim ab eius exercitu occisus. partim cap-
tus et dissipat⁹ reliquas ciuitatū q̄ se vltro
reddiderūt i ciuitatib⁹ eisdem esse pmissit sub
bona tñ custodia. Dieb⁹ aliq̄t elaps⁹ cū req̄
siss⁹ a suis q̄uo se hērent xpiani. Rñdēst illi
Dñe nō alit⁹ viuunt q̄ pecora. ludis tñ gu-
le z illecebris seruientes. Tunc iratus iussit
eos de ciuitatib⁹ expelli.

XXXVI

Frater aliq̄s q̄ndā ex frīb⁹ suis ita exosus
hūit vt sine cordis sui cruciatu illū respice-
re nō poss⁹. Qd̄ ille sētiēs z vuln⁹ cordis ei⁹
sanare cupiēs. frēz tā piclose tētarū. imo in
ip̄a tētatōe oīno supatū obsequijs carita-
tis ad suū amorē q̄ntū potuit inclinauit. ca-
pitale ei⁹ p̄rit et mollificauit vestes excussit.
calciamenta circa lectū p̄posuit z q̄cquid ad
illū p̄modū esse nouerat inq̄tū licuit z po-
tuit exhibuit. Sic ille inuid⁹ obsequijs ei⁹
vice⁹ z ad cor reduce⁹ p̄ceptū inuidie vene-
nū expuit. z quez pus equo oculo respicere
nō potuit plus postea ceter⁹ dilexit.

XXXVII

Loq̄nte me die q̄dā cū viroyalē religio-
so ex puer⁹ nris d̄ his q̄ frēq̄nt i choro nro
dormiūt. ip̄e michi rñdit. Sciatis p̄ certo q̄
somnia illa ex diabolo ē. Die q̄daz tēpe
estino cū laudes decātarē vidi i dorso fris
wilhelmi pueri cuiusdā q̄ libē ibi dormi-
uit clara die serpētes serpere. z statū itellexi
q̄z diabol⁹ ess⁹ q̄ i eius somnolētia pascēbat
Omōi visionē teste fratre Richardo dice-
bat se de eodē puerō sepi⁹ vidisse.

XXXVIII

Viles q̄dā būnen⁹ hēric⁹ noie tpe q̄dā
q̄dragesimali carenā fecit ap̄d nos. Postq̄
reuersus ē in domū suā die q̄daz occurrēs
dño abbati bernardo. ait ad illū. Dñe ab-
bas vēdite mibi lapidē illū q̄ iuxta tales co-
lūnā oratorij vñ iacet z ego dabo p̄ illo q̄c/
q̄d postulauerit⁹. Cui cū diceret. Ad q̄d vob⁹
ē necessari⁹. Rñdit. Ego illū ponere volo ad
lectū meū. q̄z tal⁹ est nata ei⁹ vt q̄ dormire n̄
potuerit z caput sup̄ illū posuerit statū dor-
miat. Illā p̄fusionem fecerat ei diabol⁹ tpe
pnie. vt q̄tiēs veniēs ad ecclāz se sup̄ eundē
lapidē cā orōis recliaret mox ei somn⁹ sur-
reperet. Simile p̄bū nobil⁹ q̄dā q̄ ad silē-
p̄nāz fuerat i hēmenrode fer⁹ dixisse. Vol-
lōres inq̄t sūt lapides oratorij claustrī om-
nib⁹ lectisternijs castri mei. Nō poterat em̄
se p̄tinere q̄n tpe orōis in illis dormiret.

XXXIX

Abbas philipp⁹ de otiriburg retulit ab-
bati nro de q̄dā suo nouicio tētatōez satis
grauē z sola dei releuatōe sedatā. Cum em̄
idē nouici⁹ tā grauit⁹ ess⁹ tētar⁹ vt a nullo ho-
minū poss⁹ p̄solari z firmū cepiss⁹ p̄positū
recedēdi. eadē nocte q̄ de mane ad sc̄lm re-
dire voluit tale somniū vidit. Visum est ei
q̄z staret aū ostiū porte d̄ q̄ duas hincinde
p̄siderauit vias exire. Una ex ill⁹ p̄gebat ad
dexterā. altera ad sinistrā. vtrāq̄z tamē duce-
bat in siluā oppositā. Stāte nouicio in bi-
uio cū dubitaret quā illarū eligeret. senem
q̄ndā comin⁹ stare p̄sperit. Cui sic ait. Bo-
ne vir si nosti oñde mibi q̄ ex his duabus
vijs sit rectior z ad ambulandū cōmodior.
Ad q̄d ille rñdit. Ego plene z bñ te expedīā
Via h̄ q̄ ē a dextr⁹ i nemore p̄ breue spaciū
spinosa ē. ineq̄lis lutosā z aspa. postea seq̄t⁹
cāp⁹ amenissimū. lōg⁹. plan⁹. varijsq̄z florib⁹
decorat⁹. Via p̄o q̄ ē a sinistr⁹ i silua quidez
cōmoda ē. plana. sicca. lata. z bñ trita. satisq̄z
deliciosa. s̄z nō lōga. cui camp⁹ mox p̄tinuāt
lōg⁹. scopulosus. lutosus. asperrim⁹. etiam
ip̄i visui horred⁹. Ecce totū p̄dixi tibi q̄d cū-
q̄z voluer⁹ elige. Hoc dicto nouici⁹ exp̄ge-
ctus est nō dubitās visionē p̄ se factāz. vt
pote bene sue tēptationi p̄gruentē.

XL

Abbas q̄dā nigri ordīs sic retulit mibi.
Quidā abbas de ordie nro vñt ad abbate
q̄ndā clareuallis dicēs illi. Dñe abba date
mibi falcē z ego dabo curuū vob⁹ baculūz.
Ille q̄d facere vellet statim intelligēs virūz
suscepit habitū mutauit. z q̄z hoīez pruden-
tem eundē esse p̄siderauit. nō mltō post do-
mū cuiusdā ordīs nri abbate cum p̄fecit. Eo-
dem tpe ill⁹ frēs p̄ q̄busdā possessiōib⁹ euz
q̄busdā p̄sonis sc̄larib⁹ p̄tendē. ventilata
ē causa corā indicib⁹ z data ē snia p̄ abbate
z frīb⁹. Postea cellerari⁹ abbati secrete dice-
bat. Dñe bñ hodie placitauim⁹. scit⁹ tñ cāz
nostrā nō ex omī pte fuisse iustā. Audito
h̄ p̄bo abbas satis turbat⁹ est. tacuit tamen
Seq̄nti die caplīm intrauit. cellerarium p̄
clamauit z deposuit eo q̄ auaricie sue cōsu-
lens suppressisset p̄tatez. Et misso p̄ aduer-
sarijs nuncio ait ill⁹. Boni hoīes bona viā
vestra sint. ego a die hodierna nō repetam
illa. q̄ cū gaudio recedētes ita in abbati⁹ sim-
plicitate z iusticia edificati sūt vt compūci
ocius redirēt z bona p̄ q̄b⁹ diu p̄tenderant

Distinctio sexta

grato aio mōasterio libere pferret. q̄ cū non
psentiret abbas recipere. rñderūt. Dñe q̄cqd
nr̄i iur̄ fuit in his bonis remittim⁹. qd̄ ad
nos p̄nebat deo in elemosynā pferimus.
Tūc p̄mū abbas acq̄uit sua recipe magi
claustr̄ suū edificās sua simplici iusticia q̄s
cellerarius sua astuta auaricia.

XLII.

Apud mōasteriū sancti Trisanti scola/
sticus qdam fuit vir magne prudentie atq̄
sciencie natione gallicus nomine **Ulrice**.
Cui cum redditus scolastrie nō sufficerent
necesse erat vt debitis obligaret. Quidā aut̄
ex fratrib⁹ steinuelden⁹ mōasterij ordinis
p̄monstraten⁹. eo q̄ viz magne litterature
illum p̄spiceret. frequenter monuit vt ad do/
mū suā gr̄a p̄uersionis se trāfferet. Tandē
ille diuinitus inspirat⁹ in hec p̄ba respōdit
Pecuniā aliq̄ntulā debeo soluere illā et ve/
niā ad vos. Qd̄ cum intellexisset preposit⁹
p̄dicti mōasterij pecuniā libentissime sol/
uit. et scolastic⁹ statim habitū suscepit. q̄ non
multo post eiusdē cenobij fact⁹ est p̄posit⁹.
Rōdum em̄ in ordine p̄monstraten⁹ erāt
abbates. Sciens ille cū officio aīas se re/
gendas suscepisse. nō pecora non possessio
nes. operam dabat extirpandis vitij⁹. non
pecunijs p̄gregandis. sciens auariciam ra/
dicez esse omniū maloz et vicioz. Habebat
autem vñū p̄uersum in administratiōe ex/
terioroz ita sciolum et circūspectum. ita solici/
tum et p̄fectum. vt omnia p̄man⁹ ei⁹ transi/
rent. et curtib⁹ ecclē que necessaria erāt tam
in aratris q̄ i pecorib⁹ siue expens⁹ ip̄e qua/
si solus vniuersa pvideret omnia ip̄e erat di/
sponēs. nihil negligens. agrum agro copu/
lans. et vineā vinee p̄iungēs. Preposit⁹ ista
p̄siderans et in scriptis legēs nihil auaro esse
scelestius. Die qdam p̄uersum ad se vocās
ait. Hosti barbato quare venerim ad ordi/
nem. Quia nō bene exp̄mere potuit teuto/
nicū ideoma habere nō potuit p̄ba ornata.
et ideo q̄cqd loquebat cōuersus videbatur
esse p̄uersum atq̄ distortum. Rñdit cōuer/
sus. Non noui domine. Tunc ille. Ego di/
cam tibi. Ad hoc ei veni vt peccata mea in
hoc loco desleā. Quare ergo tu venisti. Re/
spondente eo. Domine simili de causa. Ait
prepositus. Si venisti peccata deslere for/
mā debueras penitentis tenere. hoc est vt
frequenter sis in oratorio. vt vigilēs. vt ie/
iunes. deumq̄ p peccatis tuis iugiter exo/
res.

Non em̄ penitentis est quod tu facias.
vicinos exheredare. et densum lutum con/
tra se congregare. Ad hec cōuersus respon/
dit. Domine bona illa que cōparo agr⁹ vel
vineis ecclesie nostre continuant. Et pre/
positus. Bene. Cum illa fuerint empta. ne/
cesse est vt etiā emas illa que emptis p̄iun/
gunt. Hosti quid dicat **Isaias**. **Ve** inquit
qui iungitis domū ad domum. et agz agro
copulatis. Nunquid habitabitis vos soli
in medio terre. Tu vero auaricie tue nullū
terminū ponis. cum omnia que in hac pro/
uincia sunt a te fuerint comparata flumen
rheni pertransibis pede. Deinde procedes
vsq̄ ad montana. nec sic quiesces donec p̄/
uenias ad mare. Puto qz ibi gradus sisses
eo q̄ pelagus sit latū et spaciosum. gressus
autē tuus strictus. Dane ergo in claustro
tuo. frequēta oratorium vt die noctq̄ pos/
sis peccata tua deplāgere. expecta paulisp̄
et habebis satis terre subtus te et supra te.
et intra te. quia puluis es et in puluerem re/
uerteris. Hec audientes quidam ex fratri/
bus seniorib⁹ dixerunt. Domine si conuer/
sus iste fuerit amotus dom⁹ nostra subsiste
re nō poterit. Ad quod ille respondit. **Ve**
lius est vt domus pereat q̄ anima. et nō ac/
quieuit petitioni eoz. Tempe illo q̄ **Reinal**
dus factus est archiepiscopus et essent epi/
scopi redditus obligati. curtesq̄ desolate.
sua sum est ei vt ex diuersis domib⁹ ordinis
cisterciensis diocesis sue cōuersos fideles
atq̄ prouidos accommodaret qui et curtib⁹
pessent. et annuos redditus sua industria
reformarent. Qui cum cōsilio tali acq̄uis/
set. et tam ex campo q̄ ex monte in domib⁹
religiosis cōuersos aliquos collegiss⁹ sua/
sum est ei vt etiā p̄dictum conuersum as/
sumeret. Pro q̄ cum honestū misisset nun/
cium. et ille ex parte episcopi salutass⁹ p̄posi/
tum adiecit. Dominus meus modicā peti/
tionē petit a vobis quā ei negare nō debet.
Cui cū preposit⁹ rñdisset. Non est dñi mei
rogare me sed p̄cipere. Subiūxit ille. **Pe**
tit obnixe vt talem cōuersuz ad tales vsus
ei accomoderis. Ad quod verbum prepo/
situs satis humiliter p̄stanter et mansuete
respondit. Habeo ducentas oues in tali
grangia. in alijs vero tot et tot. siliter boues
et equos dñs me⁹ tollat ex illis q̄tuz volue/
rit cōuersum p̄o anime mee commissuz ad
tales vsus nō habebit. Ego aut̄ nō s̄ ouib⁹

Ex cesario

et bobus sed et commissis mihi a iacob summo pastore
in die iudicii rationes reddatur. et non processit
ei. Reliquit et alios sue liberalitatis indicium. In
auaricia religiosorum utile satis exemplum. Die
quidam antiquus amator esset prefato monacho super dicitur puer
suis ab administratione sua propositus ad vnam gran
giam suam venit in qua pullum equinum pulchrum satis
vidit. de qua iam dictum fratrem cur esset vel unde veni
ret interrogavit. Cui cum puerus responderet
talis homo bonus et fidelis amicus non moriens cum
nobis legauit. At propositus. Atque ex deuotione vel
ex aliquo iure legauit eum. Respondit conuersus. Et
decessu illius emerfit. Nam vxor eius eo quod esset de
familia nostra iure curmedie illum obtulit. Tunc
ille mouens caput. respondit prius. quod bonus
homo et alius non fidelis erat. idcirco vxorem eius pro
liasti. Redde ergo feie destitute equum. quod rapina
et aliena rapevi retinere. tuus enim antea non fuit.

XLII

Quia idem propositus steinueldeus vir prudens
erat per negotios monasterii egrediens secum iu
venes minus libenter ducebat. Nouerat enim
eis non expedire appetentatones diabolicas.
Die quidam cum vno ex adolescentibus secum addu
xisset et si equestris nescio quid vel unde transferrent
obuiam habuerit iuuenem formosam. Quam cum
ex industria equum suum retrahendo propositus sa
lutasset. officiosissime stetit illa. et ielato ca
pite resalutauit eum. Cum paululum recessissent
volens propositus retinere iuuenem ait. puella ista vi
debat mihi multum formosa fuisse. Cui cum ille
diceret. Credite mihi domine et si ipsum visus est
mihi. Respondit autem propositus. Unum tamen defor
mat eam scilicet quod monocula est. Respondit iuuenis
Vere domine vtrumque oculum habet. ego enim satis
diligenter consideravi eam. Tunc morosus propositus
ait. Et ego bene considerabo dorsum tuum. Ta
te debueras esse simplicitatis ut vtrum esset
mas vel femina scire non posses. Reuersus
vero ad monasterium dixit senioribus. Vos domini
quique arguitis me quod mecum non educa iuniores
Et exponens eis causam predictam iuuenem
durius arguit atque castigauit. Tante erat
litterature ut tempe quodam per negotio or
dinis sui cisterciensis pagens in capitulo gene
rali faceret sermonem.

XLIII

Abbas quidam ut puto de ordine nigro si
cus ex relatione cuiusdam abbatis ordinis nostri di
dici hospitalis erat valde et circa pauperes
multum misericors. et quod in operibus misericordie fer
uens fuit tales dispensatores domui sue or

dinare studuit quod non eius feruorem impedi
rent sed magis incenderent. quanto plures ho
spites suscepit. quanto plus charitatis paupe
ribus exhibuit. tanto illi et domui eius domi
nus amplius benedixit. Post cuius mortem
successor eius stimulat auaricia pietatis offi
cialibus amotis et eis quos tenaciores nouerat
instituit ait. Predecessor meus nimis erat
dapsilis et indiscretus. eius officiales nimis
prodigi. sic ordinare debemus expensas mona
sterii atque temperare. ut si forte leges nostra
grandinata fuerit. et tunc cara emergerit ha
beamus unde pauperibus subueniamus. Huius
modi auaricia sua pallians hospitalitatem
prius exclusit. et prout beneficia pauperibus
subtraxit. charitate subtracta proficere non
potuit monasterium substantia. imo in breui
ad tantam deuenerunt paupertatem ut vix ha
berent quod fratres manducarent. Die quidam vir
quidam venerande canicie venit ad portarium
quesiuit hospitium. Quod ille quidem clanculo
rum timore collegit. atque hospitalitatis officia
per posse et tunc illi exhibens adiecit. Non te scan
dalizare debet bone vir quod tam negligenter
te procuro quia necessitas in causa est. Aliquam
vidi tale statum huius monasterii ut si ve
nisset episcopus cum magna charitate et abu
dantia fuisset susceptus. Et ille. duo fratres
expulsi sunt de isto monasterio nisi illi fue
rint reuersi nunquam bonus erit status eius.
Unus eorum vocat. date. et dabitur vobis
vocatur alter. sicque ab oculis eius recessit.
Portarius autem cum esset clericus nomina ea
deus retinuit abbati et fratribus audita recitauit.
Resumpta est hospitalitas. et cepit mor do
minus eis benedicere ut prius.

XLIII

Quidam paterfamilias seruum habebat
fidelem et utilem omnium rerum suarum dispe
satores. Contigit autem ut die quadam ser
mo esset de inobedientia Ade inter eos de
estu pomi contra preceptum domini. et seruus in
dignando illius inconstantie diceret ut ta
ceam de deo si mihi tam districte aliquid a
vobis precipere nunquam transgressor efficerer.
Tacuit tunc dominus. et post dies aliquot cum
ille minus sibi caueret. nec sermonem con
tra Adam prolatum in memoria haberet.
piscidē ei clausam sed non firmatam porrexit
atque tradidit dicens. Piscidē istā ego custo
die tue commendō quod si aperueris illā totius
laboris tui mercede fruaberis. et etiā gratia mea

Distinctio sexta

semper et perpetuo carebis. **Hoc** cum crebris ei i culcassit. et ille i celam se recepit. statim multis ac diuersis cogitationibus cepit fluctuare. variisq; tetationibus estuare. quod esset i paxide scire desiderans. Et sepius illa ptes atq; circūspiciens ait intra se. quod si aperuero illā. solus sum. nemo videt. interrogat? negabo. non est testis qui me puice/re possit. **Uic** tradē tetatōe paxide aperuit. et auicula q̄ int' erat clausa euolauit. Tunc tristis effectus valdē mysteriū intellexit. et ad dñi pedes paxide req̄rēt se psterne veniā postulauit. s; non inuenit. Ad quē dñs. Serue neq; et prumax tu p̄mū p̄ez nrm de inobediētia iudicās tuāq; pstantiā ap̄d me cōmēdās teipm p̄demnasti. Recede g a me faciē meam de cetero nō videbis.

XLV

Henricus de wida miles fuit diues valde hēbat atq; vixit nobilē ac dilectā. Die q̄dam cū pmo int' eos h̄et de culpa eue cepit illa vt mos est mulierib; eidē maledicere et d in cōstātia iudicare anī. eo q; p modico pomogule sue satisfaciēs rātis penis ac miserijs oē gen' hūanū subdidit. Cui marit' r̄ndit. Noli illā iudicare. tu forte i tali tetatōe fecis ses ille. Ego volo tibi aliqd p̄cipe qd min' ē et p̄ amorē meū mīme poteris custodire illd. R̄ndēte illa qd ē mādātum. subiūxit miles. Ut die illa q̄ balneata fueris paludē curie nostre nudis pedib; n̄ igrediaris. alijs dieb; si liber itres. Erat em̄ aq̄ putēs et fumosa ex tot' curie sordib; collecta. Illa subidēte et p̄cepti trāsgressiōe abhorrescēte subiūxit bērie. Uolo vt penā addam. si tu obediēs fueris qdragita marcas a me recipias. sin autē tētonidē mibi soluas. et bñ placuit ei. Ille o ipā ignorāte secretos custodes paludi adhibuit. Vira res. ab illa hora matrona tam honesta et p̄cūda nūq; p curiā trāsire poterat nisi ad p̄dictā paludē respiceret. et q̄tiēs balneabat toties de eadē palude tēptabaf. Die q̄dā exiēs d balneo dixit pedisse q̄ sue. Nisi igressa fuero paludē illā moriar. statimq; succingēs se cū circūspexiss; et neminē videre putaret. comitāte ancilla aquā illā fedi dā vsq; ad genu itrauit. et huc illucq; deambulādo bñ p̄cupiscētie sue satisfecit. Qd statim nūciatū ē marito ei. ille gaudēs mor eā vidit et ait. Quid ē dñā fuiss; ne hodie bñ balneata. R̄ndēte illa. fui. Adiecit. in doleo vel palude. Ad qd p̄bū p̄fusa tacuit. sciēs cū suū excessū nō latere. Tūc ille vbi ē dñā mea cō-

stātia v̄ia. obedientia v̄ia. iactātia v̄ia. **Eua** vilius tērate fuiss;. tepidi' restitiss;. turpius cecidiss;. Reddite g qd debetis. Et cū nō haberet illa qd solueret oīa vestimēta eius p̄ciosā tulit et p diuersas personas distribuit sinēs eā p aliqd tps bñ torqueri.

XLVI

Viles qdā sic audiui a qdā viro religio so mltā scelera p̄miserat. tradē duct' pnia venit ad sacerdotē de cōmissis facta p̄fessione pniaz suscepit. s; susceptā euare nō potuit. Cūq; ei h̄ sepi' accitass; die qdā dixit illi sacerdos. Nihil sic p̄ficim'. dic g mibi. Est ne aliqd qd p p̄ctis tuis possis custodire. R̄ndit ille. Est pom' in possessiōe mea tali. cui' fruct' tā amar' et pessim' ē vt nūq; ex eo comedere possim. Si videt vob bonuz pnia mea sit. vt qadusq; viuā de eisde pomis nō gustē. Sciēs sacerdos marie p̄phibitiōez excitāte carne atq; diabolo p̄surgere tēptationē r̄ndit. Pro oib; p̄ctis tibi iniungo. vt nūq; de fructu eiusde arbor; sciēter comedas. Abijt miles pniaz iniūctā q̄si p nihilo reputās. Sic sita erat ipā arbor vt q̄tiens curiā suā exiret v' intraret eadē arborē respicere poss; . Respiciēdo sp̄ phibitiōis recordabaf. et recordādo mor' gūissime tēptabaf. Die qdā aut arborē eadē trāsies et poma i eo p̄siderās ab eo qd p̄mū hoiez p lignū phibitū tentauit. et pstrauit tā valide tēptat' ē vt ad arborē qdē veniret et ad pomū nunc manū extendendo. nūc extēsā retrahēdo totū pene diē trās n̄sib; p̄tinuaret. Tandē adiūctate ḡra triūphās intancū p̄cupiscētie restitit. vt corde coangustato sub arborē iacens sp̄m exalaret.

XLVII

Scitē recordatiōis dñs henric' albanē ep̄s et cardinalis āno. D. cxxxviii. missus a clemēte papa ep̄ibo frederici ip̄ator' p̄dicare cruce in alemania p̄ saracenos q̄sdaz sibi terre n̄fe mōachos ordis cisterciens' assumpsit. Die qdā cū sil' eq̄tarēt. et ip̄e diceret i generali. Quis vestz dicet nobis aliqd boni. R̄ndit vnus. Ille demonstrato qdā conuerso monacho laico. cui' nomē excidit. Et p̄ceptū est ei statim a cardiale vt p̄bū p̄poneret exhortatiōis. Ille p̄mū se excusās dicēs. laicū nō debere l̄ras aliqd loq. Tādē sic exorsus ē. Qñ mortui fueri' et d̄ducti ad padisū occurrēt nob' sc̄tūs p̄ n̄ b̄ndict' v̄is nob' his mōachis cucullat' cū gaudio introduc;

Ex cesario

Uiso p̄o hērico ep̄o ⁊ cardinali mirabī in/ statū eū ⁊ dicer. Quis em̄ es tu. Et ille. P̄ ego sū mōach⁹ cisterciēf. R̄ndebit sanctus. Nequaquē mōach⁹ cornicular⁹ nō est. Tunc Henrico sat⁹ p se allegāte. tādē h̄mōi data snia. dicer ostiarijs sc̄iūs B̄ndict⁹. Ponite eū supinū ⁊ stomachū e⁹ scindētes aperite. si inuenerit⁹ olera incōdita. fabā. pisā. lentē pulres. cibosq; reglāres cū mōachis intro/ mittat. Sin autē. s; pisces grossos ⁊ cibos sc̄lares atq; delicatos for⁹ maneat. Deinde puerus ad cardinalem subiecit. Quid illa hora dicur⁹ es paup Henrice. Ad qd̄ p̄bū cardinalis subridēs f̄monē cōmēdauit.

XLVIII

Retulit mibi bone mēorie mōach⁹ n̄r go descāle de volmēstein. qd̄ silere non debeo. Cū die qdā rogaret philippū qndā nigro/ māticiū vt aliq; sibi recitaret d̄ arte sua mira bilitia. R̄ndit ille. Dicā vob rē sat⁹ mirabiles ep̄ib; meis apd̄ toletū p̄acit gestā. Cū ples ex diuers⁹ regiōib; scolares in eadē ciuitate studerēt i arte nigromātie. iuuenes aliq; de fuenia atz bauaria stupēda qdā ⁊ incredibi/ lia a m̄ḡro suo audiētes ⁊ vtz nā p̄a eēnt p bare volētes. dixerē illi. Vḡr volum⁹ vt ea q̄ nos docēs oculoten⁹ oīdas q̄ren⁹ alique ex studio n̄ro fructū capia⁹. Quos cū auer teret. ⁊ nō acq̄escerēt eo q̄ natio illa gens sit mirabil. hora idonea i cāpū illos duxit gla dio circa illos circulū fecit. monēs sub iter minatōe mort⁹ vt ista circulū se cohiberent ⁊ ne aliqd̄ rogātib; darēt⁹ ab offerētib; re cipent p̄cepit. Recedēs ab eis demōēs car/ mib; suis aduocauit. Dor assit illi in for/ mis militū decēter armatoz. militie ludos circa iuuenes exercētes. Hūc lapsū simula bāt nūclāccas ⁊ enses. Deos extēdebāt oī/ bus modis satagētes. vt illos extra circu/ lum extraherēt. q̄ cū sic nihil p̄ficerēt i puel las speciosissimas se trāfformātes. choreas circa illos scolares ducebāt. varijsq; anfra/ ctib; iuuenes inuitātes. ex q̄b; vn⁹ forma ce ter⁹ p̄stātor vnū ex scolari; elegit. Ad quē q̄tiēs veniss; chorifādo totiēs anulū aureū porrigebat. int⁹ suggerēdo ⁊ for⁹ motu cor/ por⁹ ad amorē suū illū inflāmando. Que cū p mltas vices p̄ actitass; vic⁹ iuuenis digi/ tū p̄ anulū extra circulū porrexit. quem illa mor p̄ eundē extrahēs nūq; cōparuit. Ca/ pra p̄da p̄uēt⁹ malignariū i turbinē resoluit sit clamor ⁊ strepit⁹ discipuloz. accurrit m̄ḡ

de raptu p̄locū p̄grūf oēs. Quib; ille r̄ndit. Ego sine cā sum. vos me coegist⁹. ego vo/ bis p̄diterā qz nō eū amodo videbitis. Ad qd̄ illi. Nisi restitnas eū nob̄ interficiē⁹ te. Timēs ille vite sue sciēs bauaros eē furio/ sos. r̄ndit. Ego tentabo si spes aliq; poterit esse de illo. Vocāsq; p̄ncipez demonioz. si dele sūt misterii illi ad memoriā reuocās dixit discipline eius mltū esse derogandū seq; a discipul⁹ occidendū nisi iuuenis resti tueret. Cui diabol⁹ cōpassus r̄ndit. Eras p̄cilium p̄p̄ te in tali loco celebrabo. tu esto p̄ns. Et si aliq; modo illū p̄ sniam obtinere poter⁹ gratum habebō. Quid pla. Ad im/ periū p̄ncipis p̄cilium malignantiū coitur de violētia in discipulum facta a m̄ḡro cō/ querit. ab aduersario r̄ndet. Dñe inq̄t nō il li feci iniuriā. nō violentiā. m̄ḡro suo inobe diens ip̄e fuit. legem circuli non custodiuit. In hūc modū p̄tendentib; illis. diabol⁹ de/ monē qndam sibi collateralē de snia intro gavit dicēs. Oliuere semp curialis fuisti. i iusticiā p̄sonā nō accipis. solue questionem h⁹ litis. R̄ndit ille. Ego iuuenē restituendū esse iudico m̄ḡro suo. Dorq; ad aduersa/ riū puerus ait. Redde illū discipulū quia nimis importun⁹ fuisti. Ceter⁹ snie e⁹ assen sum p̄bentib; ad mandatū iudicis eadem hora scholaris ab inferis reducit. magistro suo restituit. p̄cilium soluit. ad discipulos reducta p̄da m̄ḡr letus reuertit. Cuius vultus ita erat macer et pallidus. color tā immutatus vt hora eadē de sepulcro vide/ ret resuscitat⁹. q̄ socijs apud inferos visa re citans q̄ deo p̄ria ⁊ execrabil⁹ foret illa di/ sciplina. mag⁹ exemplo q̄ p̄bo oīdit. ⁊ a lo/ co recedens in qdaz ordinis n̄ri mōasterio monachum se fecit.

XLIX

In hemmēro de sacerdos qdam venera bilis ad cōuersionē venit noie ⁊ ope xp̄ia/ nus. Huic demōēs multū importuni fue/ rūt. ⁊ sepe illos vidit tam ante p̄uersionem q̄ post. Huius tēpe alter qdam sacerdos noie karolus in eodem cenobio fac⁹ est no uicius. ⁊ erat e⁹ i p̄batiōe socius por noster Isebrād⁹. Hic instinctu diaboli cui⁹ p̄silio utebat gule ⁊ carnis sue commodis nimis cōsentiens. infirmitates sepi⁹ simulauit. q̄ cū posu⁹ in infirmatorio tantū carnē nutri ret ⁊ sp̄m negligeret. vadens et rediens de puata cū claudicaret. ⁊ i coq̄nā respiciēdo q̄

Distinctio sexta

ubi pparent infirmis pvideraret p dicit xpia
nus diabolū eū seqvidit. qd eo mō qd ille clau
dicauerat z ipe claudicauit. z sic introspe
rat introspectit. i nullo ab ei⁹ gestib⁹ discrepās
Tandē infra annū. pbatōis deficiēs reuer
sus est ad ollas egipti. z secuta ē caro carnē

L

Retulit mibi qdā ciuis honest⁹ asserens
suis tpi⁹ maguntie si bñ memini h qd di
ctur⁹ sū ptingisseveracit. Die qdaz dñica cū
sacerdos i ecclā cui⁹ erat pleban⁹ circuiret z
aq bñdicta pplm aspget. ad ostiū ecclē veni
ens matronā qndā pompaticevenietē z ad
silitudinē pauonis varijs ornamētis pictam
obuiā hūit. In cui⁹ caudavestimētōz quas
hebāt p se lōgissimā mltitudinē dmonū re
sistere pserit. erāt em pui vt glires. nigri vt
ethiopes. ore cachinātes. maib⁹ plaudētes
z etiā sic pisces itra sagenā pclusi saltantes.
Reuera ornat⁹ mulieb⁹ sagenā diaboli est
q̄vū vidit. demonū qdrigaz for⁹ expectare
fec. plebē aduocauit. demōes ne fugerēt ad
iurauit. erita illa sterit. z vt visioes ppl⁹ vide
re mereret qz vir bon⁹ ac iust⁹ vald⁹ fuit orōi
bus suis obtinuit. Intelligēs mlt obvesti
mētōz supbiā sic se a demōib⁹ eē derisā. do
mū rdt. vestimēta mutauit. z tā ipi qz ceteri
seis eadē visio occasio facta ē hūilitat⁹

LII

In qdā scrimonialitū mōasterio qd i opi
do bñfisi sū ē. sacerdos qdam defūct⁹ est
adolph⁹ noie vir valde sc̄lar⁹ z lubric⁹ iā di
ci mōasterij pleban⁹. h sic mibi retulit qdā
sacerdos q fuerat bñen⁹ canonici⁹. cū die
qdā cū suo cognato qdaz luderet i aleis. q
dā exprochianis ei⁹ flēs supuenit z vt mris
sue pssionez audire eāqz cōicare dignaret
hūilit⁹ z cū lacrimis supplicauit. Rndēte sa
cerdote. nō nisi expleto ludo. Et ille valde i
staret asserēs ifirmā expectare nō posse. cō
mor⁹ sacerdos. secū ludenti dixit. Cognate
ego p̄gor vob de hoie isto q me qescere nō
sinit. Vides se ille nihil pficere trist⁹ ac ge
mēs discessit. z ifirma sine pssioe atz viati
co ab hac luce miguit. Die at tertio is q cū
sacerdote lusert defūcte filio occurrit. z sa
cerdot⁹ qrimonie recordat⁹ illū sine cā occi
dit. Post h z alia pctā plima sacerdos idēz
pemproziā icidit ifirmitatē. q cū essz i despe
ratōe. qdā cognata ei⁹ sedēs coraz illo cum
signū p̄ritōis videret in eo nullū tristis sic
ait. Dñe debilis estis valde. p̄pate vos ppter

deū. innocate deū vt pctā vā vob dimittas
z spaciuz adhuc fructuose pnie pcedat. Ad
qd ille desperat⁹ rñdit. Vides horreū illud
magnum ex opposito nro. nō sūt in eius tecto
tot calami q̄t sunt circa me demones pgre
gati. Et h dicto mor agonisans expirauit.
eos videns adesse morituros quoz cōsilio
vixerat sanus.

LIII

Demon qdā cū hoiez a se obsessū horri
biliter torqret z diuers⁹ p os eius garriendo
diuersa rñderet. Dictū est ei a qdā ex circū
stantib⁹. Dic diabole si posses ad grāz in q
fui⁹ redire qd velles. p̄t h labor⁹ sustinere
Rñdit ille. Si h esset in meo arbitrio. mal
lem cū vna ania decepta descēdere in infer
nū q̄ redire in celum. Viratib⁹ omnib⁹ us
cur ita diceret. Itēz h p̄bū rñdit. Quid de
h miramini. tanta est malicia mea z tā ob
stinatus sum in illa vt nō possum aliqd vel
le boni. Huic p̄bo alterius cuiusdā demo
nis sermo discordat.

LIII

In ecclā beati Petri in colonia cū semia
qdā a demone obsessa miserabiliter tormen
tare. p̄git vt alia obsessa supueniret. idēz
spūs malign⁹ de reditu ad glāz sic supior in
terrogat⁹ p̄bū. fmoni eius valde p̄ritū audi
ente me rñdit. Si essz inq̄t colūna ferrea z
ignita rasozijs z calamis acutissimis arma
ta a terra vsqz ad celum erecta. vsqz ad diez
iudicij etiaz si carnē habere in q pati posses
me p illam trahere vellem. nūc ascendendo
nūc descendendo. dūmodo redire possem
ad gloriā in qua fui.

LIII

In campo domo ordis cisterciēsis q si
ta est in ep̄atu coloniensi sic audiui a qdam
sacerdote ordis nri hoie veridico quez res
nō latuit. Cōuersus qdam fuit q a mona
chis cū q̄bo loq̄bat in tantū lras didicerat.
vt textū alexandri legere sciret. Dmōi occa
sione illece⁹ z decept⁹ libellos sibi ad h ido
neos occulte fecit p̄scribi. cepitqz in vicio p
prietatis delectari. Cūqz h mōi studiū eidē
cōuerso ad h numis conuerso phiberetur.
amore discendi apostasiam incurrit. modū
cum tñ ppter etatem profecit. Deinde antez
ad monasteriū penitentia ductus rediēs.
z h vsqz tertio actitās. nūc em ad scholas se
culares exēdo. nūc reuertēdo diabolo co
piolaz i se p̄buit materiā decipiēdi. Usib⁹

Ex cesario

liter em illi apparēs i specie angeli ait. Disce
fortit qz futuz ē z a deo diffinitū vt haluer
stadens fias ep̄s. **S**tult⁹ ei ille diaboli do/
los nō obfūas. sperabat i se antiq̄ renouā/
da fore miracula. Quid pla. Die qdā seduc/
tor puerſo se ingerēs clara voce z hilari fa/
cie dicebat. **H**odie ep̄s haluerstadens defū/
ctus ē festina venire ad ciuitatē cui a dō an
tistes destinat⁹ es. **I**p̄i ei p̄siliū mutari nō
p̄r. **S**tati miser d̄ mōasterio silēter exiens
nocte eadē i domo cuiusdā honesti sacerdo
tis iuxta opidū tantēse hospitat⁹ ē. **U**t autē
glose ad sedē suā veniret nocte añ lucē sur/
ges equū hospitis valde bonū strauit. cappā
eiusdē iduit. ascendit z abijt. **H**ane familia
dom⁹ dāno cognito apostatā iſeq̄ns. appre/
hēdit ad iudiciū sc̄lare cū furto tract⁹ z per
sniaz dānat⁹. nō cathedrā vt ep̄us. s̄ sic fur
patibulū ascendit.

Lv

Harravit nob̄ āno p̄terito br̄e memorie
theobald⁹ abbas euerbacens qdā cōuers⁹
cū nescio q̄ tēderet z auē q̄ cucul⁹ d̄ a voce
nomē hñs crebr⁹ cātante audiret. vices in
terruptois enūerauit. z viginti duas iueniēs
easq̄ q̄i p̄ omine accipiēs p̄ ānis totidē vi/
ces easdē sibi p̄putauit. **E**ia inq̄t certe. xxij.
ānis adhuc viuā. vt qd̄ tāto tpe mortifices
me i ordie redibo ad sc̄lm. z sc̄lo dedit⁹ vigi
ti ānis fruar delicijs ei⁹. duob⁹ ānis q̄ sup/
sunt penitebo. **H**aud dubiū qn̄ diabolus
qd̄ sup̄dictū puerſū vt ep̄s fieret ad credēdū
induxerat apto f̄mōe. z huic suaserit vt tali
augurio fidē adhiberet occulta suggestiōe.
Sz dñs q̄ auguriū odit alit⁹ q̄ ille ordina/
uerat disposuit. **H**ā duos q̄s p̄nie deputa/
uerat ānos eū i sc̄lo uinere p̄misit. z ānos vi
giti delicijs ordiatos iusto suo iudicio sub
trahit. **E**cce tales sūt p̄missiōes diabolice.

Lvi

In susato q̄ ciuitas ē coloniēſ diocef mi/
les qdā thimo noie bitabat. q̄ sic tot⁹ dedi
tus erat ludo tessera⁹ vt nō die n̄ nocte qe/
scret sp̄ sacculū cū nūmis secū portabat. vt
secū ludē volētib⁹ obuiaret. **I**ta i ludis expe
dit⁹ z fortunat⁹ erat. vt vit aliq̄s ab illo sine
dāno recederet. **U**t āt posteq̄ oñderet q̄ntuz
deo tales ludi i q̄b⁹ ire. inuidia. rige. z dāna
fiscitāt p̄ctiq̄s p̄ba rotāt. **I**nq̄t forēt p̄missū ē
diabolo vt cū eo ludet q̄ mlt⁹ illuserat atq̄
euiscerarat q̄ mlt⁹z marsupia euacuarat.
Nocte qdā domū ei⁹ i specie cuiusdā hois
ludē volēs. intrās sacculūq̄ nūmis refertū

sub ascella portās ad tabulā sedit. dñarios
liberalit⁹ apposuit. tessera⁹ iactauit z acquiuit.
Lui cū p̄sperere succederet et militi iā pecunia
quā apponeret defuiss⁹ irat⁹ ait. **N**ūqd̄ non
diabol⁹ tu es. **E**t ille. **N**ūc satis ē. **A**ppropin/
quat em̄ tps matutinale op̄ret nos ire. **T**ol/
lēsq̄ illū p̄ tectū traxit. cui⁹ viscera tegul⁹ re/
trahētib⁹ miserabiliter excussit. z qd̄ de eius
corpe factū sit vel in quē locū illud piecerit
vscq̄ hodie tā a filio ei⁹ q̄ a ceteris q̄ illū none
rāt ignorat. **H**ane p̄uiscer⁹ ei⁹ reliq̄e tegu
lis iherētes repte sūt z i cimiterio sepulte.

Lvii

Demon qdā adolescēt⁹ venusti spēm in/
duēs ad qndā militē vēit obsequiū suū illi
offerēs. **L**ui cū mltū placeret tā i decore q̄
i f̄mōe ḡtanter ab eo suscept⁹ ē. q̄ mox mili/
ti fuire cepit diligētē z tam timide tā fide/
liter z tam iocūde vt satis ille miraret. nunq̄
equū suū ascendit nūq̄ descendit. qn̄ ille esset
p̄par⁹ z genu flecto strepā teneret. discretū p̄
uidū hilarē sp̄ se exhibuit. **D**ie qdā dū siml⁹
equitarēt z vēissent ad fluuiū qndā magnū
miles respiciens z plures ex inimicis suis
mortalib⁹ post eos venire p̄siderās ait suo
Dortui sum⁹. ecce inimici mei post me fe/
stinant. **F**luuius ex opposito est null⁹ sup̄est
loc⁹ refugij. aut occidēt me. aut capiet. **T**ūc
ille. ne timeas dñe. vadū flumis b̄ bñ noui
se q̄re tñ me bñ euadem⁹. **R**udente milite.
nūq̄s homo fluuiū istum in b̄ loco trāsua
uit. **S**pe tñ euasione seruū duces secū
sine piculo venit ad lit⁹. **E**t ecce eis trās po
sitis. hostes ex opposito litore p̄sistēs mi
rati sunt dicētes. **Q**uis vnq̄s audiuit vadū
in flumie isto. nō alit⁹ nisi diabolus illū trās/
uerit. **T**imētesq̄ reuerſi sunt. **P**rocella p̄o
rpis accidit vt militis vroz infirmaret vscq̄
ad mortē. in q̄ dum omnes medicor⁹ artes
defecissent. ait itez demon dñō suo. **S**i do
mīa mea inungeret lacte leonino statim sa
naret. **D**icēte milite vn̄ haberet lac tale. **R**ū
dit ille. ego afferā. **Q**ui vadēs et post spaciū
vni⁹ hore rediēs vas plenū secū attulit. a q̄
cū fuisset puncta mor meliorata p̄stinū re/
cuperauit vigorē. **L**ui cū diceret miles. vn̄
habuisti tā cito lac istd̄. **R**ūdit. de montib⁹
attuli arabie. recedens a te arabia iui leone
spelūcā intraui. catulos abegi z ipaz multū
sicq̄ reuerſus suz ad te. **S**tupēte milite ad
p̄ba ista z dicente. **Q**uis ergo es tu. **R**espo/
dit ille. **N**on sollicitus de hoc. seruus em̄

Distinctio Sexta

tuus sum ego. Instāte milite tādē p̄fessus ē
dices Demō ego sum vn̄ ex ill̄ q̄ cū lucifero
cecidērūt. Tūc maḡ milite stupēte subiūxit
Si natura diabol̄ es. qd̄ est q̄ tā fidelit̄ ser
uis hoi. Rūdit demō. Dāq̄ est mibi p̄sola
tio esse cū filiis hoīm. Dicēte milite non au
deo d̄ cetero vti fuitio tuo. Itēz illerūdit.
p̄ certo scias qz si me tenuer̄ nūq̄ a me vl̄
p̄pter me aliqd̄ mali tibi eueniet. Nō audeo
inq̄t s̄z qd̄qd̄ p̄ mercede tua postulauer̄ licz
dimidiū bonoz meoz libēs tradā tibi. nūq̄
hō hoi fuitio tā fidelit̄ z tā vilit̄. Per tuā p̄
uidentiā iuxta fluuiū morē euasi. p̄ te v̄cor
mea recepit sanitatē. Tūc demō. Exq̄ tecuz
esse n̄ potero nīl p̄ fuitio meo nisi qnqz soli
dos req̄ro. Quos cū recepiss̄ militi illi red
didit dicēs. peto vt ex eis nolā cōpes. z sup̄ re
ctū paup̄is illi ecciē ac desolare suspēdas vt
p̄ eā saltē dñicis dieb̄ fideles ad diuinū con
uocent officiū. Sicqz ab ocul̄ ei⁹ disparuit.
z h̄ idcirco demō petijt vt h̄ q̄ hacten⁹ debi
tam borā officiū p̄ueniētes cū summa deu
tione expectabāt eo q̄ timerēt tard⁹ ad di
uina mysteria p̄currere. de cetero nō nisi p̄
auditiū nōle sonū p̄uenirent.

LVIII

Ant̄ triennii defuncto abbate sc̄i Dio
nyfij gētis fr̄acoꝝ apl̄i cū ditissima illa ab
batia vacaret z ad eā plures aspirarēt. venit
ad regē philippū is q̄ in p̄gregatiōe videbat
esse porior p̄posit⁹ videlicz p̄ abbatia suppli
cans z dices. Dñe ecce qnqz libras offero vob̄
libras vt p̄piti⁹ mibi sitis i hac abbatia. Cui
rex nihil p̄mittēs s̄z symoniācū munerē rece
ptione q̄si i arce spei ponēs rūdit. Date pe
cuniā camerario meo secrete Recedēte igit̄
p̄posito z q̄si d̄ regio fauore certificato cello
rari⁹ de his nihil sciēs eundē regē adiit et p̄
posito silia petēs simile pecunie q̄ntitatē ob
tulit a q̄ silerūsum accepit. Nouissime venit
thesaurorū infid⁹ custos. z ipe p̄ abbatia regi
qnqz libras offerēs. Cui sicut sup̄ior
bus rūsum ē. Et licet rex sic hō prudēs dissi
mularēt plurimū tñ ei displicebat triū illoꝝ
monachoz ambitio z p̄prietatē viciū. imo tā
excrabile furtū. sciēs oblatā pecuniā mona
sterio fuisse subtractā. Prefixit tñ p̄uētui di
em in q̄ eis abbatē p̄stitueret. eo q̄ abbatia
in man⁹ ei⁹ deuoluta fuiss̄. Sedēte rege i ca
pitulo p̄bis ad h̄ idoneis p̄missis cū diligen
ter circūspiceret z p̄sonas p̄sideraret. tres p̄
dicti monachi p̄posit⁹ videlicz cellerari⁹ z sa

crista i sūma expectatiōe erāt positi singuli p̄
momēta singla abbatia sibi sperātes eē por
rigēdā. Et l̄ spes sancta nō p̄fundat. oēs tñ
in sua expectatiōe sunt p̄fusi. Nā rex videns
monachoz q̄ndā simplicē in angulo capitu
li residentē z nihil min⁹ q̄ de abbatia sperā
tem inspiratiōe diuina vt surgeret p̄cepit. itā
te illo cū verecūdia corā p̄ncipe dictū ē ei ab
eodē rege. Dñe en cōmitto vob̄ abbatia sc̄i
dionysij. Quo audito hō ille simplex cū regi
nō assentiret. imo fortit̄ reclamaret. assens
se p̄sonā esse hūilē. puatā z despectā. atqz ad
tantā dignitatē nimis indignū. nimisqz in
sufficiēte. se vitupando ap̄d regē p̄mēdauit
z coegit eū. Postea subiecit. Dñe ecclia ista
plūmis debet ē obligata. nec est vñ soluant̄.
Cui rex subridēdo rūdit. En i instāti mille
qnqz libras vob̄ dabo. z cū necesse fuerit
vob̄ accōmodabo pecuniā. insup̄ auxiliū et
p̄siliū impēdā. p̄cepitqz camerario sup̄dictā
pecuniā ei afferri. Adhuc puto vinit z forte
p̄ eū dom⁹ illa meli⁹ regit̄ q̄ p̄ illos ess̄z regē
da q̄ ad eius regimen aspirauerūt.

LIX

Ant̄ tpa cū sub impatore frederico huius
frederici auo vna ex impalibz abbatibz vaca
ret. duoz electi essent nec p̄cordare possent.
vn̄ illoꝝ magnā summā argēti quā in mōa
sterio p̄gregauerat eidē frederico obrulit q̄
ten⁹ sibi assisteret. Et p̄misit pecuniā p̄cepta
Postea intelligēs aduersariū ei⁹ viz esse bo
nū simplicē z ordinatū cepit cū suis h̄re p̄si
liū qualit̄ indignū amoueret. z ob̄ rutes su
as electū p̄firmaret. Et dixit ei qd̄. Dñe sic
audiui. monachi oēs ex regula tenent̄ acus
portare. Sedēte vob̄ in capitulo dicite illi i
ordinato vt ad punctionē digitoꝝ vestroz
acū suā vob̄ accōmodet. z cū nō habuerit in
ueniēt̄ p̄ eū occasionē q̄si de irregularitate.
Qd̄ cū factū fuiss̄ z ille nō haberet. At alte
ri. Dñe p̄state vos mibi vestrā. Quē cuz ille
mox extraheret forte p̄munit⁹ rūdit ipator
Vos estis monachi in ordie iust⁹ z iō tāto
honore dign⁹. Ego decreuerā honorare ad
uersariū vestz. s̄z ille irregularitate sua se red
didit indignū. Bñ apparet in his minimis
q̄ negligēs z dissolut⁹ sit i maximis. Talisqz
sophismate monachū astutū impator amo
uit z simplicē in abbatē p̄mouit.

LX De b̄ra v̄gina

In regno fr̄acie villa q̄ quido d̄z virgo q̄
dam fuit nobil̄ z religiosa s̄z palitica. Huic

Ex cesario

pater su⁹ vtpote vir magn⁹ z diues. sacerdo-
tes q⁹ ei diuina celebraret instituit. mistros an-
nuosq⁹ reddidit⁹ sufficient⁹ ordinauit. q⁹ cu⁹ ordi-
bus ieiunij⁹ z diuine p^{re}plato⁹i opera daret
ita illaz dulcedie est pasta vt ois cib⁹ corp⁹alis
ei i nausea p^{re}teret. nec eni aliqd ex eo sumere
possz nisi succu⁹ modicu⁹ vuaru⁹. Hospitalis
erat valde p^{ro} qua⁹ z spm⁹ meruit p^{ro}phete. Or-
dine n^{ost}ro summo honore reuerbatur. z h^{ic} ei se
pissime p^{re}gisse fert. vt cu⁹ aliq⁹ monachoz si-
ue abbatu⁹ ad e⁹ hospitii diuertere p^{ro}poneret
illoz aduentu⁹ ipa p^{re}ciret. atq⁹ admodu⁹ hila-
ris familie p^{re}dicaret. Tali ac tali die illi z illi
abbates siue monachi ad nos v^{er}turi s^{un}t. p^{ro}-
parate necessaria. Alio tpe cu⁹ die purificati-
onis d^{omi}ne n^{ost}re cleric⁹ alijsq⁹ mistris diuino nu-
tu absentib⁹ sola iacerz itra se trist⁹ dicebat
Nō h^{ic} sola iaces. nec aliqd obsequij more
ecclie vniuersal⁹ hodie beate dei genitrici i-
p^{re}dis. Dū talia i mēte volueret spūs ei⁹ mi-
rabili dei p^{re}ture de corp⁹educt⁹ ab angelo in
tra celestē hierl^{em} est deduc⁹. In q⁹ mariaz
vidit p^{re}cessiōz ex diuers⁹ eiusdē b^{ea}tē ciuitatis
ordib⁹. p^{re}archis videlicz p^{ro}ph^{et}is. apl⁹is. mar-
tyrib⁹. p^{re}fessorib⁹. ceterisq⁹ fidelib⁹. Ex q⁹ bi-
ni z bini sil⁹ incedebāt. z cādelas ardētes in
manib⁹ gestabāt. Antiphonas siue r^{es}pon-
soria ad diē p^{re}inētia more ecclie militat⁹ oēs decā-
tabāt. statōes debitas obfuebāt. Angel⁹ p^{ro}-
p^{re}ginis ductor alteri cuidā p^{re}gini quā noue-
rat eē p^{re}silis meriti illā sociauit cādelā p^{re}ori-
gēs ardētē. Tāt⁹ erat decor oīm. tāta glia. i
dispari tū claritate singl⁹oz vt nulla lingua fa-
ri sufficeret. Saluator p^{ro} q⁹ caput ē oīm s^{an}-
cto⁹z splēdor glie z sol iusticie idut⁹ p^{re}dicifica-
lib⁹ mitrā gestās i capite suo cu⁹ baculo cyro-
thec⁹ z anulo. z reliq⁹ ep^{iscop}alib⁹ ornamētis no-
uissimū locū cu⁹ m^{un}de tenebat. Lū⁹ pulcritu-
dinē oīs celest⁹ exercit⁹ mirabāt. Qui cu⁹ p^{ro}-
tertiā statioz i choas⁹z antiphonā Hodie be-
ata p^{ro}go maria puez ihm zc. igressi sunt tē-
plū ex auro gēmisq⁹ p^{re}structū. Deide icept⁹ ē
misse itroit⁹ z ab oib⁹ sil⁹ decātāt⁹. Interim
p^{ro}go itroeuēte ad altare postq⁹ expletū ē kyrie-
eleyson p^{ro} cho⁹z alternati p^{ro} glia i excels⁹ deo
zc. qd ipē i choauit b^{ea}tū sp^{iritu}m martir stepha-
n⁹ epl⁹az legit d^{omi} lib^{ro} malachie p^{ro}ph^{et}e. Scrū⁹
p^{ro}go iohes euāgelistā dalmatica induit⁹ legit
euāgelii fⁱⁿ lucā. s. Postq⁹ impleri sūt dies
purgatiois zc. Quo plecto d^{omi}ns fⁱⁿ more or-
dinis n^{ost}ri ad gradu⁹ redijt. z ab offerētib⁹ cā-
delā suscepit. Predicta aut⁹ p^{ro}go p^{ro} spm⁹ sentit

ens se ad corp⁹ reuersurū. cādelā suā offerre
noluit. etiā angelo suo p^{re}cipte. volēs illā se-
cū ad terras portare. Nō angel⁹ p^{re}siderans
cādelā i māu ei⁹ fregit. supiorē p^{re}te auferēs
z inferiorē ei relinq⁹s. Sicq⁹ ad corp⁹ reuer-
sa p^{re}te eandē manu p^{re}clusam se retinuisse in-
uenit. d^{omi} q⁹ plurime fiebāt z forte vsq⁹ hodie
fiūt p^{re}ntes. Nā aqm⁹ sup^{er}asam istirmi bibūt
z p^{re}nalescunt. Tā manifesta z sublimis erat
visio vt modū ei⁹ mime itelligerz. dicēs illd⁹
aplicū dū de eā iterrogaret. Sine i corp⁹esi
ne extra corp⁹ noscit de⁹. noscit d^{omi}ns. Eusta-
chius abbas d^{omi} claustro visitator n^{ost} audis
hāc visionē q⁹busdā abbatib⁹ referētib⁹ nob⁹
illd⁹ desiderio p^{re}itarz cognoscēde p^{re}ginē p^{re}ci-
palit⁹ adiit⁹ ab ei⁹ ore q⁹ dicta sūt audiuit.

LXI. de h^{ic} p^{re}gine

An hos annos cū catholici p^{re}albiēses he-
reticos fuissent signati. zcū tā nō modicu⁹ ab
eis dē heretic⁹ essent exacerbati. duo honesti
clerici p^{ro} terrā illoz trāsēntes cū ecclesiam vi-
dissent i via desolatā ait vn⁹ alteri. Sabba-
tū est itrem⁹ eccliam hācz dicam⁹ missam in
honore d^{omi}ne n^{ost}re. Portabāt eīm secū lib^{ro}z. ca-
licē. z idumēta sacerdotalia. aūq⁹ essz missa
cōpleta heretic⁹ p^{re}dicti sūt. q⁹ armata manu in-
trātes z sacerdotē de ecclia trahētes linguaz
ei⁹ radicit⁹ absiderūt. Quē foc⁹ m^{un}do labo-
re cluniacu⁹ deducēs monachis cōmēdauit
Illi p^{ro} sicut viri catholici z religiosi sacer-
dotē catholicū z norū p^{ro} fide xp^{ist}i genitric⁹
ei⁹ honore tā crudelit⁹ mutilatū deuore susci-
piētes. oēm ei humanitatē exhibuerunt In
nocte p^{ro} epiphanie cu⁹ solēnes decantarēt
vigilie baculo pietē pulsans mistros aduo-
cauit. Qui cū q⁹rerēt qd veller z ille se i orato-
riū deportari signarz volēs ei p^{re}tere n^{ost} acq⁹
euerūt. Tandē impozunitate ei⁹ arrediati i
ecclia cū ducētes aū altare qd dā deposuerūt
Qui cū m^{un}de mie tota mētis deuotiōe ino-
casset. illa ei apparēs z carnē lingue formam
hūtem i manu tenēs rūdit orāti. Quia p^{ro}
fide filij mei z honore mibi exhibitu⁹ lingua
tua p^{re}uar⁹ es. aperi os tuū. Nō cū ipē fecisset
digit⁹ ori ei⁹ imissis radici lingue p^{re}cise eādē
carnem p^{re}uxit z vniuit. sicq⁹ disparuit. Qui
mox cū angelo i vocē laudatōis erūpēs cla-
ra voce clamauit. Ave maria grā plena vsq⁹
ad finē. quā salutatōz cū crebri⁹ repetet su-
p^{er}es accurrere mistri. accurrerūt z d^{omi} choro
monachi. de tā puro z tā iocūdo miraclo de-
um zeiusdē genitricēz glificātes. Nō imme-

Discretio Sexta

mor collati sibi bñficij cleric? i eodē cenobio
fact? ē mōach? Cū iohes scolastic? pñtēsis
ēca idē tps ess? i pñcia albiēsi cū exercitu
dñi audies d rāto miraclo i reditu cluniaci
veit iā dictū mōachū sibi oñdi petiuit. Quo
visō laudauit dñm d rāto miraclo hoib? in/
audito. q mris sue honorē augere volēs hoī
nō solū muto loq̄lā restituit. s? pñsus eligui
linguā reddidit. Noluit ei mris sue honora
torē mutilatū relinq̄re sciēs nō decere celi re/
ginā mutilatū hñe mistz. erudiēs nos suis
opib? vt z nos pñtes nros oī honore pñcē
mur z eoz volūtātē dñmō ad malū nos nō
impellāt qstū possum? studere impleam?

LXII

Adā sacerdos z monach? i lucka mōaste/
rio ordīs nri pñdērās me i hmoi miraculif
delectari. ex mltā caritate mihi d seipo retu/
lit qd dictū? sū. Cū inqt eēm puer ita caput
habebā scabiosū vt p fetore putredis ei? me
cum sedere vl legere scolares recusatēt. Pri
ma ozo quam didici saluatio erat angelica
ad huc puerul? sac? eā frēqñtās. Cū apō mo
nasteriū z vestphalie posu? fuissēm ad lras. z
eūdo ad scolas siue ad maturinas q̄ridie trā
sire ad qndā ecclīaz pñtēualē ex necessitate
vie siue intermissione ante oratoriū i honore
dei genitric? dīcatū cū tribuēns totidē fe
ci saluatiōes. Nocte qdā putās ad maturi/
nas fuisse cōpullatū surrexi tremēs z cū ve/
nissēm ad iā dictū mōasteriū esszqz oratori/
um clausū tribuēib? fm pñtēudine genua
flectēdo dñam nram angelico pñculo salu/
tāui. surgēs pō iueni ostiū apertū z rāta erat i
ecclīa claritas vt fulgori meridiano assimi/
laret. quā cū stupid? itrassem. vidi añ māius
altare seprē matronas pulcerrimas residē/
tes. vnā i medio q ceter? clarioz erat z sex hic
inde i. tres a dextris z tres a sinistris. media pō
me vocās cū ppi? accessissēm ait. Bone puer
qre nō adhibet cura capiti tuo. Rñdēte me
Dña sac? circa me laborauerūt amici mei. sed
nihil pñfecerūt. Subiūxit illa. Hosti q sum.
Qui cū dicere. Nō dña. rñdit. Ego sum mī
pñi z dña h? oratoriū. qz mei memoriā solit?
es hñe ego tibi curā adhibeo. Accipe fruct?
ligni fusilis z fac tibi bodicex eo lauāri ca/
put trib? vicib? añ missam i noie pñis z filiūz
spñsci. statiqz curabit. Et dixit dña nra mī
tpi ad eū videlicz. Ad me accede adā. Et fe
ci fm mādātū ei? flectēte me coraz ea genua
mea. manū suā bñdicā sup caput meū po

nēs ait Ab hac hora vsqz ad diē mort? tue nō
doleb caput. Dñe pō cui dam femie q me
nutriuit oia retuli. q in vallē primū dñcēdēs
z oñs fruct? colligēs pñdicto mō caput me
um lauit statiqz pñalui. Dolorē pō capis nū
qz ab illa hora passus sū. cū tñ h in oz die sac?
sic miraculosum

LXIII

Diles qdā etate adolescēs cū qdā mili/
te diuite dñō suo a q bñficiat? erat bitabat.
Et l3 etate flozeret apl? tñ flozēbat pñtē
ginitat. Inuidia opante diaboli ad vxorē
dñi sui gñissime cepit tēptari Qui cū p ānuz
eadē incessantē tēptatōe laborar3. iāqz ei ito
lerabilis ess? submota pñcundia dñe sue qd
patere? aperuit. Aq repulsam passus apl?
affligēbat. Casta ei erat matrona z viro suo
fidel. Veniēs ad qndā heremita d cui? cōsi
lio tot? pñdebat passioz suā illi cū lachz ymis
pñfessus ē. Cui vir sanct? fiducialitē rñdit. O
nihil aliō nocz tibi. Ego tibi dabo pñtū vt
desideriū tuū pñcē effectū. Per annū istum
singul? dieb? dei genitricē mariā cētēs cum
totidē venijs āglico pñculo saluab. z qdqd
voluer? p illā ipetrab. Sciebat ei q castita
tis amatric iuuenē castū l3 i errore positum
nō desereret. Ipa ei rāte pietat? ē vt neminē
se iuocātē z sibi fidelitē fuentē pñctitari sinat.
Lūqz iuuenis i mltā simplicitate dñenre in
iunctū obsequiū ipēderet. die qdā sedēs i mē/
sa dñi sui recordat? ē qz dies eadē terminus
esset anni. Et statī surgēs ascēdit equū suūz
vicināqz intrās ecclīam ozoēs solitas exple
uit. Qui cū exiret de ecclīa vidit matronaz
pulcerrimā oēm decorē hūanū trāscēdētē
equū suū p frenū tenentē. Dirāti qnā ess?
illa rñdit. Placet ne tibi spēs mea. Dicente
militē. Nunqz pulcriorē te vidi. Illa subiū/
xit Sufficeret ne tibi si me posses hñe vxorē.
Qui cū rñderet. cuilibet regi bñ sufficer3
spēs tua. z beat? iudicaret mo pñsortio Sub
iecit illa Ego em̄ ero vxor tua. accede ad me
da mihi osculū. z coegit eū dicitqz. Nō ini/
tiate sunt nuptie. z in tali die corā filio meo
pñficiē. Et quo pñbo cognouit eā esse mīez
dñi. Apprehēdensqz strepā equi ei? vt ascēde
ret pñcepit. cui? auctoritate miles pñsus obe/
diuit. ab illa hora tā plene a libidis tēptatōe
pñdicta miles liberat? est vt etiā vxor dñi sui
miraret. Nec cum heremite recitasset p or/
dinē ille genitric? dei pietatē sil? z hūilitatez
admiratus rñdit. Ego itereffe volo dici nu
ptiaz tuaz. Interim de reb? tuis disponas

Ex cesario

Quod cum fecisset et heremita venisset ad diem prescriptum. dixit iuueni. **S**ed aliquid doloris. Rndit te illo non. cum scdo post horam idipsum ab eo scilicet citaret. Rndit mo sentio. Qui p paululum agonisans spiritum exalauit. et celestis thalamus promissas nuptias celebraturus intrauit.

LXIII

In monasterio quidam scimonialium. cuius nomine ignoro an nonnullos annos quidam ego dgebat nomine **B**eatrix. Erat ei corpe speciosa. mente deuota. et obsequio dei genitricis feruētissimi. Quoties illi speciales orationes siue venias secreti offerre potuit p maximis deliciis reputauit. Facta vero custos h egit tanto deuotius quanto liberi. Quam clerici quidam videns et concupiscens perari cepit. Illa vero luxurie spernente. isto ipso tempore instate spiritus antiqui tam vehementer peccat et succedit ut flamma amoris ferre non possit. Accedens vero ad altare beate virginis patrone oratorum sic ait. **D**ona quanto deuotius potui fuisse tibi. ecce clauis tuas tibi resigno. reprobos carnis sustinere diuiti non valeo. Positisque super altare clauibus clausa secuta est cleri cum. quam cum miser ille corripisset per dies paucos abiicit. Illa cum non haberet viuiueret. et ad claustrum redire erubesceret facta est meretrix. in quo vicio cum quidam annos transigisset. die quadam in hitu seculari ad portam venit monasterium. quod cum dixisset portario. nosti beatricem quoniam h oratorum custode. Rndit Optie noui. Est ei domina proba ac sancta. et sine querela ab infantia usque ad hanc diem in monasterio conuersata. Illa vero hominibus notans sed non intelligens. dum abire veller. mī mie in effigie nota ei apparuit ait. **E**go per quidam annos absentie tue officium tuum superpleui. reuertere nunc ad locum tuum et penitus age quod nullus hominum nouit excessum tuum. In forma siquidem et hitu illius dei genitricis vices egerat custodie. Que mox ingressa quod diu vixit gratias egit per professionem circa se gesta manifestans.

LXV

In vicina ciuitate tridentine sic mihi retulit quidam abbas. latro famosus stabat. a quo multi valde deprecabantur. et qui se defendere voluerunt nec potuerunt occidebant. **D**ic cum die quadam monachum quidam ordinis nostri obuiam haberet sperans quod pecuniam portaret ait. **N**isi voluntarie sequis me occidam te. Quem cum monachus sequeretur et quereretur in via quod esset vel quod operis haberet. rndit ille. **E**go sum latro ille famosus. nomen suum exprimes. Cui cum monachus diceret. **I**a incipis canescere et non timere aie vixit. Rndit ille. **N**o

peccat. **E**t tacuit monachus. Veniens in spe luncam illam ait intra se. **S**i posses hominem hunc puertere magnam dō prestares obsequium. Dixit quod ad latronem. Sed mihi aliquid vos iterrogare. Rndite illo. **M**onachus subiungit. Quam extitit vita vestra a principio. Rndit ille pessima. **Q**uam puer erat cum omnibus meis coetaneis predebebat. factus adolescens furis operam dedi. deinde in viz. perficiens latrocinia exercui. in quo ad opus ut hodie caput in meum sim omnium latronum huius prouincie. Ad quod monachus. **P**unquid non timeris penas eternas hominibus operibus preparas. Dicere illo. **D**e aia nulla mihi questio est eo quod perditam sit. **M**onachus rndit. Quid si posses vobis ostendere viam salutis. velleris mihi acquiescere nec ne. Ait latro. **E**tiam vobis presentem. **E**t ille. **I**eiunare vnam diem in hebdomada in honorem sancte marie genitricis. et nullum in illa die ledam et sciatis per certo quod gratiam magnam apud filium vobis obtinebit. Rndit latro. **H**ec reuera facta iam voneo. **N**ihil ea die comedam. nullus deprecabor. nullum ledam. **E**legitque diem sabbati. nihil in illo mali operans. imo plurimos a sociorum manibus deprecandos siue occidendos ob honorem beate virginis cripiens. **E**odem tempore tridentum ab hostibus per circuitum vastabat. et excentes satellites ciuitatis cum hostes die sabbati insequerentur iam dictum latronem inermem per diem sabbatum cum ceteris ceperat. cum esset fortissimus non se defendebat cum capere non se excusabat nec loquutus iterrogatus cum diceret. **V**enies in ciuitatem mori ut cognitus per patibulo adiudicatus est. **P**utu tamen ut creditur beate virginis super pulcritudinem corporis eius iudices moti in se puenerunt ut prouincia abiurata viueret. Quod cum ille abnueret et diceret. **N**o faciam. melius est enim ut periculum quod in futuro. Rnderunt. **S**ine nunc ut de colleris. **N**o curo inquit quis sit pena dummodo occidat. **E**t illi. **V**is ut vocem tibi sacerdos. Rndit. **N**o est necesse. omnes enim christiani estis omnibus vobis periculum mea confiteor. Quod cum fecisset cum multa pertrouit nihil se boni unquam fecisse restabat propter illud ieiunium quod a monacho didicerat. **S**icque extra ciuitatem decollatus est. et in eodem loco sepultus. **N**octe eadem vigilas portarum circa eius tumulum luminaria viderunt. **Q**uoniam enim matrone corpore effodientes. et caput corporis adaptantes posuerunt in feretro mire textu re purpura supiecta. **E**t quod quatuor singulares candelas ardentes in manibus habentes per quatuor partes feretrum tollentes. contra quam clarissima oium erat cum candelis sequente ad portam usque venerunt.

Distinctio Sexta

ibi corp^o deponētes. Custodes ista vidētes
timuerūt putātes esse fantasma. Quib^o illa
dicebat. Dicite ep^o v^{ro} vt capellanū meū a
vob^o decollatū ī tali loco ecclie honorifice se/
peliat. minas addēs si negligeret. et noīauit
se. Dane cū ep^o nūciata eēnt cū clero et p^{lo}
exiēs purpurā deposuit. caput p^osum corpi
vntū vidēs expauit. texturāq^{ue} purpure hu/
manū artificii excedētē admirat^{ur} relati^o cre/
didit. hominēq^{ue} cū timore et honore maxio
nō vt latronē s^{ed} sic xpī mariyrē in loco desi/
gnato sepeliuit. Ab illo tpe vsq^{ue} hodie aliq^{ui}
vir adult^{er} in illa puincia inuenit^{ur} q^{ui} exēplo
diē sabbati ī honore dñe nre nō ieiunet.

LXVI

In frācia hgo qdā xpī in etate trit^o ano
rū qñ iā loq^{ue} p naturā poterat videre deside/
rās. h vt fieret p^oib^o instabat. Erat em̄ tā p/
fecere vite vt nō imerito talia p^osumerz. et se ex/
audiri speraret a deo. iuxta vaticiniū. pphete
Volūtate timētiū se faciet. Die qdā cū dicta
missa ipā p^{lo} oī egresso sola in ecclia morā
faceret et oraret. infantē qñ triennē circa alta/
re deambulante^m aspexit putās a mfe illum
ibide negligētū. Erat em̄ speciosissim^{us} et tāta
grā vul^o ei^{us} respēdūit vt in illi^{us} aspectu de/
lectata ad se cū vocaret et manib^{us} demulcerz
sic dicēs Dic mihi bone puerule vbi est mat^{er}
tua. Qui cū nihil ei rñderet estimās illa vt/
pote infantē nōdū posse fari subiūxit. Hosti
dicere p^o n^{on} tuū. Ad qd dñ nō rñderet vt p^o
us adiecit. Dic post me Ave maria grā pleā
dñs tecū. Et dixit post eā infantul^{us} eadē p^o
ba tā hilarit^{er} et tā distincte vt p^oba miraretur
Sic factū est de clausula scōa. s. Bñdicta
tu in mulierib^{us}. Cū p^o ei p^odiceret. Et bñdi/
ctus fruct^{us} v^{er}it^{as} tui. totū^m humilitatis mgr
sua inspiratiōe sciens scriptuz. Nō te laudet
os tuū s^{ed} alienū. eandē clausulā dicere nolu/
it. S^{ed} mor illa intūete p oīfam formam ce/
los penetravit. Tūc p^omū hgo venerabil^{is} se
illo exaudiriā intelligēs grās egit xpō q^{ui} tam
celerit^{er} implevit desiderii suū ex semetip^{so}

LXVII

Erat in regno frācoz ep^o qdā etate iuue/
nis s^{ed} magne religiōis. nois ei^{us} siue dyoces^{is}
ei^{us} nō memini. Dic tāte fuit pietatis. mife/
ricordie ac humilitat^{is}. vt eq^{ui}trans ī via nemi/
nē leprosoz sibi occurrentiū sine elemosina
p^{re}teriret. Sepe etiā de eq^{ui} descēdit et p^{er}ētes
pueniens nūmis manib^{us} illoz tanq^{ue} xpī gā/
zophilatio imissis atq^{ue} deosculat^{is} itez ascē/
dit et p^{re}cessit. Die qdā dñ p stratā publicā in/
cederet leprosus qdā sec^{us} viā stans in agro
voce rancissīma vt sibi misereret clamauit.
Erat em̄ aspect^{us} ei^{us} tā horrid^{us} et qñ a lep^{ro} raz
corrosus vt ocul^{us} human^{us} nō sine cruciatu il/
lū inspicere posset. quē vt sanct^{us} ep^ous vidit.
misericordia mor^{is} mor^{is} de eq^{ui} ruit et añ illum
currēs obtulit elemosinā. Ad quē leprosus
Nō sunt mihi necessarij nūmi tui. Cui cum
ep^o rñderet. Quid g^o vis vt faciam tibi. Ille
subiūxit. Ut putredinē hui^{us} infirmitat^{is} mee
abstergas. digito oīdens sanie de naribus
pfluente^m magni horrois atq^{ue} feto. s. Quaz
aut^{em} cū vir btūs xpī amore succensus manu/
tergeret. Clamauit ille dicens. Cessa cessa.
asperitatē digitoz tuoz tolerare non valeo.
Cūq^{ue} adhiberet p^{re} camisie sue q^{ue} de panno
fuerat fact^{us} subtili simili clamore phibit^{us} est.
Tūc ep^o. Si pati nō potes manū. si nō pā/
nū delicatū. vñ vis vt abstergas. Rñdit autē
leprosus. nihil aliud pariat p^{re}ter linctionem
lingue tue. Vox aut^{em} ad illud p^{re}bū lucta m^{ul}
tū mag^{is} suboriri cepit ī corde p^ostific^{us} int^{er} g^oti/
am et naturā. Illa vt fieret volēte. ista cōtra/
dicēte. s^{ed} grā dei coopante et nature vim fa/
ciēte linguā apposuit et p^omuscidē elephant^{is}
nā lūxit. Vira res. Vox de narib^{us} ei^{us} q^{ue} le/
prosus videbat^{ur} gēma p^octiosissima lapsa est ī
os ep^o. Et vt oīderet se xpī qd ad pbādā
ep^o i^utuē fuxerat se leprosum ī ocul^{us} ei^{us} glo/
riose celos ascēdit. Et q^{ui} ei^{us} dē gl^{ori}e p^{re}iceps
futur^{us} esset ep^o ascēdēs repromisit.

LXVIII

Mulier qdā cū apes mltas nutrirer et il/
le nō p^oficeret imo passim morerent^{ur}. cūz p^o h
remediū circūquaq^{ue} q^{ue}reret dictū est ei. qā si
corp^o dñi int^{er} illas locaret. mor^{is} lues ipā ces/
saret. q^{ue} eccliam ad iēs et se cōicare velle simu/
lans corp^o dñi sumpsit qd statim a sacerdo/
te recedēs extraxit. et in vno ex alucolis illō
locavit. Vira dei potētia. Vermiculi crea/
toz agnoscētes d^{omi}ni sanis suis dulcissimis ho/
spiti dulciss^{im}o capellulā mire structure fe/
cerūt. in q^{ui} altare ei^{us} dē materiei erigētes sa/
cratissimū corp^o sup illud posuerūt. Et bñ
dixit dñs opib^{us} eoz. Processu t^{em}p^{or}is cū femi/
na idē vasculū apuisset et iā dictū oratorium
p^{re}siderasset expauit currēsq^{ue} ad sacerdotē cō/
fessa ē ei oīa et q^{ue} egit et q^{ue} vidit. Tūc ille assū/
ptis proebianis suis ad vasculū venerunt.
apes circūuolātes et in laudē creatoris reso/
nātes abegerūt. capellule parietes fenestras

Ex cesario

tectu. capante. ostiū et altare admirātes cor /
pus dñicū laude et glā retulerūt. licet autē /
mirabilis sit deus in sanctis suis. mirabili /
or tñ in his minimis p̄dicatur.

LXIX

Tpe illo qñ manifestari ceperūt hereses
albiēses qdā maligni p̄ture diabolica sufful
ti qdā signa atq; portēta oñderūt. qb; et eas /
de hereses roborauerūt et mltos fidelī i fide
subuerterūt. Sup aq; ambulauerūt et n̄ sūt
submersi. Cernēs h̄ sacerdos qdā s̄d̄ catho
licus et vita religiosus sciēs h̄a signa cū falsa
doctrina eē nō posse corp⁹ dñi cū p̄xide ad
flumen vbi illi p̄lis suas ostēduri erāt virtu
tes deportauit. dixitq; i audientia oīum. Ad
iuro te diabole p̄ eū quē in manib; porto ne
in h̄ flumie ad hū p̄li subuersionē per hos
hoīes tātas exerceas fantasias. P̄ h̄ p̄bail
lis sup yndas flumis ambulantiyb; vt pus
sacerdos turbat⁹ corp⁹ dñi cū p̄xide i flumē
iactabat. Vira xpi potētia. Hoc em̄ v̄ele
mentū terigit sacm̄ fantasia cessit veritati. et
p̄fendo illi facti qñ plumbū descēdentes i p̄
fundū sunt submersi. P̄xis p̄o cū sacramen
to statim ab angel⁹ sublata est. Vidēs sacer
dos h̄ oīa de miraculo qdē exultauit s; de
iactura sacramēti doluit. Totā vero noctē
in lachrymis et gemitu transiens mane p̄xi
dem cū sacramēto repperit sup altare.

LXX

Erkenbald⁹ de burbay vir nobilis erat et
potēs. tant⁹ amator iusticie vt nullā in indi
cijs respiceret psonā. Dic autē cū grauit isir /
mare. lectoq; decūberet i prima camera tu
multū clamoresq; femineos audiuit. Qui cū
de causa sciscitare null⁹ ei circūstantiū p̄ita
tem dicere p̄sumpsit. Tūc mītrēs vnum ex
pueris ait. p̄cipio tibi sub iurmentatōe oculo
rum tuorū vt dicas mihi merā p̄itatē. Cui il
le pauēs r̄ndit. Dñe domicell⁹ me⁹ fili⁹ sozo
ris v̄refeminā vt opprimere voluit. et hec fu
it causa clamorū. Ad qd p̄bū valde cōmor⁹
dixit militib;. Ite et suspendite illū. Milites
obediētiā simulātes. postq; egressi dixerunt
ad inuicē. Si occiderim⁹ iuuenē hūc nobi
lē et dñs n̄r sic opinabile est mortu⁹ fuerit. v̄
morte mulctabimur v̄l erim⁹ excoztes. Oīa
tñ iuueni incumātes et vt p̄ntic auūculi se s̄b
traheret cōmonētes. p̄horas aliq; ad dñz
suū ingressi se ei⁹ iplesse mādātū affirmaue
rūt. Quinto p̄o die iuuenis estimās auūcu
lū o culpa eē placatū v̄l imemorē. ap̄to ostio

introspexit. quē vt infirm⁹ p̄sperit. h̄bis blā
dis intra se sedere p̄cepit. vno brachio collū
ei⁹ stringēs. et mān altera culcel. i suū clā ex
trahēs gutturi ei⁹ infixit et occidit. Qui cum
plāctur dolore mltorū elat⁹ et toti puincie i
cussit horrozē. Sz erkenbaldo addit⁹ do
lor dolori a dō vt iualescēte ifirmitate p̄epo
mitteret petēs sacz sibi corp⁹ deferri. q cum
venisset ille cū mltis lachrymis et p̄ritiōe cor
dis oīa petā sua p̄fessus ē. tacita tñ iuuenis
interfectōe. sup q ep̄s irat⁹ r̄ndit. Quare sub
riter parriciidū qd p̄misist⁹ i cognatū vestz
Dicte illo. fuit ne h̄ petm̄. Subiecit ep̄us.
Etia crudele nimis. Et ille. Ego neq; petm̄
iudico. neq; a dō mihi remitti depesco. Rñ
dēte ep̄o Ego vob xpi corp⁹ nō tradam nisi
parriciidū idē p̄fiteamī. Subiūxit vir nobi
lis. Sciāt⁹ dñe me n̄ illū occidisse ex aliq; rā
core siue motu ire. s; solūmō ex dī timore. se
loq; iusticie. Rñq; aliq; filiū sozoz; p̄l dūli
gere potuit. q; eo dilexit illū. Si mihi corp⁹
dñi mei negauerit⁹ ego illi corp⁹ et aiam meā
p̄mitto. Nec ei⁹ dixit p̄t exēplū ne iusticie
iudicio derogare videret. Vix p̄ntifex limē
dom⁹ egressus fuerat et ecce egros⁹ eū reuoca
uit dicēs. Reuertimī dñe ep̄e reuertimī. vi
dete si i p̄xide habeat⁹ corp⁹ xpi. qd cū fecit
set nec aliq; i ea repperit⁹. subiūxit ille. Ec
ce quē mihi negast⁹ ip̄e se mihi n̄ negauit. ap
paruitq; hostia i ore ei⁹. Et iplertū ē in eo qd
p̄ sapiētē dictū ē. Diligite iusticiā q iudicat⁹
terrā. Sērite de dño i bonitate et i simplici
tate cordis q̄rite illū. qm̄ iuenit⁹ ab his q nō
tēptant illū. apparet at eis q fidē hnt i illum.
Ep̄us p̄o pauēs tātū miracm̄ vbiq; diuul
gauit.

LXXI

Magister maurici⁹ parisiē ep̄s añ mor
tē suā tā gūit infirmat⁹ ē. vt materia rapta i
cerebrz sensum ei subtraheret. i tali ei defectu
posit⁹ cū corp⁹ dñi cū instātia postulass; et bi
q circa eū erāt p̄t sensus iopiā illd ei dare n̄
auderēt. pcurauerūt cū sacerdote vt hostiā n̄
bñdictā appoztaret. Qui cū veniss; cū mltā
reuerētiā q̄lit decebat ep̄um cōicare. mor vt
limē dom⁹ sacerdos attigit. ep̄us clara voce
clamauit. Tolle tolle. nō ē dñs de⁹. Reuela
uerat de auriculā ei⁹ vt itelligerz qd circa se
ageret. Stupēte sacerdote necnō et alijs q
aderāt reuersus ē v̄z xpi corp⁹ deferēs. Qd
cū h̄bis catholicis vald atq; p̄pūctis adorās
duore suscepit cū q et sensū ad glām dei sub
tractā p̄fecte recepit. Sicq; i bona p̄fessioe

Distinctio Sexta

plen⁹ fide et caritate miguit ad dñm nr̃z xp̃z
LXXII

Tpe scismat⁹ in⁹ philippū et ottonē domi-
nus guido cardinal⁹ aliqñ abbas cisterciēf.
cū missus fuisset coloniā ad pfirmādam ele-
ctionē ottonis. bonā illic p̃suetudinē insti-
tuit. Precepit ei vt ad eleuatōz hostie om̃is
p̃p̃s i eccia ad sonitū nōle veniā peterz. sicqz
vltz ad calic⁹ bñdictiōz p̃strat⁹ iaceret. Pre-
cepit etiā vt q̃ciēs deferēdū ess⁹ ad infirmos
scolar⁹ siue cāpanari⁹ sacerdotem p̃cedēs p̃-
nolā illō pderet. Sicqz oīs p̃p̃s tā i straz qz
i domibz xp̃m adoraret. Retulit eis eodē tpe
casum satz miraculosū. Miles qdā i frācia
fuit tāte deuotiōis vt q̃ciēscūqz xp̃i corp⁹ ele-
uari siue deferri videret p̃strat⁹ illō adoratz
Lōgūt vt die qdā vestibz suis p̃ciosis idu-
tus intraret ciuitatē. Lūqz platea in q̃ eq̃ta-
bat nimis esset lutosa ex iprouiso obuiū ha-
buit corp⁹ dñi. Quo viso modicū itra se de-
liberās ait. Quid facies mō. si i tāta pfundi-
tate te p̃strauer⁹ p̃dita sūt vestimēta tua hec
delicata. Si p̃o n̄ descēder⁹ saluberrime cō-
suerudis trāsgressor⁹ sp̃ accusabit p̃scientia
Quid plura. Breualefcēte deuotiōe de eq̃ p̃-
siliēs in lutū se misit. in q̃ flexis genibz eleua-
tis manibz corp⁹ xp̃i adorauit. Et qz dulcis
sim⁹ dñs honorātes se nō solū i futuro r̃mu-
nerat. imo etiā in p̃nti nōnunqz rebonorat.
Bēgit sua potētia vt totū lutū nec vna qdem
gustula vestimētis ei⁹ adhereret. Tūcequū
cū multa ammiratiōe reascēdit et amplius in
fide p̃fortatus deum glorificauit.

LXXIII

In diocesi leodiēsi i villa q̃ elselo dē laic⁹
qdā habitabat religiosus noīe winād⁹ mo-
nach⁹ nr̃i i vinādīa q̃ nomē traxerat auūcu-
lus. Hic tpe qdā pegrinatōis grā cū q̃bus/
dā puincie sue hoibz hierosolimā p̃feci⁹ est
In die pasce cū p̃solēnia missaz se ad rituz
suū illi p̃pararet eisqz p̃dicē⁹ i vinand⁹ vt hō
valō deuot⁹ suaderz dicēs. Eōueniēs ē frēs
vt i hac sacratissima die q̃escētes oēs ei⁹ ho-
ras pauidiam⁹ p̃suadere n̄ potuit. Festinā-
tibo autē eis ad portū ip̃e remansit. oīaqz diei
officia illi⁹ pauidiēs sol⁹ p̃ eos die seq̃nti itez
arripuit. Qui p̃sona magne reuerētie in eq̃
occurrēs atqz salutās ait. Cur sic bone hō
sol⁹ incedis vlt⁹ vñ venis Rñdēte eo ab hiero-
solimis venio et sic atqz sic mihi p̃triguit. Illep-
tin⁹ sic subiūxit. Ascēde et sede p̃ tergū meū.
bñ seq̃mur socios tuos. Qd cū feciss⁹ eadē

die iuxta p̃dictā villā eū deposuit dicēs Lo-
gnosco⁹ vbi sis. dicēte illo. Prouiciā qdē co-
gnosco. s̃z qd circa me agat ignoro. Eqs ad-
iecit. Qz xp̃m ih̃m honorasti. idcirco missus
sum vt te reducerē. ecce domus tua. Vade et
enarra mirabilia q̃ circa te gesta sūt. Quē cū
noti ei⁹ vidissent. dixissentqz vbi sūt socij tui
rñdit. Hodie fui i hierlm et reliq̃rūt me ibidē
p̃cedētes me. Et si crediderē ei dicētes Se-
nex iste delirat. Qui statim p̃ciuiū subsannati-
ones declinās cū pecunia q̃ ei superat ex g̃-
tia celest⁹ duectorz linia bri iacobi apli peti-
uit. et añqz socij ei⁹ rediret ip̃e redijt. Duplici
g̃ testimonio ille gl̃ificat⁹. pegrinor⁹ vīez q̃ i
pasca i hierlm sit relic⁹. et p̃ciuiū q̃ die seq̃n-
ti i elselo sit visus ab vtriqz magnificat⁹ est
dñs ih̃s xp̃s tāta mirabilia vbiqz diuulgā-
tibz

LXXIII

Retulit nob⁹ nup abbas qdā ordīs nr̃i d⁹
qdā mōacho cui tanta a dño p̃cessa ē grā vt
p̃tute vestimētoz ei⁹ mlti sanarēt. Sepē si tñ
adhuc viuit dū frēs vestes ei⁹ induit vlt⁹ cin-
gulo se cingūt sanāt. Qd cū qdā tpe ei⁹ abbas
p̃siderass⁹. nec aliqd specialitat⁹ i illo vidiss⁹
in his p̃bis eū secreti⁹ allocut⁹ ē. Dic mihi si
li q̃ est cā tātoz miracloz. Rñdit ille. Nescio
dñe. Nō pl⁹ ceter⁹ fr̃ibz oro. nō pl⁹ vīgilo. nō
pl⁹ ieiuno. n̄ pl⁹ laboro. s̃z vnū scio q̃ me nō
p̃t extollere p̃sp̃eritas neqz frāgere aduersi-
tas siue d̃ p̃sona mea siue etiā sit d̃ p̃sona ali-
orū. Qui cū dixisset abbas. Nō te turbauit.
q̃ miles tal⁹ nup grāgiā nr̃am icēdit. Rñdit
Hō. totū ei dño dō p̃misi. Si modicū hēo.
cū gr̃apactōe accipio. Si mltū itez gratias
ago dño. Et cognouit abbas q̃ cā tāte p̃tu-
tis ess⁹ amor dei et p̃cept⁹ rez terrenaz

LXXV

Miles qdā religiosus albert⁹ nomie co-
gnomēto s̃choraret añ p̃uersiōz i armis erat
tā strēnu⁹ in militia et tā noīar⁹ vt pene om̃s
nobiles terre nr̃e certatim ei sua munuscula
dextrarios videlicet et vestimēta p̃ciosa diri-
gerēt. q̃ten⁹ illū sibi associaret. Die p̃o qdāz
dū qdā obfessa puella duodecim annor⁹ cu-
iusdā militis filia in qdā sedēs ecclia a reli-
giosis exorcisaret in risum resoluta clama-
uit. Ecce amic⁹ me⁹ venit. Reqr̃ētibz illis de
q̃ diceret. rñdit illa. Bñ videbit⁹ eū. dicebat
etenī de p̃dicto milite q̃ illa eadē hora satz re-
mo⁹ fuerat ab ecclia. Qui q̃to pl⁹ p̃p̃inquit.
tāto pl⁹ illa exultauit. Qui p̃o cū eccliam in-
traret illa ei assurgēs et manibz plaudēs salu-

Ex cesario

ranit eū dicēs. **E**cce iste ē amīc' mē'. cedite. cedite. sinite illū appropinquē. **E**rat ei indu- tus vestib' purpureis atq; culcellar'. q' cū ac- cessisset ad eā z dixisset sū ego amīc' tu'. **R**ñ/ dit p os puelle diaboli. **E**tia amīc' mē' opti- mus. oēm eī voluntatē meā facis. **D**e q' v/ bo miles satis turbat' est. licz dissimularer. **S**ubridēs tū sic ait. **T**u demon stult' es z fatu'. **S**i prudēs esses nobiscū ad torneā/ mēta pgeres i q'bo hoies capiūt z occidunt. **U**t qd sine cā veras puellā hāc innocuāz q' nō peccauit. **D**icente diabolo. **S**i vis vt te cū p'gā sine vt intrē i corp' tuū. **R**ñ dit miles. **L**erte nō intrabis i me. **E**t diabol' **E**cce de- vt sedea i sella tua. **Q**d cū negassz petiuit lo- cū in aliq' pte eq' v' freni. q' oia negata sūt ei. **A**d quē rursus diabol'. **N**ō possum pedes currere. **S**i vis vt tecū vadā aliquē mibi sal- tē locū pcedas circa te. **M**iles v' puelle cō- passus ait demōi. **S**i illā volueris deserere pcedā tibi vna lingulā pallij mei taliz dīdōe vt in nullo me ledas. z tādū mibi adhereas q'diū torneamēta q'ro. qū tibi p'cepo bona tua voluntate sine p'radictōe recedes. **E**t iu- rauit ei diabol' dicēs. **N**ō te ledā sz p'mone/ bo. **E**riēsq; de puella lingule pallij ei' isilij. mirabili motu se p'dēs. **A**b illa hora rācum glie i torneamētis militi accessit. vt q's lācea deicere veller deiceret. q's cape caper. cū eū/ te ibat. z cū loqnte loq'bat. **Q**ū p'ix' i ecclia orabat dicebat. **N**ō murmurā nimis. qū aqua bñdicta se asp'it itez aiebat. **V**ide ne me tāgas. **L**ui miles. **S**i vna gutta te reti- gerit nō mibi placebit. **T**pe illo q' crux p'di- cabat cū miles it'raret eccliam grā signōis. dyabol' eū retrahere nissus ē dicēs. **Q**uid h' ags. **R**ñ dit miles. **D**eo p'pono fūire z tibi re- nūciare. **R**ecede gā me. **N**ec dicente milite rñ dit sathan. **Q**uid tibi i me displicuit. nun- q' te lesi sz dicauit. p me gliosus fact' es nimis. **A**ttamē tecū manere nisi sentias nō potero qz h' tibi p'misi z iurauī dū puellā reliq'ra. qz te in nullo lederē sz sp. p'mouerez. **T**ūc dixit miles. **E**cce cruce iā suscipio z vt ilico nunq' reuerfur' recedas a me i noie crucifixi te ad iuro. **E**t reliq' eū diabo'. **Q**ui mox cruce si- gnar' mare trāsijt vbi duob; annis xpo dño militās reuerfus hospitale magnū atq; di- tissimū pegrinis z paupib; edificauit. **H**abe- bat eī annuatī p' q's tredecas libras argēti in redditib;. **I**n q' hospitali vsq; hodie cum vxore sua i habitu religionis mēbris xpi.

nit. z religiosoz oīum maxie ordīs nri susce- ptor deuor'. **Q**uib; i loco dicere solet. **V**os dñi abbates z vos monachi nō est' sci. nos milites torneamēt' operā dātes scī sumus qz demones nob' obediūt z absq; vlla lesiōe nos sequunt' illosq; ab hoib; eijim'. |

LXXXVI

Scolastic' bunnensis nup veniēs de stu- dio parisiēsi hīstoriā retulit sat' mirabilē re- cētiori tpe illā asserēs gestā. **F**amiliā iquit cuiusdā viri nobil' atq; potētis d' frācia me/ retrix speciosa seq'bat. **C**ū q' cū mlti idifferē ter peccarēt. cleric' qdā religiosus eiusdē no- bilis capellan' d' subuersiōe familie dolens dñm his p'bis allocut' est dicens. **D**is pene familia v'ia meretric' h' p'ubernio corrupe- tur. qz p'ctā oia d' de manu v'ia req'ret. **E**t sciat nobilitas v'ia q' meo fuitio carebit' si nō fuerit amora. **D**ox illa vocat'. p'ba ei sa- cerdos' itimant. ad q' sic rñ dit. **D**ñe ex mu- dia loquit' h'. qz voluptati ei' cōsentire nolui idcirco me psequit'. **I**llo rñdēte mēt' vir eī cast' est. **I**lla mox subiūxit. **E**go celerius faciā vos expiri veritatē. **S**tati accedēs ad clericū sub forma penitētis tachymis p'fu- sa post fierā cōfessionē adiecit. **D**ñe tā vehe- mēter de p'fona v'ia tēptata suz. nisi mibi cō- sentiēdo ignē a vob' succēsum extinguas' vi- uere ego nō potero. **A**d qd p'bu cū se vir iust' cruce signasset. eāq; illa hora p'bis q'bo pote- rat submouisset. **S**eq'nti v'io die iterū veni- p'ba iā dicta repetiuit. **H**etia adijciēs. **S**i nō fecerit' qd postulo. ecce meipam interficio. **Q**uo audito cū plurimū timeret nec tū ali- quo mō libid' n'p'sentire p'poneret. **R**espōdit. **E**cce tali die tali i loco si voluer' tecuz doz- miā dūmō te nō interfecer'. **S**ic illa lero aio recedēs dñm suū mox adijt. z qz capellan' su' sibi talia ac talia p'missz. p'acib; p'bis i/ dicauit. **I**nterim cleric' scolarī suo p'cepit vt in designato loco lectū ex lignis planis cō- poneret. ligna arida cū stramine subijceret. deinde lintheamē decēter subertēderz. **Q**d z factū est. **D**ie v'io staturo venit clericus. ve- nit z mulier. sz cleric' stipula pus succensale- crum ascēdit. illā vt simul ascēderet vocauit. **Q**ue flāmas ex oi pte cernēs exurgere retro cessit. crebriusq; vocata ad tā horredos am- plet' venire recusauit. **C**leric' v'io dei adiut' grā nō aliter sensit illū ignē q' ventum rois flantē. nec est adust' caput' ei' neq; vestimen- ta ei' in aliq' sūt lesa. **Q**d vt misera illa vidit

Distinctio Sexta

territa et ad horam de tam grandi miraculo com-
puncta tam domino suo quam ceteris publice professis et
sanctis viz sine causa ex solo rancore et inuidia
ob vindictam promissae accusacionis infamasset.
ipse vero vir venerabilis non ingratus domino deo nostro
ad ordinem se traxit ut predicatorem.

LXXVII

Retulit mihi abbas Theodericus mona-
chus quondam comes et videretur satis mirabi-
lem. Houi inquit in consuetudine carnificis quendam
hoiorem in officio suo primum satis nomen illi ex-
primens. Dic cum tempore quidam tertia feria ante cine-
res tota pene nocte in comestationibus expeditis
set mane quasi ad ablucandas carnes cum quodam
suo collega tabernam intravit. Cumque ad offi-
cium misse pulsaretur et fideles ad ecclesiam con-
fluerent. necnon ex eadem taberna iamque soli hi
duo illic remanentes poterant. ait alter carni-
fici. Eerte modo diu nimis expectauimus eam
ergo ad ecclesiam propter sacros cineres. Cui il-
le mysterium cinerum irridendo respondit. Sed ego
tibi dabo cineres et tu mihi. tollensque cineres
de latere iacrauit super caput eius. et ecce mor-
phea irrisuonis subsecuta est. Nam statim circa
caput et faciem tantum sensit puluerem ac si folli-
bus ei insufflaretur. Cumque territus clamaret.
tantum ore cineres hausit ut pene suffocatus
fuisset. Accurrerunt multi plagam tam mirabilem
videntes. Duxerunt in primam insulam. in qua
non pulvis sed gramen erat sed nihil ei profuit. in
pomerio. in solario. neque in aliquo loco a turbis
cinerum se defendere potuit. a quo tandem suf-
focatus penam irrisuonis soluit.

LXXVIII

Egrorabat in hemmehode cenobio sacer-
dos Isenbar nomine custos ecclesie postquam trice-
simum annum agens in ordine et ad extrema perdu-
ctus est. Media nocte cum super eum mistros vi-
gilaret diligentia. audierunt eum leni susurrio
bas sonare. timentesque ne mortui primus aliena
loqueretur. ori loquentis aure adhibita intellexerunt
perbim sublimia edificacionis plena de gloria ce-
lestium et inenarrabili leticia sanctorum. Dignum ergo
iudicantes testem his idoneum adhiberi nuncia-
uerunt habbari. qui et ipse graui laborabat infir-
mitate. Vocatus abbas affuit. Interim ceci-
dit horologium. et occasio sumpta sic fari ce-
pit. Ach quod suauem noctem exegi. quod delectabili
horologio temperando operam dedi. quod dulces et
quod suaves precor audiu. choros in celo psallenti-
um iterui. Ach quod concorditer quod delectabiliter
psallebat. In nostro sacro solet esse dissolutio.

tedium. lassitudo. ibi longe aliter est. In una omnis
pervenit melodia super omne quod delectat dulcio-
re. Infatigabiles laudare non cessant. et quanto
plaudat tanto plius crescit amor laudandi. et mi-
rabili atque ineffabili modo pervenit in visum gustu-
me quod non vacat a laude creatoris. Ibi
ei vidi homines nostri ordinis super omnes alios emine-
re claritate et dignitate et gratia precellere. Qui ei
magis humiliter sunt mediocriter per christum prenti
glossis ibi exultant. abundantior accipietes pro
latior facie splendidissima. statura celsi. veste
etiam glossi. Cum his aut familiariter conversatur su-
et amico refect colloquio. Apparuerunt etiam mihi
fres nostri dominus wernerus prior et dominus. B. et dominus
A. et dominus Luno. et dominus David honore celsi.
candidissimis iduti cucullis. quod nitore oculis
meis tam erat impenetrabilis quam radii fulguris co-
ruscantis. Tanta gloria vestium delectat sollicitus
querere. si tale ego habiturus essem. et dixerunt.
Qui vivit irreprehensibiliter. tale vestire sperare
potest. Si vero vicium latuerit in conversatione. macula
apparebit in illa veste. Culpa enim vite maculam
generat in veste. Immaculata ergo merebit il-
le habere vestem. quod se a maculis servat immunem.
Et dixi quod sunt macule. Et illi. Murmura-
tio. detractio. invidia. negligentia. quicquid
sinceritatem cordis maculat et perfundit. Qui ra-
lia agunt in gloria vestis maculam ponunt. Tu vero
per multis laboribus et vite honestate silem for-
tieris vestem. His dictis faucibus arefactis. vi-
ribusque exhaustis defecit loquens. Post modi-
cum instillata refocillatus. et resumproque spiri-
tu ad loquendum se parans spem fecit auditoribus
Et ait. Utinam differret me dominus usque dum con-
pleto opere dei dominis nostris loqui possem. Ach quod
leri nunciamus batul essem. quod lera quod stupida nar-
rare quod vidi quod audivi et sensi. quod parata sunt di-
ligentibus deum. et in laude eius vigilantibus. Et
abbas. Fratrem quomodo habuisti. Et ille. Quater
hac nocte rapto sum ante deuspectum meum aptus
est et anima mea educata est et statim fui inter cho-
ros angelorum et vidi dominam nostram in immensa
claritate cum suis sacris virginibus quod se mihi
misit in necessitate affuturam. et sanctum michael
cum multo exercitu angelorum preparatum in auxilium
mihi. Nam altari et memorie sue honorem
solebam impedere et innumerabile multitu-
dinem sanctorum et quod antea non videram statim cognovi.
Rursus spiritus et viribus deficiens loqui cessavit. Tunc
pulsus itaque de forbicula paucillum accepit. et
gustans ait. Quod dulcis est dominus gustanti-
bus. Quanta est suavitatis eius abundantia.

Ex cesario

q̄s larga q̄s indeficiēs 7 oīm deliciāz copijs
affluēs q̄ me i hac nocte reficere dignat⁹ est.
Dulcedo illa dulcedo gr̄issima optabil⁹ et
p̄stātissima. **O** q̄s singlar⁹ q̄s excellēs 7 ieffa/
bilis. **I**nt⁹ erā. i corde vtiq̄z teneo. p̄bis at
explicare n̄ valeo. Quā sentire potui. n̄ pos/
sum effari. rei nimietate vict⁹. **T**ā felici refe/
ctiōe pass⁹ hāc refectōz supaddere supfluum
duco. **H**ec breuez modiciū nutrimentū p̄stat
illa i p̄petuū reficit 7 saginat. **O** q̄s beati sūt
q̄ illa sine fine fructuri sunt. **I**ubete abbate
vocati sūt q̄dā nouiciū viri q̄ndā i seclō cla/
ri frute militari insignes q̄s ita p̄solatus ē.
Vere felices est⁹ 7 ter q̄terq̄z beati. q̄ d vana
vra p̄uersatōe atq̄z mūdāna vanitate p̄ diuī
nā mīam vocati est⁹ p̄tē i cel⁹ cū iust⁹ habitu
ri. **C**ōstat ei d salute vra si tū p̄seueraueritis
Nā dñs dauid indefinēt p̄ vob p̄ces ad do/
minū fundit. q̄ten⁹ q̄d salubrit⁹ ichoast⁹. feli/
citer cōpleat⁹. **A**nū aut⁹ eoz noīe expmēs d
eo dicebat nisi portas claustrī igressus fuī/
ser mori⁹ etne portas nō euasiss⁹. **A**derāt et
hospites p̄uertēdi gr̄a d sedib⁹ suis euocati.
s⁹ nimio adhuc rez t̄palū amore detēti rem/
arduā aggredi dubitabāt. **Q**ui fiducialiter
accedētes ad viz dei mētīq̄z fluctuatōz cō/
fessi sūt. q̄ videlic⁹ velle adiaceret eis. p̄fice/
re aut⁹ bonū nō inuenirēt supplicabāt vt ora/
tiōib⁹ ei⁹ adiuti mererēt i bono stabiliri. **E**t
ille. **Q**uidiu mēte adheret⁹ seclō nō potest⁹ p̄
fecte placere dō nec firmari i bono habētes
volūtātē fixā i malo. **Q**uap̄opt⁹ recedite oī
no ab his q̄ inutilit⁹ amat⁹ 7 nō deerit vobis
gr̄a saluator⁹. **S**i vidisset⁹ q̄ ego vidi omnē
gl̄iam mūdi vilē reputaret⁹. **D**einde mltā q̄
rebāt. ille de p̄te. ille d frē. ille d suo statu fu/
turo. ille d p̄nti. **S**z vir dīta singul⁹ r̄nsum
t̄pauit. vt secretoz reuelator 7 p̄scientiaz in/
spectoz eē p̄bare⁹. **N**ox vocāte dño scr̄a illa
aīa carne soluta ē ad dolores corpis vltra
nō reditura s⁹ vt credim⁹ immortalitatis luce
vestiēda 7 p̄ni gaudioz suauitate reficiēda

LXXIX

Erat i eadē domo sil⁹ laic⁹ p̄uersus noīe
obert⁹ vir morib⁹ ornat⁹ 7 actōe circūspect⁹
a p̄mis adolescētīe annis deseruēs i ordie
ad oē iubētis iperū hular⁹ 7 p̄mp⁹. **H**ic cū
annis circū triginta frīb⁹ infirmis tā deuo/
tū q̄ sedulū exhibuiss⁹ obsequiū. ip̄e quoq̄
diuersa corpis ineqlitate corrupt⁹ est. 7 i ma/
gnis laborib⁹ supuiuēs annis q̄si vigiti lon/
gū trahēbat martyriū. verū tū licet corpe in

ualidus animi p̄uidētia nō deerat fratrū
necessitatib⁹ prudētē disponēs oīa. **T**andē
mortalitatz vigēte p̄cella. 7 lāguore iualescē
te diē suū funct⁹ vita simul 7 dolorib⁹ erept⁹
est. **N**octe beati stephani q̄ prima est natali
dñi pulsata est tabula defunctor⁹ p̄ eo. 7 sur/
gētes festināter aduenerūt frēs. oīdib⁹ mu/
niētes frīs exitū. **I**acebat aut⁹ vt mori⁹ est po/
sit⁹ sup⁹ mattā extremū trabēs sp̄m. **D**icta le/
tania cū adhuc aliqd spiramētī supesse vide/
ref. incepti sūt psalmi. **I**nter dicendū tā/
q̄ de leui somno reuixit circūferēs oculos 7
iubete abbate reposu⁹ ē i lectū suū 7 reuersi
sum⁹. **Q**uid ā aut⁹ rei nouitate p̄culsi manse/
rūt circa eū. expectantes donec p̄ualesceret
sp̄s ei⁹ cupiētes audire ab eo q̄d h̄ ess⁹ m/
raculi. **P**ostq̄ aut⁹ sibi reddid⁹ ē ita dicere ex/
orsus ē. hic ego quid facio. certe h̄ esse nolo.
Erā int⁹ angelos. celestis armonie suauitate
demulcebar deputat⁹ erā b̄tō p̄thomartyri
glie ip̄i⁹ consors 7 collega futurus. **H**ic ego
quid facio certe redire volo. **P**ost modiciū
itēz tabula pulsata est 7 feliciter obdormi⁹
in dño vt credim⁹ nō est fraudat⁹ a deside/
rio suo p̄tē habitur⁹ in sorte sanctor⁹.

LXXX

Luno magn⁹ dñs castri de Dalburch.
vir potēs 7 diues i seclō. tā valēs i militia ne/
dicā i malicia. q̄s vigēs i prudētia seclari. aū
finē vite i sepefato claustro habituz suscepit
regularē. **E**t qz t̄pis lōginq̄tate nō poterat.
mori p̄bitate dies suos dimidiare satagebat
Ubi ad op̄fē q̄p̄sumat⁹ i breui expleuit t̄pa
mlta. placita ei erat dō aīa illi⁹. **A**n 7 q̄ voca/
uerat eū ad suū fuitiū nō solū p̄stitit ei veni/
am delictoz. s⁹ 7 i tali ordie p̄cognitū ei fecit
finē suū. **H**ēbat quē p̄tholarium pulcerri/
mū quē eq̄rie sue p̄p̄tētū nobilē deputaue/
rat. **Q**uē cū vir nobil⁹ henric⁹ d isenburg cō/
cupiscerz. neq̄ p̄cio h̄re poss⁹. h̄ actū ē vt ab/
scōse subtrah⁹ ei trāsmitteret⁹. **Q**uē cū mini/
me redderet missus ē p̄dic⁹. **L**uno q̄ eidem
henrico fuerat i seculo amicissim⁹. **E**t cū ni/
hil p̄ficeret vidēs hoīem obstinatū irruēte i
se vt p̄patuit spū dei ad diuinū eū iudiciū
appellauit diē ei p̄figēs. **Q**uid plā. **H**enric⁹
appellatōz p̄tēpsit. 7 cūno domū rediēs oīb⁹
modis q̄b⁹ potuit ad eū dē diē se p̄parauit.
Dicebat igit⁹ abbati. **D**ñe sexta feria crucez
accepi. sexta feria transfretani. sexta feria i ca/
pella mea me vobis tradidi. sexta feria habi/
tum indui regularē. deus sexta feria laborū

Distinctio Sexta

meorū mibi restitueret mercedē. Expletus hō iā
tribus annis i scā puerlatōe febre correptus est.
Uisitatus ab amicis se dixit tertia die mortuū
rū. Illi autē recedere volebāt eo q̄ leuissimē
infirmus et nulla adhuc signa mortis appare-
rēt. Ipse rogabat ne solēnitati sue deessent.
Et cū ēt moreretur die tertiū hō est i vigilia
sci iacobi sic ipse p̄dixerat. Eo sane tpe erat
mulier obsessa i villa p̄cia q̄ hora mortis eius/
dē cunonis liberata ē. et venit ad sacerdotes
suū dicēs demonē exisse. P̄ paululū hō re-
diēs diabolus? Gū? vexare miserā cepit. Addu-
cta ē igit̄ ad sacerdotē q̄ q̄i p̄cionādo cū dia-
bolo cepit interrogare eū et dicere. Miser tu
exieras. ita ē inq̄t. Et vbi ait fuisse iselū. Ad
q̄d diabolus? Luno ibi sup̄ mattā iacebat et
bebat mori. ad q̄ trāsitiū festinātes pene q̄n-
decim sociorū meorū cū marīo tripudio il-
luc trāsibāt. Et videbar mibi nūq̄ gaudiū
aliq̄d habiturū nisi iuissim cū eis. Sciēs autē
vas istud mibi traditū me amittere nō posse. re-
liq̄ illud ad tps et iui cū eis. Dixitq̄ sacerdos.
Quid actū ē ibi. Rūdit diabolus? Supuene-
rūt maledicti cōsurati illi et circūstātes cada-
uer ita valide populare cepērūt q̄ nullus nrm
ppius accedere ausus fuit. Dixit iterū sacer-
dos Et vbi deuenit aia. Rūdit diabolus? Ad
pedes altissimi. Et videte boni hoies q̄nta
nob̄ iniuria sit illata. Hō iste nob̄ seruierat
p̄ q̄s q̄draginta annis ad oēm voluntatē no-
strā nocte ac die paratissim⁹ et mō tribus annis
tū alteri fuiuīt dñō et ille nob̄ abstulit eum.
Cū igit̄ nob̄ aia auferret furore p̄moti i nos
iucē tora debachatōe grassati sum⁹. Et ego
mō nō habeo vbi me vindicē nisi i h̄ vascu-
lo q̄d mibi traditū est. et cū occupatōe do-
loris remediū aliquantulū recipio.

LXXXI

Erat q̄dā miles i saxoniam ludolph⁹ noie
h̄ tyrān⁹ actōe. Dic cū die q̄dā vestib⁹ nouis
ac scarlaticis indutus i via eq̄tabat. rusticum
cū curru obuiā habuit. Qui cū vestimenta
et rotas impulsu luto aspergeret. ipse vtpote
miles sup̄b⁹ cōmotus valde extracto gladio
homini pedē amputauit. Qui postea dō mi-
serate de p̄tis suis dolēs i domo ordis nri
q̄ porta vocat⁹ fact⁹ est monach⁹. Nō multo
post in infirmitatē grauē incidēs cū q̄tidie a
se mala cōmissa deplangeret. et maxie abscisi-
onem iā dicti pedis infirmario se cōsolanti
rūdit. Nō potero cōsolari nisi videro signa
iob in corpe meo. Et ecce post dies paucos

cicatrice instar fili coccinei p̄templat⁹ est cir-
ca talū suū in eodē pede et in eodē loco vbi
rustico pedē trācauerat. Qui paulatim cepit
cōputrescere ita vt vermes de eo scaturirēt.
Tūc repletus gaudio ait. Vodo de venia
spero q̄ iā video signa iob i corpe meo. Sic
q̄ in multa cordis p̄tritiōe atq̄ ḡfrazactōe
inualecēte morbo spiritū reddidit.

LXXXII

Cōuersus q̄dā cū die q̄dā missus ab ab-
bate suo nauigio trāsire p̄ fluvium albiā q̄ flu-
it p̄ saxoniam nauta ab eo nauilū req̄siuit. Qui
cū diceret nihil se ad manū h̄re pecunie. rū-
dit ille. Date mibi p̄ pignore cingulū vlti-
mū vestis. Nō possū inq̄t cingere his. et mor-
adicat. Ego p̄mitto vob̄ cū ordie meo q̄ di-
midium denariū vob̄ remittā. Et dimisit euz
nauta. Recedēs ab eo p̄uersus eo q̄ res mo-
dica videt⁹ p̄missum parvipēdit nihil finit.
tēs. n̄ multo p̄ infirmat⁹ cū oib⁹ q̄ aderāt mor-
tu⁹ videt⁹. aia egressa cū ad requiē ascendere
vellet p̄dictū dimidiū denariū cui⁹ i p̄fessioe
nō meminit añ oculos hēbat. Qui adeo cre-
uit vt mūdo maior videt⁹. Cūq̄ sursum i
tēdenti obsisteret neq̄ aliud esset q̄d ip̄diceret
ad aglorū petitorū p̄missa ē redire ad corpus.
Diratib⁹ cūct⁹ visioz retulit. et missus ē ab
abbate nauta iteger denari⁹ sub oi celerita-
te. quē vt ille recepit eadē hora p̄uersus expi-
rauit.

LXXXIII

Aḡ thomas theolog⁹ cū i p̄nti expedi-
tione i castro pegrinorū in camera q̄dā lecto
decubēs esset moritur⁹ vidit diabolū i angu-
lo stātē. quē cū cognouiss⁹. voce martini al-
locut⁹ ē eum dicēs. q̄d h̄ astas cruet⁹ bestia.
Dic mibi q̄d ē q̄d maxie vob̄ noceat. Cūq̄ il-
le nihil r̄nderet. subiūxit. Adiuro te p̄ deū. q̄
iudicatur⁹ ē mortuos et viuos et seclm p̄ ignē
vt dicas mibi h̄ interrogatōis veritatē. Ad q̄d
demō r̄ndit. Nihil ē in ecclia q̄d tātū nobis
noceat. q̄d sic vtutes nras enernet q̄s frequē
p̄fessio. q̄n ei hō i p̄tis ē. p̄tis dico mortali-
ty. oia ei⁹ mēbra ligata sūt. neq̄ tūc p̄t se mo-
uere. Cū hō p̄ctā eadē p̄fiteret statim liber est et
mobil⁹ ad oē bonū. Quo audito doctor ille
bon⁹ et cruc⁹ xp̄i fidelis p̄dicator let⁹ expi-
rauit.

LXXXIII

In ciuitate merensi sic mibi narrauit ab-
bas q̄dā ordinis nri. ysurari⁹ q̄dā defunct⁹
est auar⁹ nimis. Qui cū moriturus esset sup-
plicauit vxori sue vt crumenā dñarijs refer-
tam iuxta se poneret in sepulchro. Qd cū illa fe-

Excesario

cisset q̄to secreti potuissz. tñ latere nō poru-
it. Accedētes aliq̄ sepulcz latē apuerūt. et
ecce duos ibi spiciāt bufones vñ i ore cru-
mene. alcz i pectore. Ille denarios i ore d
crumena extrahēbat iste suscipiēs extractos
cordi ei⁹ imittebat. ac si diceret. Nos pecu-
nia satiābim⁹ cor tuū isatiabile. Quib⁹ vñs
illi timore pculsi trā reijciētes fugē. Quid
putas aīaz b⁹ pati i inferno a p̄mib⁹ imorta-
lib⁹. si tā horrēda i ei⁹ corpe demonstrata sūt i
sepulcro

LXXXV

Fuit i bacheim villa prima famosa q̄daz
vsuraria h cū morīta essz cāpū totū coruīs
ac cornicib⁹ vidit repletū. Et clamauit foris
Ecce mō appropinqnt for⁹ ad me. Et adiecit
orvi. orvi mō sūt i tecto. mō in domo. mō pe-
ei⁹ meū laniāt. mō aīaz meā extrahūt. Sic
q̄ cū vlulatu efflauit spm a demōib⁹ ad infe-
ros educēdum. q̄ eadē nocte corpe d feretro
mkt⁹ q̄ aderāt vidētib⁹ tollētes vsq̄ ad tectū
leuauerūt cū trabe ipingerēt iuxta limē ostij
illd cadere sinētes p̄fregē. Exincta sūt lu-
miaria fugē boies. mane iā i dco loco cor-
pus repiētes qd bestiali sepulchre tradidē.

LXXXVI

Narravit mibi añ paucos mēses aliq̄s sa-
cerdos de saxonīa dicēs. Sup i era nra qdā
decretista noīat mortu⁹ ē. q̄ cū hīarz lingua
lore ei⁹ defūcti n̄ est iūera. Et merito linguā
pdidit moriēs q̄ illā sepe viderat viuēs. Is
i illo diuio examīe vbi apti erūt libri z hie-
rusalē scrutabit i lucernis null⁹ aduocatoz
neq̄ p se neq̄ p alijs assigre potit aliq̄ falsa
loca ex legib⁹ siue decretis iusto tñ dī iudicio
ad tribunal xpī itur linguā q̄ mktos vñ iu-
ste accusarat vñ temere defenarat amisit.

LXXXVII

In villa qdā diocef coloniē puella qdā
cuiusdā honeste matrone ācilla añ aliq̄s an-
nos defūcta ē. sat⁹ ei⁹ erat luxuriosa. satis va-
ga z valdē sectar⁹. Nocte qdā i somnis añ xpī
tribunal rapta ē i cui⁹ circuitu vidit āglōs z
aplos martīres z reliq̄z ordinū scōs īfinitos
aiab⁹ i medio dduct⁹ ille ad glāz. iste ad sup-
plicia iudicabāt. cūq̄ h ācilla viderz z treme-
ret accusāte p̄scia man⁹ suplr ad iudicē tē-
dit. Cui⁹ ille misit⁹ ait. Quid me oras. da mī
bī digiti tuū z ego dabo tibi man⁹ meas. ac
si dicerz. Da mibi modicā fidē q̄ te de tuis
vicijs emēdes. z ego tibi dabo grām meam
Sic euigilauit. q̄ cū retulissz cuidā religiose
matrone noīe alcidi q̄ adhuc supst d villa

binzēsch. Rndit illa. Miserā emēda vīaz
tuā. sat⁹ p̄monita es. Illa p̄mū qdē timuit.
sz timor idē cit⁹ cessauit. Cūq̄ vt p̄ vicijs p̄-
stinis subiacerz admonitōi flagella addūf.
Hā cū p̄ acerrimas ifirmitates expirasset
nudata sup areā tecta tñ lintheamie posita
fuiſsz. duo canes añ domū i curia se momoz
derūt. supueniūt terti⁹ z q̄ri⁹. deide omēs ca-
nes ville. q̄ se iūicē mor dēdo domū itātes
lintheamie suppositū abstrahētes dētib⁹ suis
p̄minuerūt. q̄ vix a rusticis fustib⁹ expulsi sunt
Cadauere p̄o sep̄to canes fugati redeūtes
sup ei⁹ rumulū iterrupta bella renouauerūt
Timeo ei⁹ q̄ aīa modicū habuerit pacē sic n̄
nulli iterptati sūt.

LXXXVIII

Lodouic⁹ lātgrau⁹ maxim⁹ tyrān⁹ fuit d
q̄ dictū ē i pncipio. h cū moritū⁹ ēē p̄cepit
amic⁹ suis dicēs. Dor vt mortu⁹ fuero cu-
cullā ordis cisterciē mibi iduite. sz nē fiat
me viuēte diligētissime cauere. Obediēt illi
mortu⁹ ē atq̄ cucullat⁹. qd vbi miles qdam
vidit p̄milirones. ironice allocut⁹ ē dicēs.
Vere n̄ est filis dño meo i oi hūte. Qñ mi-
les erat n̄ habuit parē i actib⁹ militie. factus
p̄o mōach⁹ oib⁹ fact⁹ ē forma discipline. Vi-
dete q̄ diligētē custodit silētiū suū nec vñū q̄
dē p̄bū loq̄t. Aīa p̄o ei⁹ cū educata fuisz de
corpe pncipi demonioz p̄ntata ē. sicuti cui-
dā māfētissime reuelatū ē Sedēte eod tar-
tarico sup puteū z cyphū māu tenēte. h mōi
p̄bis lātgrauū salutaui. Bñ veniat dilect⁹
amic⁹ n̄r. oñdite illi triclinia nra. apothecas
nras. cellaria nra. sicq̄ eū huc reducite. De-
ducto mīso ad loca penaz i q̄b⁹ nihil aliud
erat nisi plāci⁹ z flet⁹ z stridor dētiū z fducto
sic pnceps pncipē affat⁹ Bibe amice d cipo
meo. Illo valdē reluctāte cum nihil pficeret
imo coact⁹ biberet flāma sulphurea d ocul.
naribusq̄ ei⁹ erupit. P⁹ h sic inq̄t. Vd p̄si-
derab puteū meū cui⁹ pfūditas sine fūdo ē.
Amoroq̄ opimēto eū i illū misit z r̄mouit.
ecce iste ē pure⁹ i q̄ eū clerici⁹ vidit sic p̄dictū ē

LXXXIX

In villa q̄ in territorio bunnensi est sita.
miles quidā nobil⁹ z deuot⁹ rualter⁹ nomie
habitās erat tā dñe nre q̄ ordini sat⁹ obseq̄
osus. Hic cū tpe quodā grauiter infirmaret
solusq̄ iaceret. dyabol⁹ illi ad pedes. lectuli
visibiliter apparuit. Erat autem sicut ip̄e no-
bis retulit facies eius ad instar symee dispo-
sita. cornua habens caprina. in cui⁹ aspectu
cū terreret postea p̄fortat⁹ ait. Quis vñ quid

Distinctio Sexta

es. unde venis et quid quiris. Rndit mostz. Diabolus super aiaz tua tollere veni. dicere milite. Recede leccator. aiaz mea non tolles. xpo me comedo. subiicit ille. et valtere si mihi cōsen/seris homagiū feceris non solū incolomitati te restitua. qn etia sup oem tuā pgenie te di/ rabo. Rndit miles. Sars habeo. de diuitijs tuis fallacibz n̄ curo. An g tibi thesauri In fra terminos inqt curie tue infiniti occultant. Lū q cū miles iā loq delectaret ait. Dic mi/ bi vbi ē aia dñi mei wilhelmi comitis iulia cēsis nup defuncti. Rndit diabolus. Hosti ca/stra vicina et volkenburch et drachinuel. Ho/ ui inqt. Et ille. p fide meā tibi dico. si ferrea essent tā castra qz eoz montana. et i illo loco mitteret vbi aia ipi ē aīqz sup cilii sup in/feriori iūgi possz liquefieret. Quo dicto mor/ cachinnado subiicit. Ardoz iste balneuz la/ cetū est ei. In fūso qñ corp⁹ suū aia resumer. tūc p mū penā debitā recipiet. Reqsit⁹ d aia henrici comitis seinēsis. Rndit. Certe illam habem⁹. De pena tñ illi n̄ nihil expsit. Adiecit etia interrogare illū d pze suo. Ad qd rndit ille. Viginti annis et vno illū habuimus. sz monocola illa et calu⁹ ille atqz pediculosus qm solario iacet nob eū abstulert. Dono/ culā vocauit vxorē ei⁹ q p aia ei⁹ iugit lacri/ mado oculū vnū pdiderat. Caluū dixit fili/ um ei⁹ theodericū monachū nfm q ad vidē dū germanū eodē tpe aduenerat. Interro/ gat⁹ vō d pdicta matrona rndit. Rñqz ptiati nre addita ē. eo q mulier eet bona et sancta. Frēm aut tuū lābertū sic sellauim⁹ vt nostz ius euadere n̄ possit. q aī paucos annos de/ funct⁹ ē vir auar⁹ et pecuniosus. Dicere itez milite. dic mihi d q loco veisti nūc ad me. Re/ spōdit demō. Ego et socij mei eram⁹ i ereq/ is cuiusdā abbatisse nigri ordis egressū aie ei⁹ p̄tolātes. Tūc miles. qterat⁹ ibi. Rndit demō. Hosti nem⁹ i Cottinforst. Optie iqt noui. Et ille. Hō sūt tot folia i arboribz qd il/ lic fuim⁹ pgregari. nō est tā grādis silua i p/ uincia nra. Et qd obtinuit⁹ ibi. rndit. Veni/ nihil femia fuit religiosa sz et michael archā/ gel⁹ supuenies cū fuste ferreo sic nos cecidit et cedēdo fugauit vt dispergeremur quēad/ modū puluis q a turbine ipellit. Reqsit⁹ et si fuissz i obitu dñi gerardi abbat⁹ nri tunc receter mortui. Rndit. Hō ē tācū arene i lit/ tore mar⁹ qd ibi fuim⁹. sz modicū ibi obtinui/ mus. qz pediculosi illi more porcorū i humo/ iacēdo grūniētes n̄ sinebāt. pp⁹ nos accēdere

Hnt pterea domū qndā susurrj capituluz/ notās. i q oia nob qcuqz delinquit subtra/ hūnt. Et dicit miles. Quō stultissime ausus/ fuisti ad obitū viri tā iusti venire. Ausus in/ qd. Ego pñs fui vbi dei fili⁹ expirauit sedēs sup brachiū cruc⁹. H̄ p̄bū a demōe. platū et a/ laico recitatū. maxie mihi fidē fec dictoz. eo/ q in glosa legat⁹ sup thobiā. dicere et valtero. Que fuit portio vra i xpi morte. rndit. Hul/ la. Volo nfo illuc venim⁹. qz p̄tute moriet⁹/ turbati et exagitati detrusi sum⁹ in infernuz/ Alia alia cū demōe qtiens sol⁹ erat p̄fere/ bat. q postqz pualuit mlt⁹ recitauit. Vis nūc audire qlis pdicti comitis et wilhelmi finis fuit erat et pena. Infirmat⁹ i castro suo n̄/ decke p qdā ptumelia sibi illata veit coloniā. Qui cū rediret i via defectū cordis icurritz/ ait. Och nūqz de cetero videbo coloniā. Cui in terrā deposito cū medic⁹ ei⁹ diceret mor/ tē esse i ianuis subiecit. Cōsulo tibi vt vxorē tuā recipias. Rndit illo. nō faciā. supplica/ uit ei. p qdā milite quem diu icarcerauerat. Neqz inqt egrediet me vinēte. Tūc medic⁹ Ergo aī diē crastinū egrediet. Qd ita scitū est. Cū vō moritur⁹ essz i sinu cuiusdam ma/ trone quā viro p̄prio tulerat iacebat. Cui cū illa diceret. Dñe qd faciā p mortē vraz. Tu ueni inqt nubere debes militi. Hec ei vba vl/ tima fuere. Eadē nocte sicut mihi retulit ab/ bas qdā ordis nri scitmonialis quedā scri/ Mauricij colonie i loca penaz. trasposita ē in quibz puteū magni horrozis igneo tectū opculo int flāmas vidit sulphureas. De q cū suū ductorē interrogasset. rndit ille. Due/ tm aie in illo sunt. aia videlicet maxētij impe/ rator⁹ et aia et wilhelmi comitis iuliacēsis. Na/ ne visum recitās cū eadē die rumor insona/ isset colonie d morte eiusdē comitis visionez fuisse verā intellexit. Propt̄ silem culpā iu/ stū fuit vt q pares erat i culpa. p̄formes sic/ rent in pena. vtriusqz vitā noui. maxentij ex/ lectioe. et wilhelmi ex multoz relatiōe. vterqz tyrān⁹. vterqz supra modū luxuriosus. Si/ cut legim⁹ in cronicis nulla fuit in vrbē ro/ ma siue extra vrbē matrona tā nobilis. tam/ pudica. dummodo oculis. Maxentij place/ ret quin de domo mariti sublatam corrum/ peret. Similia faciebat de virginibus et vi/ duis. Viderunt ista viri et ingemuerunt. pa/ rentes et tacuerūt. Tanta erat illi crudelitas/ vt cum nimio dolore cordis afficeretur. tri/ sticiā tamē dissimularet. Tanta eius extitit

Ex cesario

tyrānis vt passim senatores .ciues. milites occideret. d. q̄b̄ aliq̄ hēbat suspitio. r̄vilhelmus n̄ dissilia opabat̄ his z si n̄ pari p̄tate. n̄ tñ ipari volūtate. Sic iste dedit̄ erat luxurie z icesui vt vir aliquē h̄ret misterialiū cuius vxore aut filiā nō attēptar̄ violare. nūllā h̄ns differētiā int̄ m̄rem z filiā. int̄ legitimā z solutā. Quāte fuerit circa subiectos siue cōprouinciales crudelitat̄ ois nouit ep̄atus coloniēf. Varenti vxore p̄p̄riā occidit iste iclusit. Ille p̄secut̄ ē eciam mltos p̄pter fidē iterficiēdo. Iste tpe scismat̄ imperij romai p̄secut̄ ē sedi aplice obediētes sacerdot̄es d suis sedib̄ eijciēdo. q̄sdā mutilādo. et bona eccl̄iaz diripiēdo. Hec acta sūt i t̄pib̄ Innocēti pape

XQ

Anno p̄o canonic̄ q̄dā aquensis reculit mibi de eodē r̄vilhelmo visōz sat̄ terribilē. Post mortē in q̄t suā cuidā incluse cui bñ fecerat visibilē apparēs vultu lurido ac macilēto ait. Ego sū miser ille r̄vilhelm̄ q̄nq̄z comes ille iuliacēsis. quē dū illa it̄rogas̄z de statu suo r̄ndit. tor̄ ardeo. z cū leuasset vēstē vilissimā q̄ iduē videbat̄ mox flāma erupit. z sic cū eiulatu disparuit. Huic adhuc viuēti de q̄ misicors est vt eū a p̄ctis reuocaret. aliqd gl̄ie sue oñdit. In die q̄dā natal̄ sui in canone p̄oris misse voces suauissimas cum melodia dulcissima q̄si i celo eū audire p̄misit. Qui mox it̄rogas̄z dñm engbertū tūc maior̄ eccl̄ie i colōia p̄positū nūc archiep̄z si voces easdē bñ audiret. z ille se audiuissē negaret apl̄ mirabat̄. In canone p̄o secūde misse necnō z tertiē easdē voces que diuerse erant etat̄ audiuit. Cū hec recitata fuissent dño bermāno abbati loci sc̄tē marie comitē adiit. z ex ore eī q̄ dicta sūt audiēs. Inuocauit idē comes testē deū nihil se mētiri. hec addens cū iuramēto. q̄ si adhuc semel mibi talia p̄cederent̄ audire oib̄ meis parat̄ eēm abrenūciare. Hodicū tñ celest̄ h̄ solatō illi p̄fuit p̄ctis eius maximis impediētib̄

XQI

Erat in q̄dā villa sacerdos q̄dā miserrimus luxurie z comestatiōib̄ vacās. aīasq̄ sibi cōmissas oīno negligēs. q̄ cū mortu⁹ fuisset. prochiani sub eo defuncti saxis cōphēsis in loc̄ ifernalib̄ illū artare ceper̄t z dicere. Tibi p̄missi fuim⁹. tu nos neglexisti z cū peccat̄ rem⁹ neq̄ p̄bo neq̄ exēplo nos reuocasti. tu occasio n̄rē dānatōis fuisti. Quē cū agitarēt lapides p̄ eū mittēdo. ille i purē cadēs nūl

q̄ sparuit. hec cuidā religioso d illo sūt oñsa

XQII

Diles q̄dā moriēs bonis d vsura p̄q̄sitis filiū suū hereditauit. Hocce q̄dā ad ostiū fortē pulsās cū puer occurrer̄z z q̄d ibi pulsaret it̄rogar̄z. R̄ndit. Intromitte me ego sum dñs h̄ possessiōis. nomē suū exp̄mēs. Puer p̄ foramē sepi⁹ p̄spiciēs eūq̄ cogscēs r̄ndit. Lerte dñs me⁹ mortu⁹ ē. nō vos itromittā. Lūg mortu⁹ pulsando p̄seuerar̄z. nec p̄ficer̄z nouissime dixit. det̄ p̄sces istos q̄b̄ ego vefcor filio meo. ecce ad portāz illos su sp̄do. Hanc exētes reppererūt i q̄dā ligamie mltitudinē bufonū atq̄ sp̄tū. Reuera iste ē cib⁹ ifernal̄ q̄ igne sulphureo decoq̄t

XQIII

Nō mlti āni sūt elapsi q̄ q̄dā ditissimus misterial̄ duc̄ bauarie defunct⁹ ē. Hocce āt q̄dā cast̄z i q̄ vxor ei⁹ dormiebat sic p̄cussū ē vt terremot⁹ fuisse videret̄. Et ecce ostio ea vt in q̄ ille iacebat ap̄to. q̄dam gigāte n̄gerrimo cū capill̄ impellēte marit⁹ ei⁹ ingres sus ē. Quē cū vidiss̄z z nouiss̄z ad se illū vocās. sup̄ sedile lecti sui residere fec̄. nihil vero territa. Lūg frig⁹ ess̄z z ille sola camisia idutus fuiss̄z p̄tē opimētī sui scapul⁹ ei⁹ sup̄posuit. Quē cū d̄ statu suo it̄rogas̄z. mltū trist̄ r̄ndit. Penes p̄e eternis deputat⁹ sū. Ad q̄d p̄bū illa valdē mltū territa r̄ndit. Quid ei est q̄d dicis. nōne elem̄ ofynas magnas fecistis ostiū vestr̄z pegrinis oib̄ parauit. p̄sūt vobis bñficia ista. R̄ndit. Nihil mibi p̄sūt ad vitā etnā eo q̄ ex vana gl̄ia z n̄ ex charitate illa a me facta sūt. Quē cū d̄ alijs it̄rogare vellet itez r̄ndit. Qucessum ē mibi tibi apparere. s̄z nō licz morari. Ecce ductor me⁹ diabol⁹ foris stat expectās me. Si ei oīa folia arbor̄ p̄teret̄ i linguas tormēta mea exp̄mere n̄ possent. P̄ h̄ euocat̄ z ipulsus i e⁹ abscessu totū cast̄z vt p̄ p̄cutit̄. voces eiulāt̄ ei⁹ diu⁹ audiunt̄.

XQIII

Lōcubina cuiusdā sacerdot̄ cū esset moritura sicā q̄dā religioso didici cum mltā instantia calcios sibi nouos z bñ ac pulcerrimos rostratos fieri petiuit dicens. Sepelire me in eis. valde eīm mibi erūt necessarij. Quē cū factū fuisset nocte sequēti longe aī lucez luna splendēte miles q̄dam cum seruo suo viam pequitans femineos eiular̄ audiuit. Virantib̄ aut̄ illis valde q̄dnā h̄ esset. Ecce mulier rapidissimo cursu ad eos p̄perans clamauit. adiuuate me adiuuate. Dux mi

Distinctio Sexta

les de eā suo descendēs z gladio circuli sibi
circūducēs feminā bñ notā ifra illū circulū
recepit. **S**ola em̄ camīsea z calceis p̄dicti in
dura erat. Et ecce ex remoto vox q̄si venato
ris terribilē buccinā. necnō latrat canū
venatorū p̄cedētū audiūt. Quibz audis il
la dum nimis tremere miles cognita ab ea
cā equū suo cōmittēs tricas capilloz ebra
chio suo sinistro circūligauit. dextra gladiū
tenēs extēti. Appropinq̄nte ifernali illo ve
natore ait mīlier militi. sine me currere. sine
me currere ecce appropinq̄t. Illo forit illaz
retinētē mīsa diuerf conatibz militē pulsās
tādē rupt capill effugit. quā diabol⁹ insecu
tus cepit eā suo cā inq̄ciēs ita vt caput cum
brachijs p̄deret ex vno latē. crura p̄o ex al
tero. p̄ paululū militi sic obuiās caprā p̄dā
deporauit. Qui mae ad villā rediēs qd vi
derat exposuit. capillos ondit z cū min⁹ refe
rētī crederēt apto sepulcro feminā capillos
suos p̄didisse repperēt. **H**ec p̄tigit i archi
ep̄aru magūtinēsi.

XV

An annos paucos rome qdā cardinal⁹
func⁹ ē noie iordan⁹ qd ordie qndā cister
ciēsi assump⁹ s3 vīta ordini i eo mīme p̄cor
dabat. **E**rat ei auar⁹ valde. sicā qdā abbate
audiuit. hēbat aut notariū noie pādolphuz
hūc cūp qdā negocio nescio q mīssis interi
expirauit. **E**adē hora cū ille expleto negocio
rediret mae an lucē cateruā mīfabīlē i agro
p̄tēplā. **S**edebāt homies i iumēs i ore
candas hūtes p̄sis dorz ad capita illoz q̄s
iordan⁹ cuculla iduit nudis pedibz seq̄bat.
duobz demōibz se deducētibz. i q̄z aspectu
dū norari nimis horreret clamauit cardial⁹
pādolphē pādolphē. **S**ubsistēte clerico z
dicente. **Q**uis es aut qd clamas. **R**ndit ille.
Ego sū iordan⁹ dñs tu⁹ z mortu⁹ sū. **D**icēte
illo q ducimini. **R**ndit **A**n tribunal xp̄i. **E**t il
le. **H**ost⁹ qd d vob sit futur⁹. **N**ō noui inquit
de scit. s3 cū illuc venero btūs petr⁹ d cardī
nalia mea p me redditur ē rōz. sc̄tus p̄o bñ
dic⁹ d cuculla. q si illā mibi obtriere poterit
saluabor. sināit dānabor. sicqz ocul⁹ ei⁹ sub
tract⁹ est.

XVI

Theoderic⁹ traiectionē. ep̄s fuū qndā ba
bebat cuerwach noie puidū satz q i diuerf
loc⁹ bona ill⁹ dispēsauit. **E**rat i p̄missio fidel⁹
in admīstratōe vtil. diligēs ac circūspect⁹ p
pter qd a dño suo amabat. **U**n qdā ex offi
cialibz ei dtrahētes ex inuidia. accusabāt illū
apd ep̄m dicētes. **D**ñe nō fidelit vt estimat⁹

cuerwach bona vīa dispēsāt. **P**salm⁹ vt cū
eo p̄puter. **Q**d cū factū fuisset tā rōnabilē
cōputauit vt oēm ep̄o tollerēt suspitiōz. **H**a
bebat em̄ oīa notata i cartula. **S**ciscitātibz
accusatoribz de cōputatiōe. cū ep̄s rñdisset.
optie p̄putauit. **D**ixit illi. **H**e q̄qz. s3 p̄puter
nob audiētibz z p̄uincef maximū vobis dā
nū intulisse. **Q**d cū ei iūmatū fuisset ab ep̄o.
ille timēs emuloz ifidias marie qz cartulaz
p̄diderat ait itra se. **S**i aliqd mō in p̄putati
one titubauero necesse erit me vlt i corpe tor
queri. vlt carcer⁹ squalore vsqz ad mortē cru
ciari. **I**mmissiōe igit diabol⁹ cui⁹ instinctu
ab inuidis idebite vexabat campū sol⁹ intra
uit. ip̄mqz diabolū aduocās sic affat dicens
Dñe si mibi succurrer⁹ i tāta necessitate po
sito homagiū tibi faciā z i oibz tibi parebo.
Lui diabol⁹ rñdit. **S**i abrenūciauer⁹ a tiffi
mo mīqz illi⁹ ego te suscipiā. z d oibz piculif
cū multa tuoz cōfusiōe emulatoz a me libe
raberis. **Q**uid plura **A**brēnūciat miser xp̄o
homagiū fac diabolū. p̄pere ei succedit cō
putatio. **A**b illo tēpe cepit diabol⁹ virtutes
magnificare. xp̄m blasphemare adeo vt dice
ret. q fuiūt deo mīsi sūt z egēt. q aut sperāt i
diabolū. p̄per⁹ successibz gaudēt. **I**ta totus
dedit⁹ erat artibz magicis vt si aliqū nōssēt
scolarē eiusdē discipline nūmif eū redimerz
vt aliqd ab illo discere possz. q cū. xi. annos
in hac blasphemia p̄seuerassz accidit vt ma
gister **O**liuer⁹ scolastic⁹ coloniēsis in ep̄aru
traiectionē. cruce p̄dicaret. cui⁹ p̄dicatōi ille i
tīm restitit vt die qdā cōmor⁹ oliuer⁹ dicerz
ei in audiētia tot⁹ ppli. **T**ace in felix. vas em̄
diabol⁹ es. z diabol⁹ loq̄t p os tuū. cū tñ sta
tū ei⁹ ignoratz. cuerwach nullū arbitras q
tūus obsequiū se p̄stare dño suo qz vt inimi
cū ei⁹ occideret tribz diebz ad diuerfas stati
ones secut⁹ est m̄gim lōgo ad h̄ cultello p̄
parato trāsfodre illū. p̄ponēs si forte sine tur
bis inueniret. **E**t ecce tertia die subita ifirmi
te p̄occupat⁹ p̄ paucos dies ipenitēs est de
functus. z ab eo cui se reddiderat ad loca pe
naz deduct⁹ est. p̄mo loco sic ip̄e resurgēs a
mortuis p̄fessus ē **J**ohi scolastico rantenfī
a q ego q dicitur sum audiui missus ē i ignē
tā intolerabilis ardor⁹ vt diceret. **S**i ex oī
bus mūdi lignis vn⁹ ignis essz p̄fect⁹ mallē
in eo vsqz ad diē iudicij ardere qz p spacium
vni⁹ hore hūc ignē sustinere. **E**x q extractus
iactat⁹ est in locū tam frigidissimū vt optatz
redire in ignem. deinde deductus est i tene

Ex cesario

bras palpabiles tāti horroz? vt diceret itra
se. Si fuuisses centū annis deo bñ te fmu
nerasset dū mō liceret te redire ad frigus. In
hūc modū sex reliqs penas q̄s sc̄ptura enu
merat p̄trāsuit. q̄ i extrema pena posito dñs
opa ei? p̄ora p̄siderās. z vt passa vlt̄ visa viuē
tibi recitaret mis̄ illi? angelū suū misit ad
eū q̄ diceret. Ecce talē mercedē recipiūt q̄ p̄
uiūt diabolo. Subiunxitq; Si tibi liceret
ad vitā redire velles p̄ p̄ctis tuis sat̄ facere
deo. Ad qd̄ p̄bū ille suspirās rñdit Dñe si h̄
esset possibile nullā abnuere satisfactōnem.
Tūc angel? Dñō placet vt ad corp? redeas
z qz i cruce peccasti p̄ cruce sat̄ facias. Dor
se i feretro erigēs oēs excepts duobz iuueni/
bus q̄ p̄stātores erāt i fugā p̄uertit. q̄bz ait
Re timeat? qz ego sū. Statimq; sacerdotē
acceriēs p̄ctā sua p̄fessus ē. cruce suscepit. et
cū dñō ottone ep̄o p̄dicti theodorici succel/
sore trāsfretauit. In via singul? diebz i p̄ae z
aq̄ ieiunabat. iuxta equū suū i q̄ vestes ei? et
arma portabāt nudis pedibz cucurrit. Et
cū petris secātibz sanguis p̄fluēs viā cruēta
ret. sat̄ a fr̄ibz arguebat. Quibz rñdit. Pa
tiora hoz sustinui. Qui cū pene oīa sua i xp̄i
fuitio expēdissz cū p̄dicto m̄gro iohē rediēs
mare trāsiuit. de q̄ cū naura nauū requireret.
nec h̄ret ait Ego vob̄ fuiā q̄ ad usq; voluerit
Ad petitiōz tñ p̄dictoz viroz dimissus est a
nauero. Qui cū reuersus fuissz ad vxorez
suā sacro igne tact? ē. Cui ardēti qdā nocte
in somnis dictū est. Qz si ad eccliam sc̄i Ni
colai accederet statim p̄ualeretur. vbi dū orās
p̄iū. orōnes dixisset nec p̄ualuisset despatul
est. dixitq; sancte nicolae qd̄ morar? Dor
vt q̄ntamdecimā incepit p̄fecte p̄ualuit. et ē
vsq; hodie calor ignis in ei? corpe sine dolo
re qm̄ eccliam q̄ in villa qdā sita ē de suo pa
trimonio reedificās i habitu religioso cum
vxore sua dō z sc̄o nicolao in eo deseruit

XQVII

In dyocesi coloniesi nō procul a colonia
miles qdā erat noīe rudinger? sic tot? dedi/
tus vino vt diuersaz villaz dedicatiōes tñ
p̄t bona vina fr̄q̄ntaret. Dic cū infirmat?
mortu? esset filia eū rogauit vt infra. xxx. di
es sibi appareret. q̄ rñ dēte h̄ faciam si potero
expirauit. P? mortē p̄o filie p̄ visum apparē
ait. Ecce p̄ns sum sic postulasti. Portabat ei
vas parū z fictile qd̄ vulgo cruseū d̄ seu
vocat in manu sua in q̄li in tabernis potare
solebat. Dicere filia. p̄ qd̄ est in vase illo. Re

Verus filius

spondit. pot? me? ex pice z sulphure p̄fect?
sp̄ ex illo bibo. nec cū epotare valeo. sicq; dis
paruit Et statim intellexit puella tā ex p̄ce
dēti vita q̄ ex pena modicā vlt̄ nullā ē sp̄em
saluatōis ei?. Unū qd̄ hic blāde ingredit̄.
sed nouissime mordebit vt coluber.

XQVIII

Ant̄ illō tps q̄ occisus ē corad? ep̄s hilden
semēsis pegrin? qdā i villa qdā moriēs sela/
uiniā suā sacerdoti legauit aīam suā illi cō/
mēdās. quā vestē sacerdos qdā suscepit sz
aīa modicū curauit. fuit h̄o siue pueri noci
bus se illa tegebāt. nō mltro p? idē sacerdos
in ordie n̄ro fact? ē nouici? Nocte quadā in
dormitorio iacēs z dormiēs p̄ visū raptus
est ad loca penāz i q̄bz maxim? erat dmonū
p̄ursus z occursus aliq̄ aīmas adducebāt.
aliq̄ adduceas suscipiebāt. aliq̄ susceptas tor/
mētis debūt i mitebāt. Vagn? illic erat cla
mor z tumult? gemit? z plāct?. Interim p̄di
ctus ep̄s claustr? ifernalibz p̄ntat. sz p̄nceps
tenebrayz voce lugubri p̄ntātes sic affatur.
Reducite reducite illū. nō em̄ n̄ est. inocentē
occisus ē. Sacerdos talia vidēs z pauens
p? ostiū se occultauit. vidēs diabol? p̄dictā i
angulo qdā sclauiniā dixit. Cui? ē vestis illa
Rñderūt. sacerdoti illi? q̄ stat p? ostiū. Quā
cū a qdā pegrino i elemosina recepissz nihil
bñficij aie illi? ipendit. Ad qd̄ diabol? Vlt̄
de occupati sum? expēdiam? nos statim ab
illo. Tollēs q; vestē q̄li i feridū atq; bulliens
liciniū intinxit. de q̄ cū faciē z collū sacerdo
tis pcussisset. ille excitat? foritē clamauit. Ad
iuuare adiunare. Quē cū signo vocis cōpe/
scerēt rñdit. En morior. en incēdor. Tūc sur
gētes iuenerūt caput ei? totū inustū. Sicq;
in infirmatoriū deportauit seminiū. Aul
lam ei fecerat de eadē negligētia p̄fessionē

XQIX

In ciuitate būnensi qdā inclusa erat ba/
bitans religiosa satis atq; deuota. Nec cuz
qdā nocte rimulū celle sue splēdore imitti
cerneret. z diē esse putaret territa p̄t horas
nōdū dictas surrexit fenestrā p̄sus amiteri
um aperuit z ecce iuxta caput sepulcri cuius
dam scolars? recēter illic sepultri miri decoris
feminā stare p̄spexit. Alia p̄o corpis ei? ean
dem lucē creauerat. Stabat etia z colūba
niuea sup̄ tumulū quā illa cito rapiēs misit
in sinū suū. Inclusa p̄o lz iā itelligeret q̄ eēt
tñ cū reuerētia q̄ nā foret requirit. Cui illa.
Ego sum mater xp̄i z animā scolaris bui? q̄

Distinctio sexta

vere martyr est tollere veni. Reuera scola/
res si innocent viuunt z libent discunt marty/
res sunt. q si postea artes doctas i caritate
maxime in di fuitio exercuerint magnā ex
b mercedē psequent.

Q In arins berch monasterio ordis pmon/
stratē sic audiui a qdā sacerdote eiusdē cō/
gregatōis. scptor qdā erat richard^o noie an/
glie^o natōe. h plimos libros i eodē cenobio
manu ppta pscpserat mercedē sui labori p/
stolans in cel. **Hic** cū fuisset defunct^o z i lo/
co notabili sepult^o. Post viginti ānos tum/
ba ei^o apta. man^o ei^o dextera tā integra z tā
viuida ē repta ac si recent^o de corpe aiato fu/
isset pscia. Reliq caro in pulnerē redacta fū/
it. In testimoniū tāti miraculi man^o eadez
vīqz hodie in monasterio reseruaf.

Q Lius qdā coloniēsis hēbat illā p̄suetu/
dinē vt q̄riens sol^o eēt sp ozaret. eūdo ad ec/
clesiā siue redeūdo. vī in curia sua deambu/
lando angelicā maxie rumiabat salutarōez
Qui cū mortu^o eēt cū dā nepti sue i habitu
splēdido apparebat in q̄ maxie in calig^o z in
calceis scptū erat p totū versicul^o. **Que** ma/
ria grā plena dñs tecū zc. Qui qz vt dixi eū/
dē versiculū deābulando frēq̄ntauerat cru/
nibet^o z pedibz crebr^o inscrip^o apparebat.
Et bis q̄ dicta sunt collig^o q̄ sic de^o fm q̄/
litate z modū punit pctm. ita remunerat et
meritū. maxie in illis mēbris oñdēs signa
glie p q̄ illa merent.

Q Ante h q̄driennū cū por qdā de ordine
regulariū in qdā curte mōasterij sui hospi/
tes collegisset z iā mēsa eēt p̄pata ipe tanto
sopore cepit affici vt nisi ocl^o dormiret mo/
reref. q̄ cū in lecto se reclinaflet mor qdā ei^o
puerfuf q̄ alteri grāgie p̄erat dormitaci af/
fuit dicēs. **Dñe** cū licētia vīa vado. Et ille.
Quo vadis. Rñdit puerfuf ad deū vado.
qz mortu^o fuf i hac hora. Et por. **Lū** multi
p̄fecti viri trāseant p purgatoriū qd ē q̄ tu
tā absolute dic^o te statim ituz ad deum. Ad
qd ille rñdit. **Habebā** p̄suetudinē vt q̄riēs
transirē corā crucifixo hāc dicere oōnem.
Dñe p illā amaritudinē quā sustinuiſſi p̄pe/
me i cruce. maxie qñ aīa tua egressa ē d cor/
pore tuo. miserere aīe mee i egressu suo. Et
exaudiuit oōem meā dñs. meiqz misē^o est.
Et dixit por. quō fuit tibi morientī. Rñdit.
Videbat mibi i agonia q̄ tot^o mūd^o eēt la/
pis vñ^o z p̄meret pecc^o meū.

Q Circa h biennū sacerdos qdā mortu^o ē

in villa dyoceſ colonienſ de ordie tēplario
rū noie einolph^o. vir sat^o religiosus. q̄ de il/
lo dictur^o fuf ipe mibi ore suo nō sel^o ſz ſepi/
us recitauit. **Cum** adhuc puer eēt i domo
matertere ſue iſſimar^o ſacrā cōiōnē ſuſcepit
Et cū ſe inūgi peteret q̄buſdā diſſuadenti/
bz dilatū eſt. ſicqz ſine eodē ſacrō expirauit.
Affuit z angel^o dñi q̄ ſibi dixit. **Vale** actū
eſt cū puero iſto. eo q̄ ſine ſacrā inunctione
obierit. z inunxit eū aīa tñ egrediēte. egreſ/
ſam dñno vultui p̄ntauit. quē puer q̄i p̄vela/
men p̄tēplabat ei^o ſeuē^o valde videbatur
Et ecce mor diabol^o affuit. Qui cū pueruz
accuſare vellet nec cām vllā iueniret. ait ad
eū. **Dñe** puer iſte obulū germano ſuo fura/
bat nec vñqz inde egit pñiaz. **Iuſt^o es** z iū/
ſte iudicare debes. **Nō** dimittes reatū qz nō
reſtituit ablatū **Lui** dñs rñdit. **Velleſ** vt p/
tancillo puez hūc dānarē. **Dea** iuſticia nō
eſt abſqz miſcōdia. **Supplicātibz** p aīa vigin/
tiq̄ttuoz ſenioribz q̄ in circuitu ſedis erant
culpa remittit. **Porqz** ad p̄ceptū di dedu/
cta in puteū igneū piecta ē. in q̄ tantā penā
p̄tulit vt poſtea p̄bis explicare neq̄ret. **Post**
horā ab anglo a q̄ miſſa fuerat extracta iu/
dici p̄ntata eſt. **Lui** facie tūc amoroſelami/
ne p̄ſpicue vidit. tantā ſaīlitaritē iocū dita/
tē atqz dulcedinē puero exhibēſ vt eā deo/
ſculari potuiſſet ſivoluiſſet. Et cū aīa culpā
in hūana forma xpm vidiff^o p^o purgatoriū
in diuinitate eundē meruit p̄tēplari. **Iuxta**
quē vidit glioſaz ei^o genitricē in ſolio ſplen/
dido reſidentē. z i circuitu eoz mltitudinē
angloz. p̄riarchaz. p̄phaz. aploz martyrū.
p̄ſelloz. p̄ginū. aliozqz iuſtoz. **Diabol^o** ho/
timens aīam p̄dere ait ad deū. **Bonū** eſt vt
reducat ad corp^o vt ampli^o adhuc tibi fui/
at. **Lui** dñs rñdit. **Hoc** nō dic^o p̄t ei^o ſalu/
tē. ſed p̄t tuā neq̄ciā. **Speras** ei q̄ p corp^o
p̄cti cedere poſſit i partē tuā. data tñ ſentē/
tia aīa corpi reſtituit. **Virātibz** cūctis qui
aderāt qz p ſigna q̄ in puero viderūt p̄b ei^o
credere cōpulſi ſūt. **Puer** hō tñ amore glie
tū timore pene patriā ſuā deſerēs puerfioīſ
grā ad q̄ndaz domū ordis n̄ri venit. **Lui**
deſideriū cū puerfuf hō nequam ac ſupb
q̄ hoſpicio p̄erat cognouiſſet. eo audiēte ſic
ait. **Videte** quando tales garſiones mona/
chi fuerint effecti ſtatim volunt eſſe domi/
ni n̄ri. In cuius verbis puer adeo ſcandali/
zatus eſt vt a p̄poſito reſiliret z ad ordinem
templarioz ſe tranſſerret.